

HE 178/2020 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergiain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ydinenergiain lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettua lakia.

Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevaa sääntelyä uudistettaisiin siten, että Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinnoimien varojen sijoitustoiminta voisi olla nykyistä monipuolisempaa ja pitkäjänteisempää sekä mahdollistaa laajemman riskinoton. Ydinjätehuoltovelvollisille säädettäisiin velvollisuudeksi osallistua sijoitustoimintaan liittyvään riskienhallintaan. Ydinjätehuoltovelvollisten takaisinlainausoikeutta rajoitettaisiin. Valtion ydinjätehuoltorahaston hallintomallia ja johto-organisaatiota uudistettaisiin, ja niistä säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin lakitasolla. Johtokunnan operatiiviset tehtävät siirrettäisiin pääosin rahaston toimitusjohtajalle.

Valtion ydinjätehuoltorahaston rahoittamien ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuoltoa koskevien avustusjärjestelmien sääntelyä uudistettaisiin. Avustusjärjestelmät ja niihin liittyvät rahaston erillisvarallisuudet yhdistettäisiin. Sääntelyä täydennettäisiin ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta vuosina 2026–2032 perittävien maksujen perusteita koskevilla säännöksillä. Lisäksi sääntelyä uudistettaisiin teknisesti.

Esityksen tarkoituksena on huolehtia Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinnoimien varojen arvon säilymisestä ja samalla niiden riittävydestä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseen sekä mahdollistaa nykyistä parempi tuotto. Tarkoituksena on myös tehostaa rahaston tutkimustoimintaa edistävien varojen kohdentamista ja uudistaa avustusjärjestelmän hallinnointia.

Finanssivalvonnasta annettua lakia muutettaisiin siten, että Finanssivalvonta valvoisi Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa, sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoituksia. Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettua lakia muutettaisiin siten, että rahastolle säädettäisiin velvollisuus maksaa Finanssivalvonnalle valvontamaksu.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 VYR ja varautumisrahasto	4
2.2 Erillisvarallisuudet	7
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
4.2.3 Henkilöstövaikutukset.....	16
4.3 Arviointi suhteessa EU:n tietosuojasetukseen	16
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	17
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	17
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	18
6 Lausuntopalaute.....	19
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	20
7.1 Ydinenergialaki.....	20
7.2 Laki finanssivalvonnasta	37
7.3 Laki finanssivalvonnan valvontamaksusta	37
8 Lakia alemman asteinen sääntely	37
9 Voimaantulo	38
9.1 Lakien voimaantulo.....	38
9.2 Laki ydinenergialain muuttamisesta	38
9.3 Laki finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta	40
10 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	40
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	40
LAKIEHDOTUKSET	42
1. Laki ydinenergialain muuttamisesta	42
2. Laki finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta	53
3. Laki finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta	54
LIITE	59
RINNAKKAISTEKSTIT	59
1. Laki ydinenergialain muuttamisesta	59
2. Laki finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta	82
3. Laki finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta	84

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Ydinenergialain (990/1987; jäljempänä *YEL*) nojalla perustettu valtion talousarvion ulkopuolinen Valtion ydinjätehuoltorahasto (jäljempänä *VYR*) on ollut toiminnassa jo yli 30 vuotta. Ydinenergian tuotanto toimialana ja rahoitusmarkkinat kokonaisuutena sekä myös *VYR*:n koko ja *VYR*:n oletetun toiminnan kesto ovat kehittyneet ja muuttuneet selvästi suhteessa siihen, mitä *VYR*:n periaatteita kehitettäessä 1980-luvulla tunnistettiin. *VYR*:n toimintaympäristössä tapahtuneiden sekä *VYR*:n osalta toteutuneiden ja ennakoitujen muutosten takia on tarpeen uudistaa *VYR*:n toimintaa ja erityisesti sen ydinjätehuoltoon varautumista varten kerättyjen varojen (jäljempänä *varautumisrahasto*) sijoitustoimintaa koskevia säännöksiä. Jätehuoltovelvolliset, joilta perittävillä maksuilla varautumisrahastoa kartutetaan, ovat olleet asiassa aloitteellisia.

VYR:ssä on varautumisrahaston lisäksi ollut vuodesta 2004 alkaen kaksi varautumisrahastosta erillistä erillisvarallisuutta. Näistä erillisvarallisuuksista toista käytetään ydinturvallisuuteen liittyvien tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen ja toista ydinjätehuollon tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittamiseen. Kahden erillisvarallisuuden mukaiset tutkimusohjelmat ovat käytännön kannalta osoittautuneet tarpeettoman jäykiksi, kun tosiasiaassa ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimustarpeet ovat osin päällekkäiset. Lisäksi tästä aiheutuu tarpeettomia kustannuksia.

1.2 Valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä selvitti *VYR*:n sijoitustoiminnan kehittämistä. Työryhmän raportti valmistui heinäkuussa 2019 (jäljempänä *VYR-raportti*). Työryhmässä olivat edustettuina työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, valtiokonttori ja *VYR*:n johtokunta sekä nykyiset ja mahdolliset tulevat jätehuoltovelvolliset ja niiden taustalla olevia yrityksiä. Työryhmän raportissa on yksityiskohtaisesti kuvattu *VYR*:n varautumisrahastoa, sijoitustoiminnan sääntelyä, nykytilaa sekä kehittämistarpeita ja kehittämisvaihtoehtoja. Työryhmä oli yksimielinen varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevista kehittämislinjauksista.

Ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien uudistamista on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelussa on kuultu tutkimusohjelmien maksuvelvollisia, hallintoelimiä ja avustuksia saaneita tutkimuslaitoksia ja yliopistoja.

VYR:n hallintoa koskevien säännösten valmistelussa on otettu huomioon valtiovarainministeriön suositus ”Valtionhallinnon organisaatiomuodon valinta, ulkopuoliset rahastot, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset ja säätiöt” (VM/2174/00.00.01/2018).

Hallituksen esityksen valmistelussa on kuultu valtionvarainministeriötä, Finanssivalvontaa, *VYR*:n johtokuntaa, valtiokonttoria, Säteilyturvakeskusta, ydinlaitosten luvanhaltijoita ja jätehuoltovelvollisia sekä ydinturvallisuuden ja jätehuollon tutkimusohjelmiin osallistuneita tutkimuslaitoksia ja yliopistoja.

HE 178/2020 vp

Lausuntoja on pyydetty oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Finanssivalvonnalta, valtiokonttorilta, Säteilyturvakeskukselta, VYR:n johtokunnalta, Energiateollisuus ry:ltä, ydinlaitosten luvanhaltijoilta, jätehuoltovelvollisilta, tutkimuslaitoksilta ja yliopistoilta.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 7 §:n mukaisesti erillisvarallisuuksista rahoitettaviin hankkeisiin liittyvät muutokset annettaisiin yritystukineuvottelukunnalle tiedoksi jälkikäteen. Kyse on arvion mukaan mainitun lain kannalta teknisistä muutoksista.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tyo- ja elinkeinoministerio.fi/hankkeet> tunnuksella TEM010:00/2020.

VYR:n tilinpäätökset sisältävät yksityiskohtaista tietoa VYR:stä sekä sen toimintaa ja taloutta koskevat tiedot eriteltyinä varautumisrahaston ja erillisvarallisuuksien osalta. VYR:n tilinpäätökset ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/seurantatiedot>. VYR:n vuoden 2019 tilinpäätös on myös lisätty hallituksen esityksen valmisteluasiakirjoihin hankesivulle.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 VYR ja varautumisrahasto

VYR:ä ja sen varautumisrahastoa koskevat keskeiset säännökset ovat YEL 7 luvussa. Täydentävää sääntelyä on ydinenergia-asetuksen (161/1988; jäljempänä *YEA*) 13 ja 14 luvussa, Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (161/2004), Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (83/2010) ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (991/2017).

VYR on työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hoidossa (YEL 38 §:n 1 mom.). VYR:ssä on kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan valittu johtokunta, joka ohjaa ja valvoo VYR:n toimintaa sekä tekee myös pääosin sen operatiiviset päätökset. Lisäksi VYR:ssä on toimitusjohtaja, jonka keskeisenä tehtävänä on valmistella johtokunnassa käsiteltävät ja päätettävät asiat sekä huolehtia niiden toimeenpanosta.

Jätehuoltovelvollisen on huolehdittava kaikista ydinenergian käytön yhteydessä tai seurauksena syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisesta sekä vastattava niiden kustannuksista (YEL 9 §:n 3 mom.). Jätehuoltovelvollisen on myös varauduttava ydinjätehuollon kustannuksiin (YEL 35 §:n 1 mom.). VYR:n varautumisrahastoa kartutetaan jätehuoltovelvollisilta vuosittain kerättävillä ydinjätehuottomaksuilla (YEL 36 §). Jätehuoltovelvolliset ovat myös velvollisia luovuttamaan maksukyvyttömyytensä varalta valtiolle vakuudet (YEL 36 §), joiden tarkoituksena on turvata varojen olemassaolo siltä osin kuin niitä ei ole vielä rahastoitu (YEL 44 §). Jätehuoltovelvollisen on lisäksi laadittava joka kolmas vuosi jätehuoltosuunnitelma, jonka tulee sisältää erityisesti selvitys siitä, miten jätehuoltovelvollinen on suunnitellut toteuttaa ydinjätehuoltoon kuuluvat toimenpiteet ja niiden valmistelun (YEA 74 §). Jätehuoltovelvollisen on myös kalenterivuosittain toimitettava selvitys suorittamistaan toimenpiteistä (YEA 77 §).

Jätehuoltovelvollisia ovat Fortum Power and Heat Oy (jäljempänä *FPH*), Teollisuuden Voima Oyj (jäljempänä *TVO*) ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy (jäljempänä *VTT*). Jatkossa jätehuoltovelvollisia olisivat myös Fennovoima Oy (jäljempänä *FV*), kun ydinvoimalaitos Hanhikivi 1 otetaan käyttöön, ja Posiva Oy, kun loppusijoituslaitos aloittaa toimintansa.

HE 178/2020 vp

Varautumisrahaston varat muodostuvat jätehuoltovelvollisten suorittamista ydinjätehuoltomaksuista, lainapääomien palautuksista ja koroista, sijoitustoiminnan hankinta-arvolla arvostetusta pääomasta sekä korkotuotoista. Varautumisrahastossa tulee olla riittävästi varoja jokaisen jätehuoltovelvollisen hallussa olevien ydinjätteiden huollon toteuttamiseksi. Varojen tarvetta lisää syntyvän jätteen määrä, mutta vähentää jo toteutetut ydinjätehuollon toimenpiteet. Varautumisrahastossa oli vuoden 2019 lopussa varoja yhteensä noin 2 723 milj. euroa, ja jätehuoltovelvollisten rahasto-osuudet olivat seuraavat: FPH noin 1 186 milj. euroa, TVO noin 1 514 milj. euroa ja VTT noin 24 milj. euroa.

Varautumisrahaston varat sijoitetaan ensisijaisesti takaisinlainaamalla ne jätehuoltovelvollisille tai näiden osakkeenomistajille sekä Suomen valtion velkasitoumuksiin. Takaisinlainattava määrä saa olla enintään 75 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta (YEL 52 §:n 1 mom.), ja lainan myöntäminen edellyttää turvaavia vakuuksia. Takaisinlainauksessa lainasopimukset on tehty vuodeksi kerrallaan. Se määrä varautumisrahaston varoista, jota ei ole takaisinlainattu, on valtion käytettävissä siten, että tämä määrä siirretään valtion talousarviossa määrääjäksi valtiovarastoon tai lainataan valtiolle samoilla ehdoilla kuin jätehuoltovelvollisten takaisinlainaukseen sovelletaan (YEL 52 §:n 2–4 mom.).

Siltä osin kuin varautumisrahaston varoja ei käytetä YEL 52 §:n 1–3 momentissa säädetyllä tavalla ne on sijoitettava turvaavia vakuuksia vastaan muulla parhaan mahdollisen tuoton antavalla tavalla (YEL 52 §:n 5 mom.). Vaatimus turvaavista vakuuksista rajoittaa olennaisesti sijoitustoiminnan vaihtoehtoja. Vaihtoehtoja rajoittaa lisäksi olennaisesti se, että sijoitustoiminnassa on otettava huomioon mahdollisuus tarvittaessa realisoida sijoitukset nopeasti, jos jätehuoltovelvolliset tai niiden osakkeenomistajat taikka valtio päättää ottaa edellistä vuotta suuremman osuuden varoista lainana.

Varautumisrahaston sijoitustoiminnassa käytetään valtiokonttorin palveluja. Valtiokonttori noudattaa varojen sijoittamisessa VYR:n johtokunnan linjaamaa maltillista sijoituspolitiikkaa. Valtiokonttori sijoittaa varat mahdollisimman riskittömästi ja ottaen huomioon, että varojen on oltava käytettävissä mahdollisimman nopeasti tarpeen vaatiessa. Sijoituskohteena ovat Suomen valtion joukkovelkakirjalainat. Sijoitukset ovat pitkäaikaisia, mutta ne voidaan tarvittaessa purkaa.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana jätehuoltovelvolliset tai näiden osakkeenomistajat ovat vuoden 2016 loppuun saakka täysimääräisesti käyttäneet koko takaisinlainausoikeutensa (75 prosenttia). Valtio on sen sijaan käyttänyt vain osan lainausoikeudestaan (noin 15 prosenttia) eikä vuoden 2013 jälkeen enää ole ottanut lainaa varautumisrahastosta. Keskeinen syy tähän on vuonna 2014 lainakorkoon lisätty 0,5 prosenttiyksikön marginaali ja vuonna 2017 käyttöönotettu vähimmäiskorko 0 prosenttia yhdistettynä rahamarkkinoiden poikkeukselliseen kehitykseen (negatiiviset korot). Valtion on ollut mahdollista saada lainaa pääomamarkkinoilta alemmalla korkotasolla.

Vuonna 2019 Fortum Oyj takaisinlainasi noin 885 milj. euroa (75 prosenttia FPH:n rahasto-osuudesta), TVO noin 591 milj. euroa (alle 40 prosenttia TVO:n rahasto-osuudesta). Suomen valtion yli viiden vuoden kiinteäkorkoisissa sarjaobligatioissa oli sijoitettuna loput varautumisrahaston varoista eli noin 1 230 milj. euroa. Vuonna 2019 takaisinlainauksen korkotuotot olivat noin 7,7 milj. euroa ja sijoitustoiminnan korkotuotot noin 18,7 milj. euroa. Realisoitunut tuotto luetaan jätehuoltovelvollisten hyväksi ja jaetaan rahasto-osuuksien suhteessa (YEL 51 §).

Varautumisrahastoa perustettaessa oli tarpeen varautua kustannuksiin, jotka aiheutuisivat FPH:n Loviisa 1 ja 2 -laitosyksiköiden ja TVO:n Olkiluoto 1 ja 2 -laitosyksiköiden ydinjätteiden huollon toteuttamisesta. Varautumisrahaston rahastotavoitteet ja vastuumäärät ovat tämän hetken arvion mukaan kasvamassa merkittävästi suuremmiksi kuin alun perin arvioitiin 1980-luvulla. Yhtenä syynä tähän on toiminnassa olevien laitosyksiköiden olennaisesti pidentynyt käyttöaika. Merkittävin lähiajan muutos on Olkiluoto 3 -laitosyksikön käynnistyminen, mikä kasvattaa merkittävästi TVO:n varautumisvelvollisuutta. Myöhemmin jätehuoltovelvollisten määrä kasvaisi FV:n Hanhikivi 1 -ydinvoimalaitoksen valmistuessa. Myös Posiva Oy:stä on lähivuosina tulossa jätehuoltovelvollinen. Sen sijaan VTT on poistumassa jätehuoltovelvollisten piiristä, koska FIR1-tutkimusreaktorin toiminta on päättynyt. Tämänhetkisen arvion mukaan rahastotavoite olisi suurimmillaan 2020-luvun alkupuolella sekä 2080- ja 2090-lukujen taitteessa, jopa yli 3 000 milj. euroa. Olkiluoto 3 -laitosyksikön käyttöönotto huomioon ottaen ydinjätehuollon kustannuksiin olisi tarpeen varautua 2120-luvulle saakka.

Suomen rahoitusmarkkinat olivat 1980-luvun alussa varsin tiukasti säännellyt, ja rahoitusjärjestelmä oli varsin pankkikeskeinen. Suoran sääntelyn lisäksi verotus muokkasi rahoitusjärjestelmää. Sääntelyä purettiin asteittain 1980-luvun puolivälin jälkeen. Rahoitusmarkkinoiden vapauttamisen myötä osakerahoituksen merkitys alkoi kasvaa. 1990-luvun alun laman ja pankkikriisin jälkeen osakemarkkinoiden kehitys jatkui vahvana ja pankkien asema alkoi heikentyä. Samaan aikaan laman seurauksena valtion lainanottotarpeet kasvoivat, mikä vaikutti viite- eli sarjalainojen markkinoiden kehitykseen. Euron käyttöönoton myötä Suomen rahoitusmarkkinat integroituivat entistä enemmän kansainvälisiin markkinoihin. Tämä paransi ja monipuolisti myös valtion mahdollisuutta saada lainaa. Nykyisin valtion lainanotto perustuu viitelainastrategiaan, jossa keskeisiä ovat säännölliset suurten kertaerien liikkeeseenlaskut eri maturiteeteissa, laaja sijoittajapohja ja vaihdettavuutta eli likviditeettiä turvaava päämarkkinatakaajajärjestelmä. Vastaavasti yritysten ja erityisesti suuryritysten lainanottomahdollisuudet laajenivat pankkien lisäksi kansainvälisille joukkovelkakirjamarkkinoille. Valtion viitelainoihin sijoittavat kotimaiset ja kansainväliset institutionaaliset sijoittajat.

Finanssimarkkinoiden kehityksen ja euron käyttöönoton seurauksena sekä valtion että jätehuoltovelvollisten mahdollisuus saada rahoitusta ovat selvästi monipuolisemmat kuin VYR:ä perustettaessa vuonna 1988. Nykyisin jätehuoltovelvollisilla ja valtiolla on lukuisia erilaisia ja volyymeiltaan merkittäviä rahoituksen lähteitä. Markkinoiden häiriötilanteissa taikka muissa kriisi- tai poikkeusoloissa oikeudella lainata varautumisrahaston varoja arvioidaan kuitenkin olevan enemmän merkitystä. Finanssialan kehityksen sekä mahdollisten markkinoiden häiriötilanteiden taikka kriisi- tai poikkeusolojen ennakoiminen 2120-luvulle, jolloin varautumisrahastossa vielä arvioidaan olevan varoja, ei ole mahdollista. Näistä syistä sekä jätehuoltovelvollisten että valtion lainausoikeuden säilyttäminen olisi edelleen perusteltua.

Jätehuoltovelvollisen lainausoikeutta voidaan myös edelleen perustella samalla tavoin kuin YEL:n esitöissä. Jätehuoltovelvollinen on vastuussa rahasto-osuuden riittävydestä ja siten myös näiden varojen suojaamisesta rahanarvon heikkenemiseltä (HE 16/1985 vp, s. 51). Valtion lainausoikeutta voidaan lisäksi edelleen perustella ydinenergian tuotannon yhteiskunnallisesti hyväksyttävillä puitteilla. Turvaamisvaatimuksella ja muilla tärkeillä yleisillä eduilla tulee olla keskeinen paino, kun säädetään ydinenergian tuottamisen yhteiskunnallisesti hyväksyttävistä puitteista. Sallimalla ydinenergian tuottamisen yhteiskunta ottaa kannettavakseen tiettyjä riskejä. Nämä koskevat ennen muuta valtion vastuuta kolmannelle syntyneestä ydinvahingosta sekä valtion vastuuta sellaisessa ydinonnettomuudessa, jonka osalta ydinvoimayhtiön vastuukyky ja varautumisjärjestelmän kattavuus eivät ole riittäviä. Valtion kantaman epäsuoran riskin vuoksi sen lainausoptiostaan saama mahdollinen hyöty on perusteltu, kuten on myös

turvaavuuden ja rahaston maksuvalmiuden säilyttämisen esillä pitäminen rahaston sijoitustoiminnassa.

Valtion lainausoikeuden kanssa varsin samankaltainen on mahdollisuus siirtää varautumisrahaston varoja valtiovarastoon (YEL 52 §:n 2 mom.). Tätä mahdollisuutta ei ole käytetty yli 20 vuoteen, ja siitä oli jo vuonna 1996 tarkoitus luopua. Mahdollisuus siirtää varoja valtiovarastoon tulisi kuitenkin säilyttää, koska finanssialan kehityksen sekä mahdollisten markkinoiden häiriötilanteiden taikka kriisi- tai poikkeusolojen ennakoiminen pitkälle tulevaisuuteen ulottuvalla aikavälillä ei ole mahdollista.

Varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnan laajemmalle kehittämiselle ei voimassa olevien säännösten perusteella ole edellytyksiä. Jätehuoltovelvollisten ja valtion oikeus saada varat lainaksi sekä vaatimus sijoittamisesta turvaavia vakuuksia vastaan ei mahdollista nykyistä monipuolisempaa ja riskipitoisempaa sijoitustoimintaa. Myös jätehuoltovelvollisille takaisinlainattavan osuuden suuruudesta päättäminen vuodeksi kerrallaan asettaa rajoituksia sijoitustoiminnalle.

Nykyistä suurempi sijoitusriski mahdollistaisi paremman tuoton pitkällä aikavälillä. Jätehuoltovelvollisten kannalta varautumisrahaston varoille saatu korkeampi tuotto pitkällä aikavälillä vähentäisi tarvetta kartuttaa rahasto-osuutta. Toisaalta nykyistä laajempi riskinotto edellyttäisi, että jätehuoltovelvollisen ydinjätehuollon kustannusten turvaavuuteen varaudutaan asianmukaisesti koko varautumisrahaston toiminnan ajan, myös sijoitusvarallisuuden arvon alentumisen varalta. Ottaen huomioon varautumisrahaston tarkoitus riskinoton lisääminen ei olisi mahdollista ilman että samalla otetaan käyttöön riskienhallintaa koskevat mekanismit. Tästä puolestaan aiheutuisi kustannuksia jätehuoltovelvollisille.

Yhteisön kehityksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten annetun neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom (jäljempänä *ydinjätedirektiivi*) mukaan jäsenvaltioiden tulee huolehtia tarvittavasta sääntelystä ja asianmukaisista kansallisista järjestelyistä, joilla turvataan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon korkea turvallisuustaso työntekijöiden ja väestön suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että päävastuu käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoon tarkoitettujen laitojen ja toimintojen turvallisuudesta on luvanhaltijalla ja että tarvittaessa on saatavilla riittävät voimavarat ydinjätteistä huolehtimiseksi. Vastuu käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon kustannuksista on oltava niillä, jotka ovat tuottaneet nämä jätteet. Direktiivissä ei ole säännöksiä, jotka välittömästi vaikuttaisivat varautumisrahastoa koskevaan kansalliseen sääntelyyn, vaan tältä osin kansallinen liikkumavara on varsin laaja.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (2010/C83/01) 63 artiklassa säädetään pääomien vapaasta liikkuvuudesta. Varautumisrahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jolla on selkeänä ja rajattuna tavoitteena varautuminen ydinjätehuollosta aiheutuviin kustannuksiin ja sen varmistaminen, että valtiolla on tarvittaessa riittävästi rahastoituna varoja aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Valtio voi päättää varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnasta sekä niihin liittyvistä turvaavuuden tai muun syyn takia tarvittavista rajoituksista tarpeelliseksi katsomallaan tavalla, eikä mainitusta artiklasta seuraa rajoituksia tähän.

2.2 Erillisvarallisuudet

VYR:n erillisvarallisuuksia koskevat keskeiset säännökset ovat YEL 7 a luvussa, ja täydentävät säännökset Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

HE 178/2020 vp

Erillisvarallisuuksia koskevat säännökset tulivat voimaan vuoden 2004 alussa. Ydinlaitoksen haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta perittävää maksua korotettiin YEL:n muutoksella 676/2015 merkittävästi vuosiksi 2016–2025, ja tarkoituksena on ollut ydinturvallisuus- ja ydinjätehuollon tutkimuksen infrastruktuurin kehittäminen.

Ydinturvallisuuteen liittyvien tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseksi ydinlaitosten haltijoilta kerätään vuosittain maksu, jonka määrä vuosina 2021–2025 on 390 euroa lämpötehon megawatilta (YEL 53 a §). Vuonna 2019 maksuja kertyi yhteensä 8,8 milj. euroa (FPH:n maksuosuus 1,7 milj. euroa, TVO:n maksuosuus 5,3 milj. euroa ja FV:n maksuosuus 1,8 milj. euroa). Tarkoituksena on varmistaa, että Suomen viranomaisten käytettävissä on korkeatasoista ja nopeasti saatavissa olevaa ydinturvallisuutta koskevaa asiantuntemusta ja valmiuksia.

Ydinjätehuoltoon liittyvien tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittamiseksi jätehuoltovelvollisilta kerätään vuosittain maksu, jonka määrä vuosina 2021–2025 on 0,10 prosenttia työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamasta vastuumäärästä (YEL 53 b §). Vuonna 2019 maksuja kertyi yhteensä noin 3,5 milj. euroa (FPH:n maksuosuus noin 1,5 milj. euroa, TVO:n maksuosuus noin 2,06 milj. euroa ja VTT:n maksuosuus noin 30 600 euroa). Tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten käytettävissä on korkeatasoista ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arvioinnissa tarvittavaa asiantuntemusta ja valmiuksia.

Ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta kerättävät maksut muodostavat kaksi erillisvarallisuutta (YEL 53 c §). VYR:n johtokunta päättää vuosittain kertyneiden erillisvarallisuuksien käyttämisestä tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee ja esittelee johtokunnalle avustuspäätökset. Rahoitettavien hankkeiden tulee tarkoituksenmukaisella tavalla tukea YEL 53 a tai 53 b §:ssä säädettyä tarkoitusta sekä lisäksi olla korkeatasoisia ja niiden tulosten julkaistavissa (53 d §).

Vuosina 2016–2019 suurin avustusten saaja on ollut VTT, jonka saamat avustukset vuositasona ovat olleet noin 9–10 milj. euroa. Tähän sisältyy VTT:n Ydinturvallisuustaltoa varten myönnetty avustus. Lappeenrannan teknillinen yliopisto on saanut merkittävästi avustuksia, vuositasona noin 560 000–700 000 euroa. Muut avustusten saajat ovat olleet pääosin yliopistoja ja tutkimuslaitoksia, ja niiden saamat avustukset ovat olleet vuositasona noin 20 000–325 000 euroa. Lisäksi avustusta ovat saaneet muutamat yritykset ja muut yhteisöt, ja niiden saamat avustukset vuositasona ovat olleet noin 12 000–38 000 euroa.

Kahden erillisvarallisuuden ja erillisen tutkimusohjelman järjestelmä ei pysty palvelemaan riittävän kokonaisvaltaisesti ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvän asiantuntemuksen ja osaamisen kehittymistä ydinenergian käytön koko elinkaaren näkökulmasta. Tämä korostuu, kun Posiva Oy käynnistää käytetyn polttoaineen loppusijoitustoiminnan, jolloin tästä loppusijoituslaitoksesta tulee YEL:ssä tarkoitettu ydinlaitos. Nykyisestä mallista aiheutuu myös hallinnollista tehostomuutta. Lisäksi maksujen määräytymisen perustetta ja määrää on tarpeen arvioida vuoden 2025 jälkeisen ajan osalta.

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtioneutelle annetun komission tiedonannon (2014/C 198/01), jäljempänä *T&K&I-tiedonanto*, mukaan tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiolle myönnetty julkinen rahoitus muuhun kuin taloudelliseen toimintaan ei kuulu perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos yksikön mahdollisesti harjoittama taloudellinen ja muu toiminta sekä niiden kustannukset, rahoitus ja tulot voidaan erottaa selkeästi toisistaan ja näin estää tehokkaasti ristikkäistuen

HE 178/2020 vp

siirtyminen taloudelliseen toimintaan. Kustannusten, rahoituksen ja tulojen asianmukainen jako voidaan osoittaa kyseisen yhteisön tilinpäätöksen avulla.

T&K&I-tiedonannon mukaan tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioina tai tutkimusorganisaatioina pidetään sellaista yhteisöä, sen oikeusasemasta (julkis- tai yksityisoikeudellinen) tai rahoitustavasta riippumatta, jonka päätavoitteena on harjoittaa riippumattomasti perustutkimusta, teollista tutkimusta tai kokeellista kehittämistä tai levittää tällaisen toiminnan tuloksia laajasti koulutuksen, julkaisujen tai tiedonsiirron kautta. Kun tällainen yhteisö harjoittaa myös taloudellista toimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan rahoituksesta, kustannuksista ja tuloista on pidettävä erillistä kirjanpitoa.

Pääosin ydinturvallisuuteen tai ydinjätehuoltoon liittyvää tutkimusta varten tukea ovat saaneet tutkimuslaitokset ja yliopistot, joita voidaan pitää tiedonannossa tarkoitettuina tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioina tai tutkimusorganisaatioina. Näiden saama valtiontuki ei kuulu perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, mutta kirjanpitoa koskeva edellytys on täytettävä.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä annetussa komission tiedonannossa (2016/C 262/01) käsitellään infrastruktuurin sekakäyttöä eli sen käyttämistä sekä taloudelliseen että muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Komissio katsoo, että sekakäytössä olevan infrastruktuurin rahoitus voi jäädä kokonaisuudessaan valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, jos sen taloudellinen käyttö on pelkästään liitännäistoimintaa, joka on suppeaa suhteessa infrastruktuurin kapasiteettiin. Komission mukaan tässä yhteydessä infrastruktuurin taloudellinen käyttö voidaan katsoa liitännäistoiminnaksi, kun tällaiselle toiminnalle vuosittain jaettu kapasiteetti ei ole enempää kuin 20 prosenttia infrastruktuurin vuotuisesta kokonaiskapasiteetista. Kun ydinturvallisuuden tai ydinjätehuollon tutkimuksen tukea on myönnetty tällaiselle sekakäytössä olevalle laitteistolle tai muulle infrastruktuurille, on sen käyttö rajattava 20 prosenttiin vuositasolla koko infrastruktuurin poistoaajan. Tällöin myönnetty avustus jää EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle.

Hyvin pieni osuus ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimuksen tuesta on myönnetty yrityksille, joita ei voida pitää tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaationa tai tutkimusorganisaationa. Näiden yritysten saamat avustukset ovat vuositasolla olleet enintään noin 30 000 euroa. Tällöin tukeen voitaisiin soveltaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, jos jäsenvaltion yhdelle yritykselle myöntämän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei ylitä 200 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana ja lisäksi noudatetaan asetuksen mukaisia menettelyitä. Vaihtoehtoisesti voidaan soveltaa tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014, jonka 4 luvussa säädetään tutkimus- ja kehitysohjon ja innovaatiotoimintaan myönnettävästä tuesta sekä 5 luvussa koulutustuesta.

T&K&I-tiedonannon 2.2 luvussa käsitellään epäsuoraa valtiontukea, jota yrityksille voi päätyä julkisesti rahoitettujen tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien kautta. Tilanteet jaotellaan sen mukaan, onko kyse sopimusperusteisesti yrityksille tuotetuista tutkimuspalveluista (2.2.1 luku) tai yritysten kanssa tehtävästä yhteistyöstä (2.2.2 luku).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että VYR:n varautumisrahastossa olisi edelleen riittävästi varoja, jotka tarpeen vaatiessa olisivat käytettävissä ydinjätehuollon kustannusten kattamiseen, ja varojen sijoitustoiminnalle asetetut tavoitteet olisivat yhdenmukaiset varautumisrahaston tarkoituksen kanssa. Tavoitteena on myös mahdollistaa varautumisrahaston varoja koskevassa sijoitustoiminnassa nykyistä selvästi laajemmin erilaisten sijoitusvälineiden käyttö sekä riskinoton lisääminen ja mahdollisuus parempaan tuottoon. Samalla tavoitteena on varmistaa, että riskienhallintaan olisi riittävä keinovalikoima käytettävissä.

Tavoitteena on selkeyttää työ- ja elinkeinoministeriön VYR:iin liittyvää ohjausta ja VYR:n päätöksentekorakenteita sekä ministeriön ja VYR:n vastuiden ja velvollisuuksien erillisyyttä. Tavoitteena on myös uudistaa VYR:n hallintomallia, johto-organisaatiota ja sen toimivaltaa siten, että VYR:n johtokunnan toiminnan painopiste siirtyisi operatiivisesta toiminnasta varautumisrahaston sijoitustoimintaa ja muuta VYR:n toimintaa koskevien strategisten linjausten tekemiseen. Tavoitteena on varmistaa, että varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevien uusien tehtävien hoitamiseen olisi käytettävissä tarvittava asiantuntemus ja eturistiriidat eivät vaikuttaisi sijoitustoimintaa koskevaan päätöksentekoon. Työ- ja elinkeinoministeriön VYR:n toimintaan liittyvien hallinnollisten päätösten tekemistä ja VYR:ssä tapahtuvaa päätöksentekoa pyrittäisiin kehittämään toiminnalliset ja taloudelliset tarpeet huomioon ottaen sekä samalla varmistamaan hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteutumisen päätöksenteossa.

Lisäksi tavoitteena on yhdistää ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa koskevat erilliset avustusjärjestelmät ja erillisvarallisuudet. Samalla tavoitteena on varmistaa, että tutkimusrahoitusta on käytettävissä tutkimustoimintaan sekä asiantuntemuksen ja muun osaamisen varmistamiseen kattavasti ydinenergian tuotannon elinkaaren eri vaiheisiin. Yhdistämisen tavoitteena on myös tehostaa avustusten hakemista, myöntämistä ja maksatusta koskevia menettelyitä, myönnettyjen avustusten valvontaa sekä lisätä kilpailua tutkimushankkeiden välillä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

VYR:n varautumisrahaston varojen takaisinlainattavaa osuutta supistettaisiin ja lainojen laina-aikaa pidennettäisiin. Jätehuoltovelvollisen ja tämän osakkeenomistajien lainausoikeus rajoitettaisiin enintään 60 prosenttiin. Osuuden laskemista koskevassa sääntelyssä otettaisiin huomioon, että jatkossa työ- ja elinkeinoministeriö tekisi jätehuoltovelvollisten rahastotavoitteisiin ja vastuumääriin liittyvät päätökset pääsääntöisesti kolmen vuoden välein. Johtokunta päättäisi lainan myöntämisestä kolmen vuoden välein, ja laina-aika olisi kolme vuotta.

Valtion lainausoikeus korvattaisiin velvollisuudella sijoittaa vähintään 20 prosenttia varautumisrahaston varallisuudesta Suomen valtion velkasitoumuksiin. Tarvittaessa vastaava määrä olisi mahdollista siirtää valtion talousarviossa varautumisrahastosta määrääjäksi valtiovarastoon.

Varautumisrahaston varallisuudesta vähintään 20 prosenttia olisi sijoitettava muutoin kuin jätehuoltovelvollisille myönnettävään takaisinlainaukseen tai valtion velkasitoumuksiin, mutta kuitenkin huolehtien samalla näiden sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta.

HE 178/2020 vp

VYR:n johtokunta johtaisi varautumisrahaston sijoitustoimintaa sekä tekisi siihen ja sijoitustoiminnan riskienhallintaan liittyvät päätökset. Johtokunta voisi tehdä varainhoitajien ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja tuottavien tahojen kanssa sopimuksia, joissa näille siirretään toimivaltaa tehdä yksittäisiä sijoituksia koskevia päätöksiä johtokunnan linjausten ja asettamien rajoitusten mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi antaa varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevia määräyksiä, joita johtokunnan olisi noudatettava. Sijoitustoiminnan tueksi VYR:iin perustettaisiin sijoitusneuvottelukunta, jossa myös jätahuoltovelvolliset olisivat edustettuina.

Sijoitustoimintaan liittyviä riskejä hallittaisiin useilla eri tavoilla. Valtion velkasitoumusten osuus sijoituksista olisi vähintään 20 prosenttia, ja jätahuoltovelvolliselle lainattaisiin turvaavia vakuuksia vastaan enintään 60 prosenttia. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi antaa määräyksiä esim. sijoitusten allokoinnista maantieteellisesti tai eri sijoitusinstrumentteihin, mikä osaltaan parantaisi riskienhallintaa. VYR:n johtokunnan hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa olisi myös otettava huomioon riskienhallinta. Lisäksi sijoitusten arvon alenemisen varalta jätahuoltovelvollisen rahastotavoitteeseen lisättäisiin kolmen prosentin suuruinen suojaosuus ja poikkeuksellisissa markkinatilanteissa lisäksi kahden prosentin suuruinen täydentävä suojaosuus. Varautumisrahaston varojen arvon kehitystä seurattaisiin tiiviisti, ja omaisuuslajeista riippuen arvostaminen perustuisi joko markkina-arvoon, nimellisarvoon tai kirjanpitoarvoon. Jos jätahuoltovelvollisen rahasto-osuus alenisi kalenterivuoden rahastotavoitteeseen verrattuna enemmän kuin minään ajankohtana tai vuosineljänneksen lopussa on sallittu, jätahuoltovelvollisten olisi luovutettava vakuuksia VYR:lle varautumisrahaston varojen riittävyden turvaamiseksi.

Finanssivalvonta valvoisi VYR:n lainaustoimintaa ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyvää riskienhallintaa ja sisäpiirisääntelyn noudattamista. Finanssivalvonnalla olisi oikeus ja velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan puutteista työ- ja elinkeinoministeriölle.

VYR:n johtokunnan kokoonpanoa laajennettaisiin, ja johtokunnalta edellytettäisiin kollektiivisesti riittävää sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemusta. Johtokunnan operatiiviset tehtävät siirrettäisiin pääosin toimitusjohtajalle, mutta johtokunnan päätösvalta säilyisi jätahuoltovelvollisten takaisinlainausta koskevissa asioissa sekä muissa merkittävässä ja laajakantoisissa asioissa.

VYR:n toimitusjohtajana, tämän sijaisena ja esittelijöinä toimisivat jatkossa työ- ja elinkeinoministeriön VYR:n tehtäviin määräämät ministeriön virkamiehet. Myös muun viraston palveluksessa oleva virkamies olisi mahdollista määrätä hoitamaan VYR:n tehtäviä. Toimitusjohtaja tekisi päätökset esittelystä. Johtokunnan jäsenet ja toimitusjohtaja, tilintarkastaja ja eräät muut henkilöt otettaisiin sisäpiirisääntelyn piiriin.

Ydinturvallisuuteen ja ydinjätahuoltoon liittyvien avustusjärjestelmien maksuperusteet säilytettäisiin toisistaan erillisinä. Vuosina 2023–2025 maksut määräytyisivät kuten nykyisin. Vuodesta 2026 ydinlaitosten haltijoilta kerättävien maksujen määräytymisen perusteita uudistettaisiin ottamalla käyttöön perusmaksu. Lisäksi ydinlaitosten haltijoilta kerättävän maksun perusteena olevaa lämpötehon megawatteihin perustuvaa kerointa ja jätahuoltovelvollisilta kerättävän maksun prosenttiperusteista kerointa alennettaisiin vuosina 2026–2032. Näin kertyvä varallisuus muodostaisi yhden yhtenäisen erillisvarallisuuden. Vastaavasti avustusjärjestelmät yhdistettäisiin, ja ydinturvallisuuteen ja ydinjätahuoltoon liittyvät tutkimushankkeet kilpailisivat ainakin osin keskenään. Muutoin avustusjärjestelmään liittyvät muutokset eivät olisi periaatteellisia. Päätökset avustusten myöntämisestä tekisi

jatkossa VYR:n johtokunnan sijasta toimitusjohtaja, jos myönnettävän tuen määrä on enintään 200 000 euroa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevan YEL 7 luvun sääntelyn uudistaminen mahdollistaisi nykyistä suuremman riskinoton. Koska kyse on suuresta omaisuusmassasta, jonka määrä olisi arvion mukaan enimmillään yli 3 000 milj. euroa, jo maltillinen riskinoton lisäys paremman tuoton saamiseksi voisi johtaa pitkällä aikavälillä kumulatiivisesti merkittävästi parempaan tuottoon verrattuna nykytilanteeseen, jossa varat on sijoitettu hallinnolliseen korkoon sidottuun takaisinlainaukseen ja Suomen valtion velkakirjoihin. Historiallisesti pitkällä aikavälillä osakemarkkinat ovat tuottaneet paremmin kuin muut omaisuuslajit, mutta osakemarkkinoiden tuotto voi vaihdella voimakkaasti ja olla joillakin ajanjaksoilla negatiivinen.

Varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuotto (korkotuotto sijoituksista ja takaisinlainauksesta) vuonna 2019 oli yhteensä 26,4 milj. euroa. Vuosina 2000–2019 sijoitustoiminnasta saatu korkotuotto on ollut yhteensä 149,4 milj. euroa (ks. tarkemmin taulukko 1) ja takaisinlainauksesta saatu korkotuotto yhteensä 580 milj. euroa (ks. tarkemmin taulukko 2). Viimeisen kymmenen vuoden aikana valtion viitelainasalkun tuotto on ollut vuositasolla -0,7–7 prosenttia. Jätehuoltovelvollisten takaisinlainauksen korkomarginaali on vaihdellut negatiivisesta nykyiseen 0,5 prosenttiyksikköön.¹ Varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuotto on ollut selvästi alempi kuin valtion eläkerahastossa.²

Taulukko 1. VYR:n korkotuotot sijoitustoiminnasta (milj. euroa) vuosina 2000–2019.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0,2	2,0	2,1	3,8	4,6	4,8	5,8	6,3	7,6	9,1
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
7,4	8,0	8,0	6,7	7,5	7,1	6,6	17,9	15,2	18,7

Taulukko 2. VYR:n korkotuotot takaisinlainauksesta (milj. euroa) vuosina 2000–2019.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
32,2	40,1	45,8	44,9	32	24,2	27,7	38,3	52,4	68
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
34,9	22,9	29,4	15,0	17,3	14,5	14,5	10,2	8,0	7,7

¹ Tarkemmin valtion viitelainasalkun tuoton markkina-arvon kehityksestä VYR-raportin taulukko 2 s. 26 ja jätehuoltovelvollisten takaisinlainauksen korkomarginaalin kehityksestä VYR-raportin s. 22.

² Ks. <https://www.ver.fi>.

HE 178/2020 vp

Varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuotto on taulukossa 3 simuloitu³ siten, että vuosina 2001–2019 sijoitussalkut olisivat jakaantuneet seuraavasti:

- 1) Suomen valtion velkasitoumukset 25 prosenttia ja takaisinlainaus 75 prosenttia (jäljempänä 25–75%);
- 2) Suomen valtion velkasitoumukset 20 prosenttia ja takaisinlainaus 60 prosenttia sekä 20 prosenttia muihin sijoituksiin valtion eläkerahaston sijoitussalkun allokaatiota vastaavalla tavalla (jäljempänä 20–60–20%);
- 3) Suomen valtion velkasitoumukset 20 prosenttia ja takaisinlainaus 50 prosenttia sekä 30 prosenttia muihin sijoituksiin valtion eläkerahaston sijoitussalkun allokaatiota vastaavalla tavalla (jäljempänä 20–50–30%);
- 4) Suomen valtion velkasitoumukset 20 prosenttia ja takaisinlainaus 0 prosenttia sekä 80 prosenttia muihin sijoituksiin valtion eläkerahaston sijoitussalkun allokaatiota vastaavalla tavalla (jäljempänä 20–80%).

Taulukko 3. Simuloitujen salkkujen tuottoja ja volatiliteetteja (laskettu vuosituoista) vuosina 2001–2019.⁴

	Sijoitussalkun jakauma			
	25–75%	20–60–20%	20–50–30%	20–80%
Vuosituotto	2,9 %	3,5 %	3,8 %	5,4 %
Enimmäistuotto	+6,3 %	+6,4 %	+7,7 %	+14,1 %
Vähimmäistuotto	+0,2 %	-0,1 %	-0,5 %	-10,8 %
Volatiliteetti	1,8 %	1,7 %	2,2 %	5,9 %

Sijoitustoiminnan uudistamisesta seuraa lisäkustannuksia jätehuoltovelvollisille. Sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamiseksi jätehuoltovelvollisten rahastotavoitteeseen lisättäisiin kolmen prosenttiyksikön suojaosuus. Tästä arvioidaan aiheutuvan jätehuoltovelvollisille aluksi yhteensä määrältään 0,2–0,8 milj. euron lisäkustannusta, mutta varautumisrahaston sijoitussalkun arvon kehittyessä positiivisesti kertyvillä ylijäämillä voitaisiin kattaa jätehuoltovelvollisen suojaosuutta. Poikkeuksellisissa markkinatilanteissa

³ Simuloinnissa on yksinkertaistuksen vuoksi käytetty seuraavia vuosituoista laskettuja osakesalkkujen tuottoja ja volatiliteetteja:

	Suomen valtion velkasitoumukset	Takaisinlainaus	Valtion eläkerahaston sijoitussalkku	12 kk Euribor
Vuosituotto	4,3 %	2,4 %	5,5 %	
Enimmäistuotto	+10,2 %	+5,2 %	+16,4 %	
Vähimmäistuotto	-1,9 %	+0,5%	-15,8 %	
Volatiliteetti	3,5 %	1,6 %	7,6 %	
Keskimääräinen taso 1.1.2001–31.12.2019				1,8 %

⁴ Lähde Danskebank. Danskebankin *Back testing -analyysi 2001–2019* on kokonaisuudessaan hallituksen esityksen hankesivulla.

voitaisiin jätehuoltovelvollisilta tarvittaessa vaatia täydentävä suojaosuus, jonka tulisi vastata kahta prosenttiyksikköä kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Tästä aiheutuisi jätehuoltovelvollisille yhteensä määrältään 0,1–0,5 milj. euron lisäkustannus, mutta kyse olisi poikkeuksellisesta ja kertaluonteisesta suojaustoimenpiteestä. Lisäksi jätehuoltovelvolliset olisivat velvollisia luovuttamaan VYR:lle vakuuksia, jos rahasto-osuuden arvon alenee alle sallittujen alarajojen. Myös tästä aiheutuisi jätehuoltovelvollisille lisäkustannuksia, mutta historiallisen tarkastelun perusteella ja ottaen huomioon, miten ehdotuksen mukaan huolehdittaisiin riskienhallinnasta, tällainen salkunarvon alentuminen olisi poikkeuksellista ja todennäköinen enintään muutamia kertoja vuosikymmenessä.

Sijoitustoiminnan uudistamisesta seuraisi, että myös varainhoitopalveluista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluista aiheutuisi uusia kustannuseriä, joiden määräksi arvioidaan yhteensä 1–2 milj. euroa. Valtiokonttorille maksetaan tällä hetkellä 60 000 euroa vuodessa varainhoitopalveluista. Uusia kustannuseriä aiheutuisi myös sijoitusneuvottelukunnasta, arviolta noin 10 000 euroa vuodessa, ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta, arviolta noin 45 000 euroa vuodessa. Jätehuoltovelvollisten vuosittain vahvistettavassa ydinjätehuoltomaksussa otetaan huomioon nämä lisäkustannukset.

Sijoitustoiminnan uudistamisesta aiheutuvat kustannukset eivät olisi merkittäviä verrattuna niihin mahdollisiin tuottoihin, joita sijoitustoiminnasta voidaan pitkällä aikavälillä saada lisäämällä sijoituksia nykyistä riskipitoisempiin sijoituksiin. Ensisijaisesti varojen paremmasta tuotosta hyötyisivät jätehuoltovelvolliset ja näiden omistajat, kun ydinjätehuoltomaksut alenisivat tai ylijäämän palautukset olisivat suurempia.

Sijoitustoiminnan uudistamisella ehdotuksen mukaisesti ei olisi vaikutuksia kansantalouteen tai julkiseen talouteen. Ehdotuksen mukaan varmistettaisiin usealla eri tavalla, että varautumisrahastossa on riittävästi varoja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista varten. Koska kyse on valtion talousarvion ulkopuolisesta rahastosta, uudistuksella ei olisi myöskään vaikutuksia valtion talousarvioon. Valtion velkasitoumusten osuus sijoitussalkussa pienenesi, mutta tarvittaessa olisi erityistilanteessa edelleen mahdollista siirtää valtiovarastoon varautumisrahastosta osuus, joka pienenesi 25 prosentista 20 prosenttiin.

Ydinjätehuoltoon liittyvien, rahastotavoitteita ja vastuumääriä koskevien päätösten tekeminen jatkossa kolmen vuoden välein vähentäisi jonkin verran myös jätehuoltovelvollisten päätöksiin liittyvien resurssien tarvetta ja toisi sitä kautta säästöjä jätehuoltovelvollisille.

Ydinenergia-alan tutkimustoiminnan edistämistä ja sen rahoitusta koskevan YEL 7 a luvun säännöksiin ehdotettujen muutosten mukaisesti ydinlaitosluvan haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta perittävien maksujen kokonaismäärä alenisi vuositasolla vuosina 2026–2032. Lisäksi ydinlaitosten haltijoilta perittävän maksun rakennetta muutettaisiin vuodesta 2026 alkaen ottamalla käyttöön perusmaksu. Maksuja määritettäessä on otettu huomioon indeksikorotus ja tarve edistää täydennys- ja muuta koulutusta. Vuoden 2025 jälkeen ei olisi tarkoitus enää tukea VTT:n Ydinturvallisuustalon laboratorio-osan toimitilakustannuksia, minkä vuoksi kokonaisuudessaan on tarpeen kerätä vähemmän varoja. Koska TVO on ollut suurin maksaja, hyötyisi se selvästi eniten maksujen määräytymisen perusteisiin ehdotetuista muutoksista ja kerättävien varojen kokonaismäärän alentamisesta. Taulukossa 4 on esitetty maksujen muutokset vuonna 2026 verrattuna vuoteen 2025. Vastaavasti tutkimusohjelman käytettävissä olisi vuosina 2026–2032 nykyistä vähemmän varoja. Ydinturvallisuustutkimuksen ja ydinjätehuollon tutkimuksen kahden erillisvarallisuuden ja tutkimusohjelmien yhdistäminen karsisi päällekkäistä hallintoa ja tehostaisi hakumenettelyä, avustusten myöntämistä ja muuta hallinnointia. Tästä arvioidaan saatavan kustannusten säästöä

HE 178/2020 vp

noin 200 000 euroa vuodessa. Avustusten hakijoille ja saajille ei aiheutuisi lisäkustannuksia nykyiseen verrattuna.

Taulukko 4: FPH:n, TVO:n ja FV:n maksujen muutokset, kun verrataan tilannetta maksuvelvollisten kannalta vuosina 2025 ja 2026. Taulukossa ei ole VTT:n maksuosuutta, joka sekä vuonna 2025 että vuonna 2026 olisi selvästi alle 20 000 euroa.

	Maksuperuste 2025 390 €/MW + 0,1%	Maksuperuste 2026 285 €/MW + 0,32 milj. € + 0,09%	Muutos (%)
FPH	2,289 milj. €	2,206 milj. €	-4 %
TVO	5,462 milj. €	4,619 milj. €	-15 %
FV	1,404 milj. €	1,346 milj. €	-4 %
Yht.	9,172 milj. €	8,187 milj. €	-11 %

Esityksen vaikutus ydinenergialla tuotetun sähkön kilpailukykyyn yhteispohjoismaisilla sähkömarkkinoilla arvioidaan hyvin vähäiseksi.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

VYR:n johtokunnan kokoonpano laajenisi, ja johtokunnalta edellytettäisiin riittävää sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemusta. Johtokunnalle tulisi uusia sijoitustoimintaan liittyviä tehtäviä, mm. varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevan suunnitelman hyväksyminen sekä riskienhallintaa ja riskeiltä suojautumiseen liittyviä tehtäviä. Johtokunnan operatiiviset tehtävät vähenisivät, esimerkiksi ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelman mukainen avustusten myöntäminen siirtyisi osaksi VYR:n toimitusjohtajalle. Johtokunnan työskentelyyn vaadittavan ajan arvioidaan kuitenkin kasvavan jossain määrin.

Toimitusjohtajan ratkaistavaksi siirrettäisiin useita nykyisin johtokunnan päätettävänä olevia operatiivisia asioita. Lisäksi toimitusjohtajalle tulisi uusina tehtävinä sijoitussalkun seuranta ja riskeiltä suojautumiseen liittyviä toimeenpanotehtäviä. Myös toimitusjohtajan tehtävien hoitamiseen vaadittavan ajan arvioidaan kasvavan jossain määrin.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnollinen työmäärä vähenisi, kun jätehuoltovelvollisten vastuumääriä ja rahastotavoitteita koskevat päätökset tehtäisiin kolmen vuoden välein eikä enää vuosittain. Samoin ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien yhdistäminen vähentäisi jonkin verran ministeriön hallinnollista työmäärää. Toisaalta ministeriön resurssit sitoutuisi jatkossa enemmän VYR:n tehtävien hoitamiseen, koska VYR:n hallinnollisen työmäärän arvioidaan kasvavan jonkin verran.

Finanssivalvonnan tehtäväksi tulisi VYR:n varautumisrahaston sijoitustoiminnan ja sisäpiirisääntelyn noudattamisen valvonta sekä tarvittavien määräysten antaminen. Lisätyömääräksi arvioidaan muutama henkilötyökuukausi vuodessa. Esitykseen sisältyy ehdotus Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) muuttamisesta sekä ehdotus Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain (879/2008) muuttamisesta siten, että VYR olisi velvollinen maksamaan vuosittain valvontamaksun.

4.2.3 Henkilöstövaikutukset

VYR:ssä on nykyisin toimitusjohtaja ja avustaja, jotka ovat työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehiä ja toimivat VYR:ssä oman virkansa ohella. Lisäksi VYR:iin on otettu yksi muu avustaja, joka on aiemmin ollut ministeriön virkamies ja nykyisin Tilastokeskuksen palveluksessa ja joka hoitaa VYR:n kirjanpitoon liittyviä tehtäviä oman virkansa ohella. Esityksen mukaan VYR:n nykyinen henkilöstö jatkaisi tehtävissään oman virkansa ohella, kunnes toimitusjohtaja ja muu henkilöstö on määrätty tehtäviinsä esitykseen sisältyvän ehdotuksen mukaisesti. YEL 7 a luvussa säädettyihin avustuspäätöksiin liittyviä tehtäviä hoitaisivat myös jatkossa työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet, mutta nämä olisi esitykseen sisältyvän ehdotuksen tultua voimaan erikseen määrättävä tehtäviinsä.

VYR:n tehtävien määrä kasvaisi erityisesti aktiivisen sijoitustoiminnan aloittamisen seurauksena. Tämän vuoksi VYR:n käytössä olevia henkilöresursseja olisi tarpeen lisätä, ja jatkossa esimerkiksi myös toimitusjohtajan sijaisen tehtäviin olisi annettava määräys.

4.3 Arviointi suhteessa EU:n tietosuoja-asetukseen

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat keväällä 2016 asetuksen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä *tietosuoja-asetus*). Tietosuoja-asetuksella vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta. Tietosuoja-asetus on tullut sovellettavaksi 25 päivänä toukokuuta 2018.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 38 d §:ssä säädettäisiin sisäpiiri-ilmoituksista ylläpidettävästä VYR:n sisäpiirirekisteristä. Sisäpiiri-ilmoituksia tai sisäpiirirekisteriä koskevaa sääntelyä ei nykyisin ole YEL:ssä. Lakiehdotuksen mukaan sisäpiirirekisterin rekisterinpitäjänä olisi VYR. Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaisesti pidettävään sisäpiirirekisteriin kerättävien tietojen käsittely on perusteltua tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti käsittelyn perustasta on säädetty rekisterinpitäjään sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä. Sisäpiirirekisteriin liittyvän henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena olisi laissa nimenomaisesti määritelty markkinoiden väärinkäytön ehkäiseminen. Käsittelyn oikeusperuste sisältäisi 1. lakiehdotuksen 38 c ja 38 d §:ssä erityisiä säännöksiä käsiteltävistä tiedoista, rekisteröitävistä tahoista, tietojen säilytysajoista ja tietojen luovuttamisesta. Esityksen 1. lakiehdotuksen 38 d §:n mukaan muulla kuin rekisteröidyllä on oikeus kulujen korvaamista vastaan saada otteita sisäpiirirekisterin sisällöstä. Luonnollisen henkilön henkilötunnus ja osoite sekä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimi eivät kuitenkaan olisi julkisia.

VYR:ä koskeva velvoite julkisen sisäpiirirekisterin ylläpitoon on kansallista sääntelyä. Arvopaperimarkkinoiden omistuksen julkisuudella ja läpinäkyvyydellä on kuitenkin Suomessa pitkä perinne, ja viimeksi julkisen sisäpiirirekisterin merkitystä ja asemaa on käsitelty kattavasti hallituksen esityksessä laeiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 151/2017 vp, s. 99—102). Julkiset sisäpiirirekisterit ja niihin kohdistettava laajan yleisön valvonta ovat omiaan ehkäisemään markkinoiden väärinkäyttöä. Sisäpiiriläisten ja heidän lähipiirinsä omistuksen ja kaupankäynnin läpinäkyvyyden edistäminen parantavat sijoittajien tiedonsaantia sekä laajan yleisön markkinoita kohtaan tuntemaa luottamusta. Lainsäädännön arvioidaan tältä osin täyttävän yleisen edun mukaiset tavoitteet ja olevan oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 52 d §:n mukaisesti Finanssivalvonta voisi antaa tarkempia määräyksiä sisäpiirirekisterin yksityiskohtaisesta tietosisällöstä ja tietojen merkintätavasta. Sisäpiirirekisterin piirissä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteeseen kuuluisi siten myös tällainen Finanssivalvonnan määräys. Esityksen 1. lakiehdotuksen 38 d §:n mukaan sisäpiirirekisteriin rekisteröitävät tiedot olisivat kunkin sisäpiiriläisen kohdalla sisäpiiriläisen, 38 c §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun vajaavaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön omistamat sanotussa momentissa tarkoitetut osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset. Lisäksi, jos sisäpiiri-ilmoitukset tehdään 38 c §:n 6 momentin mukaisesti, VYR:n sisäpiirirekisteri voidaan tältä osin muodostaa arvoosuusjärjestelmästä saatavista tiedoista (38 d §:n 1 momentti).

Sisäpiirirekisteriin kerättävät tiedot eivät olisi tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Varautumisrahaston sijoitustoiminnan kehittämismahdollisuuksia on käsitelty yksityiskohtaisesti VYR-raportin 3 luvussa. Sijoitustoiminnalle asetetut tavoitteet – erityisesti turvaavuus ja tuoton lisääminen riskitasoa nostamalla – ovat nykytilanteessa hankalasti sovitettavissa yhteen samanaikaisesti. Tämä johtuu sekä markkinaolosuhteista että lainsäädännöstä. Vallitsevissa markkinaolosuhteissa nykyisten YEL:n mukaisten sijoituskohteiden tuotto-odotukset ovat erittäin matalat. Tämä asettaa erityisiä haasteita varojen tuotosta huolehtimiselle.

Varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnalle asetetut tavoitteet ja toimintaa koskevat periaatteet rajaavat lainaustoiminnan kehittämismahdollisuuksia. Esityksen mukaisen lainausoikeuden rajoittamisen vaihtoehtona olisi periaatteessa lainaukseen sovellettavan marginaalin nostaminen tuoton parantamiseksi. Seurauksena tästä olisi mahdollisesti vielä nykyistäkin heikompi tuotto, jos valtio saa markkinaehtoisesti lainaa edullisesti. Sen sijaan lainausoikeuden rajoittaminen selkeyttäisi sijoitustoiminnan edellytyksiä ja varmistaisi markkinaehtoisesti sijoitettavien varojen vähimmäisosuuden pitkällä aikavälillä.

Valtion kannalta lainausoikeuden korvaaminen järjestelyllä, jossa varautumisrahaston varoista tietty vähimmäisosuus on sijoitettava valtion velkakirjoihin, ei käytännössä olisi muutos nykytilanteeseen verrattuna. Etuna tässä vaihtoehdossa olisi sijoitustoiminnan edellytysten selkiytyminen. Sijoitusstrategiassa jäisi ratkaistavaksi, tehdäänkö sijoitukset lyhyt- vai pitkäaikaisiin Suomen valtion velkakirjoihin.

Jätehuoltovelvollisille myönnettävien lainojen laina-aika on nykyisin yksi vuosi. Laina-aikojen pidentäminen esityksen mukaisesti kolmeen vuoteen parantaisi sijoitustoiminnan suunnittelun edellytyksiä jossain määrin. Varautumisrahaston tavoite ja tarkoitus huomioon ottaen laina-ajat eivät voisi kuitenkaan olla tätä pidempiä.

VYR:n sijoitustoiminnan riskitason nostaminen tuotto-odotusten parantamiseksi edellyttäisi toiminnan ja toimintaa koskevan sääntelyn kehittämistä riskien hallitsemiseksi. VYR-raportin 3.2.3 luvussa on kuvattu sijoitustoiminnan riskienhallinnan kehittämismahdollisuudet. Kyseeseen tulevat useat erilliset toimenpiteet, ja esitykseen nämä on sisällytetty siten, että ne kokonaisuudessaan muodostaisivat varautumisrahaston tavoitteen ja tarkoituksen kannalta optimaalisen suojautumisen.

VYR:n organisoinnin ja hallintomallin osalta VYR-raportissa ei esitetty muutoksia VYR:n johtokunnan tai toimitusjohtajan tehtävien ja toimivallan jakoon. Nykytilanne poikkeaa selvästi vastaavien organisaatioiden hallintomallista, eikä sitä voida enää pitää tarkoituksenmukaisena etenkin ottaen huomioon VYR:n johtokunnalle sijoitustoimintaan ja riskienhallintaan liittyvät uudet tehtävät. Jatkovalmistelussa johtokunnan tehtävien painopiste on siirretty strategisempaan suuntaan ja johtokunnalta on siirretty toimitusjohtajalle operatiivisia tehtäviä. Hallintomallia on tarpeen täydentää siten, että jätehuoltovelvollisille varataan mahdollisuus tulla kuulluksi sekä vaikuttaa sijoitussuunnitelman valmisteluun. Jätehuoltovelvollisten nimeäminen johtokuntaan olisi kuitenkin ristiriidassa varautumisrahaston tavoitteen ja tarkoituksen kanssa sekä ongelmallinen sen vuoksi, että johtokunnassa edelleen myös tehtäisiin yksittäistä jätehuoltovelvollista suoraan koskevia päätöksiä.

Ydinjätehuoltoon liittyvien rahastotavoitteita ja vastuumääriä koskevien päätösten säilyttämistä kerran vuodessa tehtävinä ei arvioida tuovan lisäarvoa verrattuna siihen, että päätökset tehtäisiin jatkossa pääsääntöisesti kolmen vuoden välein. Asioiden ennakointi on mahdollista tehdä asianmukaisella tarkkuudella kolmen vuoden välein, mikä vähentää sekä työ- ja elinkeinoministeriön että jätehuoltovelvollisten työmäärää.

VYR:n osarahoittaman tutkimustoiminnan tarkoituksena on huolehtia siitä, että Suomessa on käytettävissä tarvittava asiantuntemus ja muu osaaminen. Esityksen mukainen avustusjärjestelmä arvioidaan riittäväksi turvaamaan asiantuntemuksen ja muun osaamisen pysyminen asianmukaisella tasolla Suomessa. Avustusjärjestelmän rahoittamiseksi ydinlaitosten haltijoilta kerättävä maksu voisi myös vuosien 2026–2032 osalta olla edelleen nykyinen, kokonaisuudessaan lämpötehon megawattimäärään perustuva. Tällöin maksuvelvollisuus ei kuitenkaan riittävällä tavalla heijastaisi sitä, että osa tutkimustarpeista muodostuu riippumatta maksuvelvollisen toiminnan laajuudesta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Useimpien ydinenergiaa tuottavien maiden ydinenergialainsäädännössä on voimassa periaate, jonka mukaan vastuu ydinjätehuollon kustannuksista on ydinjätteiden tuottajalla. Myös ydinjätedirektiivissä edellytetään tätä. Eri maiden ydinjätehuollon rahoitusta koskevassa sääntelyssä on eroja, mutta vallitseva lähtökohta on kerättyjen varojen sijoittaminen tuloa tuottavasti. Yleisellä tasolla ydinjätehuoltoon tarkoitettujen varojen sijoittamisen lähtökohta vaikuttaa olevan turvaavuus ja maltillinen riskinotto. Kansallisten järjestelmien välillä on eroja sen suhteen, sallitaanko ylipäätään sijoittamista enemmän riskiä sisältäviin kohteisiin. Rahastoitujen varojen takaisinlainaus jätehuoltovelvollisille on ilmeisesti varsin harvinainen sijoitusmuoto, ja tällainen malli on tunnistettu ainoastaan Belgiassa.

Kansallisissa järjestelmissä on merkittäviä eroja sen suhteen, millä aikavälillä varojen riittävyyttä tarkastellaan ja miten varoja hallinnoidaan. Varojen hallinnointi on esimerkiksi voitu järjestää siten, että niitä hallinnoivat ydinvoiman tuottaja, valtiollinen toimija tai jokin muu, ydinvoiman tuottajasta erillinen yksityinen toimija. Kansallisissa järjestelmissä on eroja myös sen suhteen, katetaanko ydinjätehuollon ja käytöstäpoiston kustannukset samasta lähteestä (esim. yhdestä rahastosta) vai onko niille omat rahoituskanavansa. Useissa maissa ydinjätehuoltoon varattujen varojen sijoittamista koskevaan päätöksentekoon ja sijoitusten valvontaan on liitetty sijoitusneuvottelukunnan tyyppinen toimielin. VYR-raportissa on kuvattu Ruotsin ja tiettyjen muiden maiden käytössä olevia ydinjätehuoltoon varattujen varojen hallinnointiperiaatteita.

Useissa EU-maissa tuetaan kansallista ydinturvallisuustutkimusta, mutta käytännöt vaihtelevat. Keskeisessä asemassa on myös EU-maiden Euratom-tutkimus, joka jakaantuu kolmeen osa-alueeseen: ydinturvallisuuteen, ydinjätehuoltoon ja säteilyturvallisuustutkimukseen.

Kansallisen tutkimuksen keskusroolissa ovat useissa maissa kansalliset ydinturvallisuusviranomaiset. Ruotsissa Strålsäkerhetsmyndigheten SSM rahoittaa suoraan ydinturvallisuustutkimusta ja myös sitä tekeviä professuureja Ruotsin yliopistoissa. Ranskassa valtion ydinenergihallinto CEA vastaa laajoista tutkimusohjelmista. Useissa maissa kuten Belgiassa, Saksassa tai Tshekissä, on merkittävät kansallista tai kansainvälistä tutkimusta harjoittavat tutkimuslaitokset.

6 Lausuntopalaute

Lausuntoja saatiin yhteensä 11, kun niitä pyydettiin 20. Lausunnonantajat suhtautuivat esitykseen pääosin myönteisesti ja ottivat pääasiassa kantaa ainoastaan yksityiskohtiin. Useat lausunnot sisälsivät muutos- tai tarkennusehdotuksia yksityiskohtiin sekä toiveita jatkovalmistelussa huomioon otettavista asioista. Lainsäädäntötekniset huomiot liittyvät lähinnä tarpeeseen selvittää yleislakien soveltamista, sääntelyn suhdetta valtionavustuslakiin (688/2001) ja tietosuojasetukseen, viittaustekniikan käyttöön sisäpiirisäätelyssä ja siirtymäsäännösten tarkentamiseen.

Oikeusministeriö ehdotti VYR:n yleisen ohjauksen ja valvonnan säätämistä selvemmin työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle. VYR:n johtokunta suhtautui kriittisesti ministeriön valtuuteen antaa sijoittamista koskevia määräyksiä.

VYR:n organisointia, johtokuntaa, sijoitusneuvottelukuntaa, toimitusjohtajaa ja henkilöstöä koskevaa sääntelyä pidettiin osin epäselvänä ja tulkinnanvaraisena muun muassa sijoitustoimintaa ja avustusten myöntämistä koskevan päätöksenteon ja vastuiden osalta sekä liittyen toimitusjohtajan ja henkilöstön virkamiesasemaan. Lisäksi VYR:n organisointiin katsottiin liittyvän selkeyttämistarpeita suhteessa työ- ja elinkeinoministeriön vastuisiin ja tehtäviin. Oikeusministeriö piti tavoitetta uudistaa sääntely vastaamaan perustuslain 119 §:n vaatimuksia tarpeellisena.

Finanssivalvontaa koskevaa sääntelyä kannatettiin yleisesti. Finanssivalvonta ei kuitenkaan pitänyt erityisen kertomuksen antamista vuosittain tarpeellisena.

Sisäpiirisäätelyä kannatettiin yleisesti, mutta VYR:n johtokunta suhtautui siihen kriittisemmin. Finanssivalvonta katsoi, että sisäpiirisäätelyä tulisi tarkentaa vastaamaan muualla lainsäädännössä olevia vastaavia säännöksiä.

Sijoitustoimintaa ja riskienhallintaa koskevaa sääntelyä kannatettiin yleisesti. VYR:n johtokunnan mukaan markkina-arvo olisi myös tarpeen määritellä laissa.

Kahden erillisen avustusohjelman ja niihin liittyvän erityisrahoituksen sekä avustusjärjestelmää koskevan sääntelyn uudistamista kannatettiin yleisesti. Avustusjärjestelmän tavoitteita ja avustusten myöntämistä koskevaan sääntelyyn ehdotettiin joitakin tarkennuksia. TVO ja Posiva Oy kannattivat avustusjärjestelmän rahoittamiseksi kerättäviä maksuja koskevaa sääntelyuudistusta, mutta FPH piti vuoden 2026 maksutasoa perusteettoman korkeana ja totesi myös uuden laskutavan perusosineen johtavan siihen, että maksuihin tuleva alennus ei kohdistu samassa suhteessa kaikkiin luvanhaltijoihin.

Lausuntojen perusteella VYR:n hallintomallia, organisointia, johtokuntaa, sijoitusneuvottelukuntaa, toimitusjohtajaa ja henkilöstöä koskevaa sääntelyä täydennettiin ja tarkennettiin lausunnoissa esitettyjen selventämistarpeiden mukaisesti. Myös VYR:n tehtäviä ja vastuita suhteessa työ- ja elinkeinoministeriöön selkeytettiin sekä Finanssivalvonnan tehtäviä tarkennettiin. Samoin avustusjärjestelmän tavoitteita ja avustusten myöntämistä koskevia perusteita tarkennettiin.

Lausuntojen perusteella tarkennettiin myös VYR:n sijoitustoimintaa koskevaa sääntelyä. VYR:n johtokunnalle jätettiin laajat valtuudet tehdä sijoitustoimintaan ja riskienhallintaan liittyviä päätöksiä ottaen huomioon työ- ja elinkeinoministeriön antamat rahaston varojen sijoittamista koskevat yleiset määräykset. Tähän liittyen arvioitiin tarpeelliseksi sisällyttää YEL:iin säännökset sisäpiiri-ilmoituksista ja sisäpiirirekisteristä sekä VYR:n varojen arvostamisesta. Sisäpiirisääntelyä täydennettiin lausunnoissa esitettyjen näkökohtien mukaisesti.

Lisäksi lausuntojen perusteella avustusjärjestelmän rahoittamiseksi kerättävien maksujen perusteita tarkistettiin siten, että perusosaa alennettiin ja muuttuvan osan kerrointa korotettiin, minkä seurauksena maksujen alennukset vuodesta 2026 alkaen kohdistuvat tasapuolisemmin luvanhaltijoihin.

Lainsäädäntötekniset korjaukset on tehty lausunnoissa esitettyjen näkökohtien mukaisesti.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ydinenergialaki

7 luku. **Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin**

37 §. Määritelmät. Pykälän 7 kohdan voittoa ja tappiota koskeva yhteinen määritelmä jaettaisiin erillisiksi määritelmiksi pykälän 7 ja 8 kohdassa. Samalla otettaisiin voittoa ja tappiota koskevissa määritelmässä huomioon sijoitustoiminnan laajentuminen, minkä seurauksena myös sijoitustoiminnan voitto olisi otettava huomioon VYR:n voitossa ja sijoitustoiminnan tappio VYR:n tappiossa. Pykälään lisättäisiin 9 ja 10 kohta, joissa säädettäisiin suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden määritelmistä. Nämä käsitteet liittyvät keskeisesti 52 c §:ään, jossa säädetään sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamisesta. Säädösteknisistä syistä myös pykälän 6 kohta olisi muutettava.

38 §. Valtion ydinjätehuoltorahasto. Pykälän 1 momentin säännös, jonka mukaan ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen toteuttamista varten olisi valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hallinnoima VYR, on sisällöltään sama kuin nykyinen, ja ainoastaan kauppa- ja teollisuusministeriö korjattaisiin työ- ja elinkeinoministeriöksi. Pykälän 1 momentti sisältäisi myös perussäännöksen VYR:n lain 7 ja 7 a luvun mukaisista tehtävistä. VYR:n tehtävänä olisi, kuten nykyisin, huolehtia ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista ja asiantuntemuksen varmistamista varten määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen hallinnoimisesta sekä hoitaa muut VYR:lle 7 ja 7 a luvussa säädetyt tehtävät. Lisäksi 1 momentissa olisi informatiivinen säännös hallinnon yleislaeissa säädettyjen hyvän hallinnon periaatteiden soveltamisesta VYR:n toimintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan VYR:n toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriön työjärjestyksessä tarkennettaisiin tarvittavalla tavalla

vastuiden ja velvollisuuksien erillisyys, koska VYR:n yleisen ohjauksen ja valvonnan lisäksi ministeriössä hoidetaan myös mm. useita ydinjätehuoltoon liittyviä tehtäviä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi myös toimivalta antaa VYR:n hallinnon järjestämistä ja talouden hoitoa sekä sen varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä. Eesityksessä ehdotetaan varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevan sääntelyn uudistamista. Tähän liittyen arvioidaan olevan tarvetta siihen, että ministeriö ohjaisi nykyistä tarkemmin VYR:ä. Ministeriö voisi esim. asettaa varautumisrahaston sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen sekä antaa sijoitusten allokointia koskevia määräyksiä. Menettely olisi vastaava kuin valtiovarainministeriön ohjaus valtion eläkerahaston osalta. Tarkoituksena ei ole, että ministeriö osallistuisi VYR:n toiminnalliseen johtamiseen ja ottaisi tältä osin itselleen rahaston johtokunnalle lain 38 a ja 52 §:ssä säädettyä vastuuta. Määräyksiä annettaisiin tarvittaessa tilanteessa, jossa ministeriö pitäisi sitä omistajaohjauksen kannalta välttämättömänä. Määräykset voisivat koskea sijoitustoiminnassa ja erityisesti riskienhallinnassa noudatettavia periaatteita. Määräyksiä voitaisiin antaa esimerkiksi sijoitusten jakautumisesta eri omaisuuslajeihin. Määräysten avulla ministeriö voisi varmistaa, että VYR ja sen johtokunta toimivat ydinjätehuollon kustannusten varautumisen kannalta kokonaisuutena arvioiden hyväksyttävällä ja tuloksellisella tavalla.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 a §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta.* Pykälässä säädettäisiin nykyistä laajemmin VYR:n johtokunnasta. Nykyisin lain 38 §:n 3 momentissa säädetään lyhyesti johtokunnan nimittämisestä ja toimikaudesta. Pääosin johtokunnasta säädetään Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa ja erityisesti asetuksen 3–5 ja 8 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan johtokunnan toiminta keskittyisi enemmän strategiseen päätöksentekoon verrattuna nykytilaan. Operatiiviset tehtävät siirtyisivät pääosin toimitusjohtajalle. Johtokunnalla olisi kuitenkin 2 kohdan mukaan edelleen päätösvalta, kun kyse on VYR:n talouden ja toiminnan kannalta merkittävistä ja laajakantoisista asioista. Varautumisrahaston sijoitustoimintaan 52 a–52 c §:ssä ehdotettuihin muutoksiin liittyen olisi 3 kohdassa erikseen mainittu johtokunnan uutena tehtävänä johtaa ja valvoa sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset, joista säädettäisiin tarkemmin 52 §:ssä. Johtokunta päättäisi jatkossa ainoastaan avustuksen myöntämisestä tutkimus- ja infrastruktuurihankkeelle, jos tuen määrä ylittää 200 000 euroa. Tästä säädettäisiin 5 kohdassa, jonka mukaan johtokunta päättäisi edelleen myös myönnetyn avustuksen takaisinperinnästä, riippumatta takaisinperittävästä määrästä. Vuosina 2015–2018 tehdyissä avustuspäätöksissä kolmasosassa tuen määrä on ylittänyt mainitun summan.

Pykälän 2 momentin mukaan johtokunnan toimikausi olisi kolme vuotta, ei kolme kalenterivuotta kuten nykyisin. Johtokunnalle kuuluvien tehtävien kannalta johtokunnan vaihdoksen ajoittuminen vuodenvaihteeseen on osoittautunut hankalaksi. Johtokunnan kokoonpanoa uudistettaisiin, ja se olisi nykyistä laajempi. Johtokunnassa olisi puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä, kun nykyisin puheenjohtajan lisäksi johtokunnassa ovat työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja valtiokonttorin edustajat. Jatkossa johtokuntaan olisi määrättävä yksi jäsen työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi jäsen valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä.

Johtokunnassa tulisi olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan sekä muiden johtokunnan tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellinen asiantuntemus. Näitä muita tehtäviä olisivat esim. päättäminen avustuksen myöntämisestä tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeille, kun

kyse on avustusmäärältään merkittävästä hankkeesta, VYR:n päätöksiä koskevien oikaisuvaatimusten ratkaiseminen ja vastineen antaminen VYR:n päätöksiä koskevissa valitusasioissa. Asiantuntemusta arvioitaisiin kollektiivisesti, eikä jokaiselta johtokunnan jäseneltä olisi tarpeen vaatia näihin tehtäviin liittyvää erityistä asiantuntemusta.

Varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskeviin uusiin säännöksiin liittyen johtokunnassa tulisi myös olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus. Sijoitustoimintaan liittyvät tehtävät ja niihin kuuluva johtokunnan jäsenten vastuu edellyttävät, että johtokunnalla on kokonaisuutena arvioiden riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus. Riittävän asiantuntemuksen varmistaminen johtokunnan jäseniä valittaessa on tärkeää paitsi toimivan sijoitustoiminnan ohjaamisen myös johtokunnan jäsenten oikeusturvan kannalta. Säännöksen mukaan ei kuitenkaan edellytettäisi, että kaikilla johtokunnan jäsenillä olisi tällainen asiantuntemus, vaan asiantuntemusta arvioitaisiin kollektiivisesti. Vaatimus olisi vastaava kuin valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 3 §:n 1 momentissa edellytetään valtion eläkerahaston hallitukselta. Asiantuntemusta arvioitaisiin koulutuksen ja kokemuksen perusteella. Finanssivalvonta olisi velvollinen antamaan johtokuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksen riittävydestä lausunnon työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä.

Pykälän 2 momentissa nykyistä sääntelyä täydennettäisiin siten, että työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä olisi tarvittaessa vapauttaa johtokunnan jäsen tehtävästään sekä vahvistaa johtokunnan esityksestä VYR:n työjärjestys. Säännös olisi vastaava kuin valtion eläkerahastosta annetun lain 3 §:n 1 momentissa säädetään.

Pykälän 3 momentissa johtokunnan päätösvaltaisuutta koskevaa säännöstä muutettaisiin ottaen huomioon johtokunnan jäsenmäärän kasvu.

Pykälän 4 momentissa olisi rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta koskeva viittaussäännös. Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten tai vahingonkorvauslain nojalla johtokunnan jäsenillä ei voida katsoa olevan vastuuta salkun arvon alenemisesta markkinoiden kehityksen johdosta, jos johtokunta on huolellisesti edistänyt VYR:n etua ja noudattanut, mitä tässä laissa ja muualla säädetään muun muassa sijoitussuunnitelmasta, sijoitussalkun arvon muutosten seurannasta, varainhoitopalvelujen ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen kilpailuttamisesta sekä VYR:n toiminnan valvonnasta. Riskinotto on osa sijoitustoimintaa, ja sen avulla sijoittamisessa odotettu ja keskimäärin toteutunut tuotto ylittäisi riskittömän koron. Riskinoton takia on kuitenkin myös aina mahdollista, että riskit realisoituvat ja sijoitusten arvo laskee – ainakin lyhyellä aikavälillä.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 b §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin VYR:n toimitusjohtajasta, tämän sijaisesta, esittelijöistä ja muusta henkilöstöstä. Toimitusjohtaja, tämän sijainen ja esittelijät olisivat työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehiä, jotka ministeriö määräisi osaksi tai kokonaan hoitamaan VYR:n tehtäviä. Lisäksi muun valtion viraston palveluksessa oleva virkamies voisi työskennellä VYR:n tehtävissä, mutta tällöin kyse olisi lähinnä avustavista tehtävistä. VYR korvaisi ministeriölle toimitusjohtajan ja muun henkilöstön palkkakulut. Työ- ja elinkeinoministeriön työjärjestyksessä tarkennettaisiin tarvittavalla tavalla vastuiden ja velvollisuuksien erillisyyttä, kun VYR:n tehtäviä hoitamaan määrätty ministeriön virkamies hoitaa myös osaksi ministeriön tehtäviä. Samoin työjärjestyksessä tarkennettaisiin tarvittavalla tavalla tehtävään määräämisen yksityiskohdat, esimerkiksi määräaikaisuus.

HE 178/2020 vp

VYR:n toimitusjohtajan tehtäviä on hoitanut osa-aikaisesti ja oman toimensa ohella työ- ja elinkeinoministeriön virkamies. Myös VYR:n muu henkilökunta on oman toimensa ohella hoitanut VYR:n tehtäviä. Nykyisin toimitusjohtajaa ja muuta henkilökuntaa koskevat säännökset ovat Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 7 §:ssä ja 8 §:n 1 momentissa. Lisäksi YEL 53 e §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö tekee rahastolle esityksen 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen jakamisesta hankkeiden rahoittamiseen, mikä on tarkoittanut, että ministeriön virkamiehet valmistelevat VYR:n avustuksiin liittyvät päätökset. Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan VYR:n talousarvioon sisältyviin talousarvio-osiin on liitettävä selvitys siitä, missä määrin VYR:n tehtäviä on tarkoitus suorittaa virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimitusjohtajan tehtävistä ja 3 momentissa ratkaisuvallasta. Asiasta säädettäisiin lakitasolla, kun nykyisin vastaavat säännökset ovat Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 momentissa, 7 §:n 1 ja 2 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa. Pykälän 1 momentin mukaan toimitusjohtajan sijaiseen sovellettaisiin, mitä laissa säädetään toimitusjohtajasta.

Johtokunnan toiminnan painottuminen strategiseen johtamiseen ja päätöksentekoon sekä varautumisrahaston sijoitustoiminnan monipuolistamisen seurauksena toimitusjohtajalle tulisi uusia tehtäviä. Johtokunnalta siirtyisivät muun muassa nykyisin asetuksen 4 §:n 1 ja 5 kohdassa sekä YEL 7 a lukuun liittyvät asetuksen 4 §:n 10 ja osaksi 11 kohdassa säädetyt tehtävät. Lisäksi toimitusjohtajan tulisi 2 momentin mukaan seurata johtokunnan antaman ohjauksen mukaisesti sijoitussalkun tuottoa ja kehittymistä suhteessa tuottotavoitteisiin ja vertailuindekseihin, allokointirajoissa pysymistä sekä raportoida niistä johtokunnalle. Näihin tehtäviin liittyen olisi mahdollista ostaa toimitusjohtajan työn tueksi seuranta- ja raportointipalveluja varainhoitajilta ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja tuottavilta tahoilta, ja päätösvalta asiassa olisi johtokunnalla 52 §:n mukaisesti. Toimitusjohtajan uutena tehtävänä olisi päättää jätehuoltovelvollisten suojaosuutta varten kerättävien maksujen määristä sekä valvoa, että jätehuoltovelvolliset luovuttavat vakuuksia 52 c §:ssä mainituissa tilanteissa. Toimitusjohtaja valmisteli edelleen johtokunnan päätöksiä, muun muassa jätehuoltovelvollisten takaisinlainausta koskevat päätökset.

Pykälän 3 momentin mukaan toimitusjohtaja ratkaisisi VYR:ssä ratkaistavat asiat, jollei päätösvalta kuulu johtokunnalle. Toimitusjohtaja päättäisi siten muun muassa 7 a luvussa tarkoitettujen avustusten myöntämisestä, jos tuen määrä on enintään 200 000 euroa, ja päättäisi myönnettyjen avustusten maksamisesta myös siltä osin kuin niiden myöntämisestä on päättänyt johtokunta. Lisäksi toimitusjohtajan päätösvaltaa rajattaisiin vastaavalla tavalla kuin osakeyhtiön toimitusjohtajan osalta säädetään osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 17 §:ssä. Toimitusjohtaja tekisi päätökset esittelystä, ja esittelijöinä toimisivat työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet, jotka ministeriö olisi 1 momentin mukaisesti määrännyt hoitamaan kyseistä VYR:n tehtävää.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 c §. Sisäpiiri-ilmoitus. Varautumisrahaston sijoitustoimintaan ehdotettuihin muutoksiin liittyen lakiin ehdotetaan uutta pykälää, jossa säädettäisiin VYR:n sisäpiiriläisen velvollisuudesta tehdä osakkeiden ja rahoitusvälineiden omistusta koskeva ilmoitus. Pykälä vastaisi sisällöltään sijoitusrahastolain (213/2019) 3 luvun 6 ja 7 §:ää ja valtion eläkerahastosta annetun lain 4 d ja 4 e §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin VYR:n sisäpiiriläisen velvollisuudesta ilmoittaa 2 momentissa tarkoitettut tiedot 38 d §:n mukaiseen VYR:n sisäpiirirekisteriin (*sisäpiiri-ilmoitus*).

Lisäksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, keitä pidettäisiin sisäpiiriläisenä. Johtokunta todennäköisesti ei sijoitustoiminnan uudistamista koskevan muutoksen tultua voimaan päättäisi suorien sijoitusten tekemisestä yhtiöiden osakkeisiin, vaan sijoitukset olisivat ainakin aluksi pääsääntöisesti rahastosijoituksia. Johtokunta voisi kuitenkin tarvittaessa päättää yksittäisistä sijoituksista, ja sijoitustoiminta voi tulevaisuudessa kehittyä myös enemmän tähän suuntaan. Johtokunnalla ja samoin toimitusjohtajalla on lisäksi takaisinlainauksen takia sisäpiirintietoa jätehuoltovelvollisista. VYR:ssä on muuta henkilökuntaa toimitusjohtajan lisäksi tällä hetkellä hyvin vähän, eikä näillä nykyisin ole sellaista asemaa tai tehtäviä, että heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen tai muutoin saada haltuunsa sisäpiirintietoa. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa kuitenkin varauduttaisiin siihen, että VYR:n organisaatio kehittyy.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sisäpiiri-ilmoituksessa mainittavista tiedoista ja 4 momentissa rajauksista 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin. Pykälän 3 momentissa tarkennettaisiin sisäpiiri-ilmoitukseen sisällytettäviä tietoja koskevaa vaatimusta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin ilmoitusvelvollisuuden ajankohdasta. Sisäpiiri-ilmoitus olisi tehtävä neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty tai määrätty 1 momentissa tarkoitettuun tehtävään. Ilmoitus olisi tehtävä siitä riippumatta, omistaako henkilö pykälässä mainittuja osakkeita ja rahoitusvälineitä vai ei. Lisäksi sisäpiiriläisen olisi tehtävässä ollessaan myös velvollinen tekemään sisäpiiri-ilmoituksia.

Pykälän 6 momentin mukaan erillistä sisäpiiri-ilmoitusta ei kuitenkaan vaadittaisi siltä osin kuin ilmoitusvelvollisuus kohdistuu sellaisiin 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin osakkeisiin tai rahoitusvälineisiin, jotka on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, ja VYR on järjestänyt menettelyn tietojen saamiseksi arvo-osuusjärjestelmästä.

Pykälän 7 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 d §. Sisäpiirirekisteri. Pykälä liittyy 38 c §:ssä säädettyyn sisäpiiri-ilmoitukseen. Pykälässä on otettu huomioon, että tietosuoja-asetuksessa säädetään jo kattavasti rekisterinpitäjän velvollisuuksista, ja myös rekisteröidyn itsensä oikeus saada jäljennös sisäpiirirekisterin tiedoista määräytyy tietosuojasääntelyn nojalla. Pykälä vastaisi sisällöltään sijoitusrahastolain 3 luvun 9 §:ää, joka on tarkistettu tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen, ja osin myös valtion eläkerahastosta annetun lain 4 f §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin VYR:n velvollisuudeksi pitää sisäpiiri-ilmoituksista rekisteriä (*sisäpiirirekisteri*). Tietosuojasääntelyn edellyttämällä tavalla täsmennettäisiin henkilötietojen käsittelyn tarkoitus, joka olisi markkinoiden väärinkäytön estäminen. Sisäpiirirekisteristä olisi käytävä ilmi muun muassa 38 c §:n 2 momentissa tarkoitettut VYR:n sisäpiiriläisen omistamat osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojen säilytysajasta ja luovuttamisesta. Pääsääntönä olisi rekisteritietojen julkisuus. Luonnollisen henkilön henkilötunnus ja osoite sekä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimi eivät kuitenkaan olisi julkisia.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

41 §. Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus. Varautumisrahaston sijoitustoimintaan ehdotettujen muutosten seurauksena rahaston sijoitusten arvot olisivat osin nykyistä muuttuvampia ja jätehuoltovelvollisen rahasto-osuuden arvo voisi kalenterivuoden aikana alentua verrattuna kalenterivuoden rahastotavoitteeseen. Pykälää täydennettäisiin VYR:n varojen arvostamista

koskevalla sääntelyllä. Ehdotetut muutokset olisivat keskeisiä etenkin 42, 51 ja 52 c §:n soveltamisen kannalta.

Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin viittaamalla uuteen 4 momenttiin, jossa säädetään varojen arvostamisesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin VYR:n varojen arvostamisesta. Sääntely sovitettaisiin yhteen valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) kanssa. Mainitun lain 21 a §:n mukaan talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston maksuliikkeeseen, kirjanpitoon ja sen yhteydessä järjestettävään muuhun seurantaan, tilinpäätökseen, toimintakertomukseen ja laskentatoimeen sekä palkanlaskentaan ja matkakustannusten korvausten tarkastamiseen sovelletaan, mitä tässä laissa ja sen nojalla säädetään tai määrätään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Pykälän 4 momentin mukaan VYR:iin sovellettaisiin valtion talousarviosta annettua lakia, mutta rahaston varat arvostettaisiin kirjanpidossa ja sen yhteydessä järjestettävässä muussa seurannassa, tilinpäätöksessä ja laskentatoimessa pykälän 1–4 kohdan mukaisesti. Lainat jätehuoltovelvollisille tai näiden omistajille arvostettaisiin nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Euromääräiset rahavarat arvostettaisiin myös nimellisarvoon ja muut kuin euromääräiset rahavarat Euroopan Keskuspankin julkaisemaan valuuttakurssiin. Julkisen kaupankäynnin kohteena viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla Suomessa tai ulkomailla olevat osakkeet ja muut rahoitusinstrumentit sekä Suomen valtion velkasitoumukset ja muut joukkovelkakirjalainat ja muut velallisen sitoumuksesta annetut arvopaperit sekä sijoitusrahasto-osuudet arvostettaisiin markkina-arvoon. Osakkeiden ja muiden rahastoinstrumenttien sekä Suomen valtion velkasitoumusten ja muiden joukkovelkakirjojen ja muiden velallisten sitoumusten arvostaminen tapahtuisi käytännössä viimeisimmän saatavilla olevan päivän päätösarvon mukaiseen noteeraukseen. Sijoitusrahasto-osuuksien arvostamiseen olisi käytettävissä viimeisin rahastoyhtiön laskema ja julkaisema rahasto-osuuden arvo. Muu kuin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu varallisuus arvostettaisiin nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

42 §. *Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä.* Pykälän 2 momentin muutos liittyy 52 c §:n 1 momentissa tarkemmin säädettyyn suojaosuuteen, jonka tarkoitus on suojata sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä. Ehdotuksen mukaan ylijäämä siirrettäisiin ensisijaisesti kerryttämään suojaosuutta. Ylijäämä palautettaisiin jätehuoltovelvolliselle ainoastaan siltä osin kuin se ylittäisi suojaosuuteen tarvittavan määrän.

43 §. *Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että vastuumääriä ja rahastotavoitteita koskevat päätökset tehtäisiin 1 kohdan mukaisesti lähtökohtaisesti kolmen vuoden välein, kun nykyisin päätökset tehdään vuosittain. Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen kannalta voidaan pitää riittävänä hieman harvennettua päätösykliä. Vastuumääriin ja rahastotavoitteisiin vaikuttavat jätehuoltovelvollisen toimenpiteet ja muut seikat on mahdollista pääsääntöisesti arvioida sääntelyn tavoitteen kannalta riittävällä tarkkuudella kolmen vuoden välein.⁵

Pykälän 2 momentin 1 kohdan sääntely sovitettaisiin yhteen jätehuoltokaavion täydentämistä koskevien määräaikojen kanssa. YEA 88 §:n 2 momentin mukaan jätehuoltovelvollisen on

⁵ Ks. VYR-raportti 3.3 jakso, erityisesti taulukko 9.

täydennettävä hyväksyttyä jätehuoltokaaviota ja siihen liittyviä laskelmia joka kolmas vuosi kesäkuun loppuun mennessä YEL 43 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen vastuumäärien ja rahastotavoitteiden vahvistamiseksi. Jätehuoltokaavioita täydennettäisiin YEA 88 §:n 2 momentin mukaan seuraavan kerran vuonna 2022 ja sen jälkeen vuonna 2025. Vastaavasti 43 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla tehtävät päätökset tehtäisiin kolmen vuoden välein ja ensimmäisen kerran vuonna 2022.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa otettaisiin huomioon, että jätehuoltovelvollisen toiminnan alkuvaiheessa ja samoin toiminnan päättyessä saattaa edelleen olla tarpeen seurata kehitystä tarkemmin vuositasolla. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi näissä tilanteissa tai muusta perustellusta syystä edelleen tehdä päätökset vuosittain vastaavalla tavalla kuin nykyisin 43 §:n 2 momentin mukaan.

45 §. Vakuudet. Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa kauppa- ja teollisuusministeriö korjattaisiin työ- ja elinkeinoministeriöksi. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa korjattaisiin viittaus voimassa olevaan vakuutusyhtiölakiin (521/2008).

51 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio. Pykälän muutos liittyy 52 c §:n 1 momentissa tarkemmin säädettyyn suojaosuuteen, jonka tarkoitus on suojata sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä. Ehdotuksen mukaan kalenterivuoden voitolla hyvitetäisiin rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Voitto siirrettäisiin ensisijaisesti kerryttämään suojaosuutta. Lisäksi pykälään lisättäisiin VYR:lle mahdollisuus kuitata mahdollinen hyvitetty määrä siten, että se vähennettäisiin saman jätehuoltovelvollisen 42 §:n 1 momentin mukaan maksettavaksi tulevasta ydinjätehuoltomaksusta.

52–52 d §. VYR:n varautumisrahaston lainaus- ja muuta sijoitustoimintaa koskeva sääntely uudistettaisiin, ja sijoitustoiminta muuttuisi osaksi nykyistä aktiivisemmaksi sijoittamiseksi osake- ja korkoriskikohteisiin. Sijoitustoiminnan johtamisesta säädetäisiin 52 §:ssä, lainaustoiminnasta 52 a §:ssä, muusta sijoitustoiminnasta 52 b §:ssä, sijoitustoimintaan liittyvästä riskienhallinnasta 52 c §:ssä ja sijoitustoiminnan valvonnasta 52 d §:ssä.

52 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin VYR:n johtokunnan varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnan johtamiseen ja järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Tehtävät olisivat uusia lukuun ottamatta jätehuoltovelvollisille tai näiden osakkaille myönnettäviin lainoihin liittyviä päätöksiä. Pykälän 2 momentissa säädetäisiin sijoitustoimintaan liittyen omistajaohjauksen periaatteista ja 3 momentissa johtokunnan sijoitustoiminnan tukena olevasta sijoitusneuvottelukunnasta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan johtokunta päättäisi edelleen lainojen myöntämisestä jätehuoltovelvollisille tai näiden osakkaille ja niiden irtisanomisesta, tarvittaessa vakuuksien muuttamisesta rahaksi sekä lainoja koskevista yksityiskohtaisista ehdoista. Johtokunnan olisi otettava huomioon valtioneuvoston asetuksella annetut mahdolliset tarkemmat säännökset lainojen ehdoista.

Pykälän 1 momentin muut kohdat liittyvät varautumisrahaston varojen sijoittamiseen 52 b §:n mukaisesti, ja tämä osuus voi olla 20–80 prosenttia rahaston varoista.

Pykälän 1 momentin 2–4 kohdan mukaan johtokunnan tehtävinä olisi muun muassa päättää sijoituskohteiden hajauttamista ja valintaa koskevista linjauksista, sallituista sijoitusinstrumenteista ja niihin sovellettavista limiiteistä, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin sekä niiden tuottotavoitteista ja tuottotavoitteiden määräytymisperusteista, sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista. Johtokunnan tulisi muun muassa

päittää, mitä instrumentteja (esim. korko, osake, johdannaiset, optiot, kiinteistöt) sallitaan varautumisrahaston sijoitussalkussa ja mitä ei sallita, miten valuutariskiin suhtaudutaan, mikä on salkun pitkän aikavälin sijoitussuunnitelma ja kuinka usein sitä tarkistetaan. Johtokunta myös päättäisi tai tarkistaisi vuosittain allokaatiot (vaihteluvälit) pääinstrumenttien (esim. korko, osake, käteinen) ja maantieteellisten alueiden suhteen (Suomi, muu Eurooppa, Amerikka, kehittyvät markkinat) sekä vertailuindeksit ja mittarit (tuotolle ja riskille).

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan johtokunta päättäisi vuosittain sijoitussuunnitelmasta. Johtokunnan ei olisi tarpeen laatia sijoitussuunnitelmaa yksityiskohtaisesti itse, vaan se voisi esim. perustua varainhoitajilta kilpailuttamalla saatuun, johtokunnan 2–4 kohdan nojalla tekemiin päätöksiin perustuvaan ehdotukseen. Sijoitussuunnitelmassa olisi erityisesti otettava huomioon, että kyse on ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista varten perustetusta varautumisrahastosta, sekä mitä 52 a–52 c §:ssä säädetään ja työ- ja elinkeinoministeriön 38 §:n 2 momentin nojalla antamat määräykset esim. erilaisten sijoituskohteiden allokaatorajoista ja tuottotavoitteesta.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan johtokunta päättäisi varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavista periaatteista. Tarvittavat palvelut hankittaisiin tarjouskilpailun perusteella. Varainhoitajilta ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen tuottajilta tulisi edellyttää tarvittavan ammattitaidon, toimintaedellytysten ja vakavaraisuuden lisäksi riittävää sisäistä valvontaa ja riittäviä riskinhallintajärjestelmiä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan johtokunta päättäisi varainhoitajista, joiden tehtävänä olisi hoitaa varautumisrahaston varojen sijoitustoimintaa ja tehdä niihin liittyvät yksittäisiä sijoituksia koskevat päätökset sen mukaan kuin johtokunta on varainhoitajan kanssa tarkemmin sopinut mainitun kohdan nojalla ja ottaen huomioon sijoitussuunnitelmassa tekemänsä linjaukset. Lisäksi johtokunta päättäisi sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen hankkimisesta ja näitä palveluja tuottavien tahojen kanssa tehtävistä sopimuksista. Tällaiset asiantuntijapalvelut voivat olla tarpeen muun muassa eri varainhoitajien tuottamien salkkuraporttien koostamiseksi ja rahasto-osuuksien arvon muutosten seuraamiseksi etenkin liittyen 52 c §:n 2 ja 3 momentin mukaisiin toimenpiderajoihin.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan johtokunnan tulisi tarvittaessa päättää täydentävän suojaosuuden käyttöön otosta ja samoin siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta, kun niitä ei enää tarvita. Käyttöön otosta päättäessään johtokunta myös määräisi kunkin jätehuoltovelvollisen täydentävän suojaosuuden määrän. Tehtävä liittyy 52 c §:ään, jossa säädettäisiin sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamisesta. Johtokunnan tulisi säännöllisesti seurata sijoitussalkun arvon kehitystä ja allokaatorajoissa pysymistä, tilannetta finanssimarkkinoilla ja huolehtia siitä, että toimitusjohtaja ja varainhoitajat seuraavat muutoksia tarkemmin ja toimittavat johtokunnalle sijoitussuunnitelmassa ja tarkemmin varainhoitosopimuksessa määritellyt raportit. VYR:iin ei olisi tarkoitus perustaa omaa sijoitusorganisaatiota, mutta tarvittaessa myös tällainen vaihtoehto olisi mahdollinen. Ainakin sijoitustoiminnan alkuvaiheessa ulkopuoliset varainhoitajat olisivat keskeisessä asemassa.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan johtokunnan tulisi hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista. Säännös vastaisi valtion eläkerahastosta annetun lain 4 b §:ää. Kirjallisissa toimintaperiaatteissa johtokunnan tulisi dokumentoida ja suunnitella ne kohtuulliset toimenpiteet, jotka on toteutettava VYR:ssä mahdollisesti esiintyvien esimerkiksi johtokunnan jäsenen, sijoitusneuvottelukunnan jäsenen tai toimitusjohtajan ja VYR:n välisten eturistiriitatilanteiden tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi. Johtokunnan tulisi määritellä

menettelytavat esimerkiksi sellaisten henkilökohtaisten liiketoimien estämiseksi, joihin saattaisi liittyä mahdollinen eturistiriita tai sisäpiirintiedon väärinkäytön mahdollisuus. Eturistiriitatilanteiden hallitsemiseksi asetettava velvollisuus olisi yhdenmukainen hallintolain (434/2003) esteellisyyssäännösten tarkoituksen kanssa ja sillä pyrittäisiin edesauttamaan myös esteellisyyssitilanteiden havaitsemista ja ratkaisemista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin johtokunnan tehtäväksi hyväksyä periaatteet siitä, miten varautumisrahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella (*omistajaohjauksen periaatteet*). Vastaava säännös on esim. valtion eläkerahastosta annetun lain 3 a §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan VYR:ssä olisi neuvoo-antava asiantuntijaelin, sijoitusneuvottelukunta. Sijoitusneuvottelukunnalla ei olisi päätösvaltaa, eikä se hoitaisi julkisia hallintotehtäviä. Sen tehtävänä olisi valmistella neuvoo-antavasti johtokunnalle varautumisrahaston sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavia periaatteita sekä tehdä suosituksia sijoitustoiminnan kehittämiseksi, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin, varainhoitopalveluista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluista. Sijoitusneuvottelukunta voisi muun muassa laatia suosituksia varainhoitajien riskienhallinnalle, esim. riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä niihin liittyvistä seuranta- ja valvontajärjestelmistä. Sijoitusneuvottelukunta valmistelisi myös suosituksia sijoitusten allokaatio-rajajoista ja riskienhallinnan rajoista.

Sijoitusneuvottelukunnan toimikausi olisi kolme vuotta, ja tarkoitus on, että se nimitettäisiin vastaavaksi ajaksi kuin VYR:n johtokunta. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittäisi sijoitusneuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä. Neuvottelukunnan jäsenistä yhden tulisi edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen jätahuoltovelvollisia. Tarkoituksena on, että aluksi edustettuina olisivat FPH ja TVO. Myöhemmin myös FV olisi edustettuna, kun se on kerryttänyt varautumisrahastoon varoja maksuillaan. Jäseneksi voitaisiin nimittää vain sellaisia henkilöitä, joilla on hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Asiantuntemusta arvioitaisiin koulutuksen ja kokemuksen perusteella, ja Finanssivalvonnan olisi annettava neuvottelukuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksesta työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä lausunto. Työ- ja elinkeinoministeriö määräisi jäsenten palkkiot.

52 a §. *Valtion ydinjätahuoltorahaston varojen lainaaminen.* Pykälä vastaisi nykyisen 52 §:n 1–4 ja 6 momenttia, mutta jätahuoltovelvollisten ja valtion lainausoikeutta rajoitettaisiin ja valtion lainoituksen osalta siirryttäisiin tekemään sijoituksia Suomen valtion velkasitoumuksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan jätahuoltovelvollisella, jonka osalta työ- ja elinkeinoministeriö on vahvistanut rahastotavoitteen kolmeksi vuodeksi 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan, olisi oikeus saada lainaa VYR:stä turvaavia vakuuksia vastaan. Laina-aika olisi kolme vuotta, kun nykyisin lainat myönnetään vuodeksi. VYR päättäisi kolmen vuoden välein lainojen myöntämisestä, mikä osaltaan lisäisi edellytyksiä sijoitustoiminnan pitkäjänteisempään suunnitteluun. Sama vaikutus arvioidaan olevan ehdotetulla uudella ilmoitusvelvollisuudella, jonka mukaan jätahuoltovelvollisen tulisi ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä myös osakkeenomistajiensa puolesta viimeistään VYR:n ilmoittamana määräpäivänä.

Jätahuoltovelvollisen lainausoikeutta supistettaisiin. Jätahuoltovelvollisella varautumisrahastosta lainassa oleva määrä saisi olla enintään 60 prosenttia siitä määrästä, joka saadaan vähentämällä asianomaiselle jätahuoltovelvolliselle 43 §:n 2 momentin 1 kohdan

mukaan vahvistetusta rahastotavoitteesta jätehuoltovelvollisen osuus rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta kalenterivuoden aikana arvion mukaan aiheutuvat kustannukset. Seuraavalle kolmelle vuodelle vahvistettavat rahastotavoitteet poikkeavat yleensä määrältään toisistaan, jolloin laskelmassa olisi käytettävä määrältään pienintä rahastotavoitetta. Enimmäislainausuus on nykyisin 75 prosenttia, ja se lasketaan saman jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta. Takaisinlainattavaa osuutta supistamalla varmistetaan, että varautumisrahaston varoja on käytettävissä 52 b §:n mukaiseen sijoitustoimintaan. Lisäksi sääntely on sovitettu yhteen 43 §:n 2 momentin kanssa.

YEL 48 §:n 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa jätehuoltovelvollisen 44 §:n nojalla valtiolle luovuttamia vakuuksista muutetaan rahaksi, ja vakuuden antaneen pankin tai vakuutusyhtiön oikeudesta saada lainaa. Tiedossa ei ole, että säännöstä olisi sovellettu. Pykälän 1 momentissa otettaisiin kuitenkin huomioon tällaisen tilanteen mahdollisuus. Jos varautumisrahaston varoja olisi lainattu 48 §:n 2 momentin nojalla, vähenisi jätehuoltovelvollisen lainausoikeus vastaavalla määrällä ja olisi siten alle 60 prosenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajien oikeudesta käyttää jätehuoltovelvollisen sijaan 1 momentin mukaista lainausoikeutta. Menettely on vastaava kuin nykyisin 52 §:n 1 momentissa säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtion oikeudesta ottaa varautumisrahastosta lainaa tai siirtää varoja valtiovarastoon. Tältä osin tilanne olisi periaatteessa sama kuin nykyisin 52 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, mutta osuutta, joka valtiolla on oikeus saada lainaksi, pienennettäisiin vastaavasti kuin jätehuoltovelvollisten lainausoptiota. Vähintään 20 prosenttia varautumisrahaston varallisuudesta olisi sijoitettava Suomen valtion velkasitoumuksiin. Kyseinen rahaston varallisuuden määrä saataisiin laskemalla yhteen jätehuoltovelvollisten 1 momentin mukaisessa laskelmassa käytetyt rahastotavoitteet ja lisäksi, jos joidenkin jätehuoltovelvollisten osalta rahastotavoite olisi vahvistettu 43 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti ainoastaan seuraavalle vuodelle, myös nämä rahastotavoitteet sekä vähentämällä tästä summasta arvio kustannuksista, joka rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta kalenterivuoden aikana arvioidaan aiheutuvan. Nämä kustannukset ovat olleet alle 200 000 euroa vuodessa, mutta jatkossa niiden arvioidaan kasvavan etenkin varainhoitoon liittyvien kustannusten takia. Vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täyttyminen tulisi varmistaa kalenterivuositain 1 päivän huhtikuuta tilanteen mukaan. Lähtökohtana lainaustoiminnassa on nykyisin lain 52 §:n 4 momentin mukaan ollut se periaate, että jätehuoltovelvollisten ja valtion lainoihin sovelletaan samoja ehtoja. Valtion on kuitenkin mahdollista saada pääomamarkkinoilta lainaa paremmilla ehdoilla kuin 4 momentin mukaan jätehuoltovelvollisten takaisinlainaukseen sovelletaan. Sen vuoksi nykyinen sääntely korvattaisiin ehdotetulla uudella järjestelyllä. Edelleen säilytettäisiin myös mahdollisuus siirtää valtion talousarviossa vastaava määrä varautumisrahaston varoista valtiovarastoon.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin nykyisin jätehuoltovelvollisille tai näiden osakkeenomistajille myönnettävän lainan korosta ja korkomarginaalista. Tarkemmin lainan korosta ja korkomarginaalista säädetään Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Laina-aika pidentyisi 1 momentin mukaan nykyisestä yhdestä vuodesta kolmeen vuoteen. Lähtökohtaisesti pidempi laina-aika lisää luottoriskiä, ja tämä olisi otettava huomioon korossa tai korkomarginaalissa, joista säädetään tarkemmin mainitussa asetuksessa.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, joka nykyisin on lain 52 §:n 6 momentissa ja 82 §:n 5 kohdassa.

52 b §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta.* Pykälä on uusi, ja siinä säädettäisiin VYR:n muusta sijoitustoiminnasta kuin 52 a §:n mukaisesta lainaustoiminnasta.

Pykälän 1 momentin mukaan VYR:n olisi sijoitettava vähintään 20 prosenttia varautumisrahaston varallisuudesta muutoin kuin 52 a §:n mukaisesti. Jos jätehuoltovelvolliset tai niiden osakkeenomistajat eivät kokonaisuudessaan käytä 52 a §:n mukaista lainausoikeuttaan, olisi käyttämättä jäävä osa mahdollista kohdentaa korko- ja osakeriskisijoituksiin, jos esim. markkinatilanteeseen liittyvät epävarmuudet eivät edellyttäisi sijoittamista turvaavasti Suomen valtion velkasitoumuksiin. Rahaston varallisuuden laskemiseen sovellettaisiin, mitä siitä 52 a §:n 3 momentissa säädetään. Vastaavasti kuin 52 a §:n 3 momentissa säädetään, myös 52 b §:n 1 momentissa säädetyn vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täytyminen tulisi varmistaa kalenterivuositain 1 päivän huhtikuuta tilanteen mukaan.

Pykälän 1 momentin mukaisessa sijoitustoiminnassa VYR:n olisi huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuudessa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että varautumisrahaston maksuvalmius on sen toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Kalenterivuositain maksuvalmiuden kannalta on lähinnä tarpeen ottaa huomioon, onko jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoite pienempi kuin edellisen vuoden viimeisen päivän rahasto-osuus. Tällöin ylijäämä olisi ehdotetun 42 §:n 2 momentin mukaan palautettava jätehuoltovelvolliselle siltä osin kuin sitä ei siirretä 52 c §:n 1 momentin mukaiseen suojaosuuteen.

Pääosin varautumisrahaston varoihin ei käytännössä liity välitöntä maksuvalmiuden tarvetta, koska merkittävä osa jätehuoltovelvollisen rahasto-osuudesta voidaan vapauttaa vasta loppusijoituslaitoksen sulkemisen jälkeen. Tämän hetken arvion mukaan toiminnassa oleviin Loviisan ja Olkiluodon laitosyksiköihin ja käynnistystä odottavaan Olkiluodon laitosyksikköön (Olkiluoto 3) liittyvät rahastotavoitteet alkaisivat merkittävästi alentua 2070-luvun puolivälin jälkeen ja suunnitteilla olevaan Hanhikiven laitosyksikköön liittyvä rahastotavoite vastaavasti 2090-luvulla. VTT:n tutkimusreaktori on jo käytöstäpoistovaiheessa, joten siihen liittyvä rahastotavoite alkaa alentua, mutta kokonaisuudessaan tähän reaktoriin liittyvät vastuumäärät ovat marginaalisia varautumisrahaston varojen kannalta.

Tilanteessa, jossa ydinenergian tuotanto loppuisi äkillisesti ennen Loviisan ja Olkiluodon laitosten käytöstäpoiston suunniteltua ajankohtaa, jätehuoltotoimenpiteet olisi suoritettu ja jätehuoltovelvollisten (FPH ja TVO) varautumisrahastossa oleva vastuumäärä olisi arvion mukaan kokonaisuudessaan vapautettu 2060-luvun jälkeen, kun rakenteilla oleva Posiva Oy:n loppusijoituslaitos olisi suljettu. Käytetty ydinpolttoaine olisi tällöin ensin välivarastossa, ja sen loppusijoitus alkaisi 2030-luvulla.⁶

Pykälän 2 momentin mukaan varautumisrahaston varoja ei saisi sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin välineisiin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estäisi varautumisrahaston varojen sijoittamista sijoitusrahastolain 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus edellä tarkoitettujen yritysten välineisiin on vähäinen. Koska varautumisrahaston tarkoituksena on varautua ydinjätehuollon kustannuksiin, sen sijoitustoiminnassa ei tulisi ottaa päällekkäistä riskiä sellaisiin yrityksiin

⁶ Ks. VYR-raportti 2.3.1 jakso, erityisesti kuvio 7, jossa kuvattuna asia Olkiluoto 1- ja 2-laitosyksiköiden osalta.

liittyvien sijoitusten kanssa, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian tuotanto tai muu ydinenergian käyttö.

52 c §. *Suojaaminen sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä.* Pykälä on uusi ja liittyy kiinteästi ehdotettuun 52 b §:ään. VYR:n varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnan laajentaminen nykyistä riskipitoisempiin osake- ja korkokohteisiin edellyttäisi, että sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamiseksi otettaisiin käyttöön uusia mekanismeja. Tarkoituksena on huolehtia siitä, että varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin on riittävällä tasolla myös tilanteissa, joissa sijoitustoiminnan riskit toteutuvat.⁷

Pykälän 1 momentissa säädetty suojaosuus on tarkoitettu ennakoivaksi suojaukseksi sijoitustoimintaan liittyvien mahdollisten tappioriskien sekä markkinahintojen tason ja muutosten varalta. Jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen lisättäisiin kolmen prosentin suojaosuus, jonka määrän toimitusjohtaja vahvistaisi 38 b §:n 3 momentin nojalla. Tarkoitus on, että suojaosuus katetaan ensisijaisesti 42 §:ssä tarkoitettulla ylijäämällä ja 51 §:ssä tarkoitettulla voitolla. Lisäksi jätehuoltovelvollisen olisi luovutettava VYR:lle tarvittava määrä vakuuksia maaliskuun loppuun mennessä. Maaliskuun viimeisenä päivänä jätehuoltovelvollisen vakuuksien yhteismäärän olisi vastattava määrättyä suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä ja voitto eivät kata sitä. Jos varautumisrahasto tuottaisi tulevana vuosina voittoa siten, että se riittäisi kattamaan suojaosuuden, jätehuoltovelvollisten ei enää olisi erikseen toimitettava vakuuksia. Lisäksi olisi mahdollista, että jonain vuonna kalenterivuoden suojaosuus olisi pienempi kuin edellisen vuoden suojaosuus. Suojaosuuteen luovutetut vakuudet olisi palautettava siltä osin kuin ne eivät enää ole tarpeen. Palauttaminen olisi tehtävä viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

Pykälän 2 momentin mukaan VYR:n olisi seurattava riittävän tehokkaasti rahaston varojen arvon kehitystä, jotta VYR voi tarvittaessa ryhtyä toimiin varautumisrahaston varojen riittävyuden varmistamiseksi. Jätehuoltovelvollisen 41 §:n mukaisesti laskettu rahasto-osuus saisi kalenterivuoden aikana alentua enintään viisi prosenttia verrattuna kalenterivuoden rahastotavoitteeseen. Jos aleneminen olisi jonain ajankohtana kalenterivuoden aikana tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen olisi kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan luovutettava VYR:lle vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaisivat kalenterivuoden rahastotavoitetta. Päivitettyä tietoa sijoitusten markkina-arvoista ei usein ole saatavissa markkinoiden ollessa suljettuna eli viikonloppuina, kirkollisina juhlapäivinä tai päivinä, jotka Suomessa ovat yleisesti palkallisia vapaapäiviä. Arkipäivisin maanantaista perjantaihin julkistetaan kattavasti esimerkiksi valuuttakurssit ja pörssien päivän päätösnoteeraukset. VYR:ssä olisi järjestettävä rahaston varojen arvon kehityksen seuraaminen ottaen huomioon myös esimerkiksi sijoitussalkun koostumus.

Pykälän 3 momentti täydentäisi 2 momenttia. VYR:n olisi seurattava rahaston varojen arvon kehittymistä ja jätehuoltovelvollisten rahasto-osuuksien arvon muuttumista myös kvartaaleittain ja tarvittaessa ryhdyttävä toimiin varautumisrahaston varojen riittävyuden varmistamiseksi. Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus saisi 41 §:n mukaisesti laskettuna olla maaliskuun, kesäkuun, syyskuun ja joulukuun lopussa enintään kolme prosenttia alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos arvon aleneminen olisi tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen olisi kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan luovutettava VYR:lle vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaisivat

⁷ Ks. VYR-raportti 3.2.3 jakso, erityisesti kuvio 14 ja 17 sekä taulukot 7 ja 8.

kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella. Poiketen 2 momentista tällöin kerättäisiin vakuuksia myös siltä osin, että suojaosuus olisi katettu. Tämä antaisi enemmän liikkumavaraa sijoitustoiminnan mahdollisten riskien varalta.

Sijoitusmarkkinoiden historiallinen kehitys, 1 momentin mukainen jätehuoltovelvollisilta etukäteen kerättävä suojaosuus ja 4 momentin mukainen täydentävä suojaosuus sekä 38 §:n 2 momentin mukaisesti mahdollisuus työ- ja elinkeinoministeriön sijoitustoimintaa koskevalla määräyksellä ennalta rajata sijoitustoiminnan riskejä mm. asettamalla allokaatiorajoja osake- ja korkoriskikohteisiin sijoittamiselle huomioon ottaen arvioidaan, että 2 ja 3 momentin mukaiset toimenpiderajat olisivat riittävät. Asian arvioinnin kannalta merkitystä on myös sillä, että sijoitustoiminnasta 20–80 prosenttia olisi vakaisissa sijoituskohteissa (takaisinlainaus jätehuoltovelvollisille ja valtion velkasitoumukset). Sen vuoksi jätehuoltovelvollisen rahasto-osuuden arvon mahdollinen alentuminen arvioidaan pääsääntöisesti jäävän 2 momentin (alentuminen enintään viisi prosenttia) ja 3 momentin (alentuminen enintään kolme prosenttia) toimenpiderajojen alle.⁸

Pykälän 4 momentissa varauduttaisiin poikkeuksellisiin markkinatilanteisiin. VYR:n johtokunnan olisi seurattava sijoitustoimintaan liittyvien riskien kehitystä. Markkinoilla tilanne saattaa yllättäen muuttua. Samoin varautumisrahaston sijoitussalkkuun saattaa kasautua ennakoimattomia riskejä. Momentin mukaan VYR voisi vaatia jätehuoltovelvollisilta täydentävää suojaosuutta, jos sijoitustoimintaan liittyen todetaan yllättäviä ja ennakoimattomia tappioriskejä taikka sellaista markkinahintoihin liittyvää poikkeuksellista vaihtelua tai epävarmuutta, joka on lisännyt tai voi lisätä hintojen vaihtelua. Täydentävää suojaosuutta varten jätehuoltovelvollisten olisi luovutettava VYR:lle vakuuksia kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Vakuuksien yhteismäärän tulisi vastata kahta prosenttia jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahasto-osuudesta. VYR:n olisi palautettava täydentävään suojaosuuteen luovutetut vakuudet jätehuoltovelvolliselle, kun niihin ei enää ole tarvetta. Täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta ja siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta päättäisi johtokunta 52 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla.

Pykälän 1–4 momentissa tarkoitettuihin vakuuksiin sovellettaisiin vastaavasti, mitä 45 §:ssä säädetään vakuuksille asetetuista ehdoista.

Pykälän 5 momentin mukaan VYR vahvistaisi jätehuoltovelvollisella kulloinkin varautumisrahastossa olevan suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden. Suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden laskemiseen sovellettaisiin, mitä 41 §:ssä säädetään rahasto-osuuden laskemisesta.

Pykälän 6 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

52 d §. *Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta.* VYR:n yleinen valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Lisäksi Finanssivalvonta olisi pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomainen siltä osin kuin kyse on sijoitustoimintaan liittyvien 52 ja 52 a–52 c §:n noudattamisen valvonnasta. Sisäpiirisääntely liittyy asiallisesti sijoitustoimintaan, joten on perusteltua, että Finanssivalvonnan valvonta kattaisi myös 38 c §:n sisäpiiri-ilmoitusta ja 38 d §:n sisäpiirirekisteriä koskevien säännösten noudattamisen valvonnan. Finanssivalvonta olisi velvollinen ilmoittamaan havaitsemistaan puutteista työ- ja elinkeinoministeriölle, jonka tulisi ottaa havainnot huomioon ohjauksessaan. Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa Finanssivalvonnan ja työ- ja elinkeinoministeriön välistä tehtävänjakoa, mutta järjestely

⁸ Ks. VYR-raportti 3.2.3 jakso, erityisesti kuvio 15 ja 16.

edellyttäisi Finanssivalvonnan ja ministeriön keskinäistä yhteydenpitoa sen varmistamiseksi, että valvontaan ei jää aukkoja ja molemmilla tahoilla on riittävä kokonaiskuva tilanteesta.

Pykälän 1 momentissa olisi myös informatiivinen viittaus Finanssivalvonnasta annettuun lakiin, jossa säädetään muun muassa Finanssivalvonnan tiedonsaantioikeudesta ja tarkastusoikeudesta. Esitykseen sisältyy ehdotus Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Finanssivalvonnan määräystenantovallostasta.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen viittaus Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettuun lakiin. Esitykseen sisältyy ehdotus mainitun lain muuttamisesta siten, että siinä säädettäisiin myös VYR:ä koskevasta valvontamaksusta.

7 a luku. **Asiantuntemuksen varmistaminen**

YEL 7 a luvun mukaista ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon asiantuntemuksen varmistamiseen liittyvää sääntelyä uudistettaisiin siten, että kaksi erillistä avustusjärjestelmää ja tutkimusohjelmaa yhdistettäisiin. Tämän seurauksena olisi myös säädösteknisistä syistä tarpeen uudistaa lain 53 a–53 e §.

53 a §. Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen. Pykälässä säädettäisiin nykyisin osin 53 a §:n 1 momentissa, 53 b §:n 1 momentissa, 53 d §:n 2 momentissa ja 53 e §:n 2 momentissa säädetyistä asioista. Samalla pykälän otsikko muutettaisiin. Ydinenergian käytön turvallisuus ja ydinjätehuolto liittyvät kiinteästi toisiinsa, eikä ole enää tarkoituksenmukaista pitää näihin liittyviä avustusjärjestelmiä toisistaan erillään. Avustusjärjestelmien yhdistäminen vahvistaisi nykyistä kokonaisvaltaisemman turvallisuusajattelun (*kokonaisturvallisuusajattelun*) huomioon ottamista avustuksia myönnettäessä. Ydinlaitosten ja niihin liittyvän jätehuollon kokonaisturvallisuus kattaa ydinenergian tuotannon koko elinkaaren ydinpolttoaineen valmistuksesta ja sen käytöstä ydinreaktorissa jätehuollon erilaisiin vaiheisiin loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuuteen asti. Avustusjärjestelmässä olisi kokonaisturvallisuusajattelun mukaisesti tarpeen tunnistaa ydinlaitoksiin ja jätehuoltoon liittyvät ydinturvallisuuden, turvajärjestelyjen sekä ydinpolttoaineisiin ja muihin ydinmateriaaleihin liittyvän valvonnan kehittämistarpeet.

Pykälän mukaan VYR voisi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittymistä sekä varmistaa, että viranomaisten, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muuta osaamista. Lisäksi VYR voisi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten ja mainittuja tavoitteita edistävää koulutustoimintaa varten. Nykyisestä poiketen säännöksessä tunnistettaisiin myös ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten tarve saada ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvää tutkimustietoa käyttöönsä.

Avustuksen kohteet olisivat edelleen ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvä soveltava tutkimustoiminta ja tätä tukeva tutkimusinfrastruktuuri sekä tohtorikoulutus ja täydennys- ja muu koulutustoiminta korkea-asteen koulutuksessa, joka jatkossa ei olisi rajoittunut vain ydinjätehuoltoon liittyvään koulutustoimintaan. Korkea-asteen koulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa, jotka tarjoavat käytännönläheistä ja työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta, ja yliopistoissa, joissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus.

53 b §. *Ydinlaitoksen haltijalta ja jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin sekä ydinlaitoksen haltijalta että jätehuoltovelvolliselta kerättävien maksujen perusteita. Nykyisin ydinlaitosten haltijoilta kerättävien maksujen perusteista säädetään lain 53 a §:ssä ja jätehuoltovelvollisilta kerättävien maksujen perusteista lain 53 b §:ssä. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaavasti.

Pykälän 1 momentin mukaan maksuvelvolliset ydinlaitoksen haltijat olisivat lähtökohtaisesti vastaavat kuin nykyisin 53 a §:n 1 momentin mukaan ja maksuvelvollisuuden määräytymisestä säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin nykyisin 53 a §:n 4 momentin mukaan. Maksuvelvollisuutta ei enää olisi, kun ydinlaitos on käytöstäpoistovaiheessa ja sitä koskee lainvoimainen lupa käytöstä poistamiseen. Säännökset ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen ja siihen vaadittavaan lupaan tulivat voimaan vuoden 2018 alusta.

Pykälän 2 momentin mukaan maksun määrä olisi 1 kohdan mukaan vuosina 2023–2025 (*maksukausi 1*) vastaava kuin nykyisin 53 a §:n 2 momentin mukaan. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin maksun määrästä vuosina 2026–2032 (*maksukausi 2*), jolloin maksun määräytymisen perusteita uudistettaisiin ottaen huomioon myös avustusten kohdentamiseen esitetyt muutokset.

Maksukaudella 2 maksun määrä laskettaisiin edelleen osittain lämpötehon megawattimäärän perusteella vastaavalla tavalla kuin nykyisin 53 a §:n 2 momentin mukaan, ja lämpötehon megawattimäärän kerroin olisi 285 euroa. Samalla maksun määräytymisen perusteita uudistettaisiin siten, että maksu määräytyisi jatkossa lisäksi siten, että siihen sisältyisi kaikille maksuvelvollisille toiminnanharjoittajille samansuuruinen perusosa 320 000 euroa. Tutkimusohjelman tarpeet ja siitä saatavat hyödyt eivät ole suoraan verrannollisia ydinlaitoksen haltijan laitousyksiköiden lämpötehon megawattimäärään, vaan ne jakautuvat osittain tasaisemmin. Tästä syystä maksukaudella 2 maksu koostuisi kiinteästä perusosasta ja lämpötehon megawattien perusteella laskettavasta muuttuvasta osasta. Tutkimusohjelmaa varten kerättävien maksujen kokonaismäärä alenisi vuodesta 2026, kun vuonna 2018 käyttöön otettuun VTT:n Ydinturvallisuustaloon liittyvästä investoinnista ei enää aiheudu välittömiä avustustarpeita eikä vastaaviin investointeihin ole tarkoitus enää jatkossa myöntää avustusta. Maksukautta 2 koskevia maksuja asetettaessa lähtökohtana on ollut vuoden 2015 maksuperuste ottaen huomioon indeksikorotus ja tulevan tutkimusohjelmakauden rahoitustarpeet. Lisäksi maksuja asetettaessa on otettu huomioon, että maksujen määräytymisen perusteet pysyisivät samoina vuoteen 2032.

Pykälän 3 momentin mukaan maksuvelvolliset jätehuoltovelvolliset olisivat vastaavat kuin nykyisin 53 b §:n 1 momentin mukaan. Maksut määräytyisivät vastaavasti kuin nykyisin 53 b §:n 2 momentin mukaan edellisen vuoden vahvistetun vastuumäärän perusteella, esim. vuoden 2023 maksu määräytyisi vuoden 2022 vastuumäärän perusteella. Prosenttiperusteinen kerroin maksukaudella 1 (vuosina 2023–2025) ei muuttuisi ja olisi edelleen 0,10 prosenttia. Maksukaudella 2 (vuosina 2026–2032) kerroin laskisi 0,09 prosenttiin. Kerrointa alennettaisiin, koska VTT:n Ydinturvallisuustalon laboratorion toimitilakustannusten rahoittaminen päättyy vuonna 2025.

Pykälän 4 momentin mukaan käyttämättä jääneet varat olisi palautettava maksuvelvollisille näiden maksamien maksujen suhteessa, kun asianomainen maksukausi on päätynyt eli maksukauden 1 osalta vuonna 2026 ja maksukauden 2 osalta vuonna 2033. Varat voivat jäädä käyttämättä sen vuoksi, että avustuksia ei myönnetä käytettävissä olevien varojen puitteissa. Osin vastaava säännös on nykyisin 53 e §:n 4 momentissa. Varoja voi jäädä käyttämättä myös sen vuoksi, että myönnetty avustus jätetään osittain tai kokonaan maksamatta tai avustus on jouduttu perimään takaisin, ja näitä varoja ei ole käytetty uudestaan maksukauden aikana.

Maksukauden aikana käytettävissä olevia varoja olisi mahdollista kohdentaa hieman nykyistä joustavammin eri vuosille.

53 c §. Erillisvarallisuus. Pykälässä säädettäisiin nykyiseen tapaan erillisvarallisuutta kartuttavista ja sitä vähentävistä eristä. Koska tarkoituksena on 53 a §:n mukaisesti yhdistää ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon avustusjärjestelmät, yhdistettäisiin nykyiset kaksi erillisvarallisuutta yhdeksi erillisvarallisuudeksi. Pykälän otsikko olisi vastaavasti yksikkömuodossa.

Pykälän 1 momentin mukaan 53 b §:n mukaisesti kerätyt maksut muodostaisivat erillisvarallisuuden, joka olisi pidettävä erillään VYR:n muista varoista. Vastaava erillisvarallisuutta koskeva säännös on nykyisin 53 a §:n 3 momentissa ja 53 b §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erillisvarallisuutta vähentävistä eristä. Säännös olisi vastaava kuin nykyinen 53 c §:n 1 momentin säännös, mutta sanamuotoja on hieman muokattu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin erillisvarallisuutta kartuttavista eristä. Säännös olisi vastaava kuin nykyinen 53 c §:n 2 momentin säännös ja osin 3 momentin säännös, mutta sanamuotoja on hieman muokattu.

53 d §. Avustusten myöntäminen ja maksaminen. Pykälässä säädettäisiin avustusten myöntämisestä tutkimushankkeisiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja koulutukseen sekä myönnettyjen avustusten maksamisesta. Pykälän otsikko ja sisältö olisi tarpeen muotoilla uudestaan pykälään ja 53 a–53 c §:ään ehdotettujen muutosten seurauksena.

Pykälän 1 momentin mukaan VYR voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan erillisvarallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu jo tehdyillä avustuspäätöksillä eikä siihen sisälly VYR:lle syntyneitä saatavia. Vastaava säännös on nykyisin 53 c §:n 3 momentissa ja 53 d §:n 1 momentin johdantokappaleessa.

Pykälän 2 momentin mukaan VYR päättäisi hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:ssä säädettyjä tavoitteita. Etusija annettaisiin hankkeille, joiden arvioidaan tuottavan laaja-alaisesti hyödynnettävää tutkimustietoa. Tällaisten hankkeiden tulokset olisivat myös käytännössä pääosin julkaistavissa, mikä osaltaan edistäisi ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvän osaamisen pysymistä kansainvälisesti korkealla tasolla.

Tarkoitus olisi pyrkiä suuntaamaan avustuksia ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon ottaen huomioon 53 b §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti kertyvien maksujen suhde. Lisäksi tarkoitus olisi pyrkiä suuntaamaan avustuksia myös sellaiseen tutkimukseen, tutkimusinfrastruktuuriin ja koulutustoimintaan, joka liittyy sekä ydinturvallisuuteen että ydinjätehuoltoon. Kyse on harkinnanvaraisesta avustuksesta, ja VYR:lle tulisi jättää riittävän laaja harkintavalta kohdistaa avustukset korkeatasoisiin 53 a §:n mukaisiin tavoitteisiin tarkoituksenmukaisella tavalla edistäviin hankkeisiin. Painopisteet voivat vaihdella eri vuosina.

Avustusten myöntämistä koskevan valmistelun tueksi työ- ja elinkeinoministeriö laatisi yhteistyössä sidosryhmien kanssa monivuotisen tutkimusohjelman ottaen huomioon 53 a §:ssä säädetyt tavoitteet. Vastaava menettely on käytössä jo nykyisin. Tarvittaessa tutkimusohjelmaa tarkistettaisiin, esimerkiksi ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta voi ilmetä uusia seikkoja,

joita ei ole ollut mahdollista ottaa ennalta huomioon ja joihin liittyen tutkimusohjelman painopistettä saattaa olla tarpeen muokata.

Avustushakemus toimitettaisiin nykyiseen tapaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Avustusten myöntämistä koskeva päätösvalta olisi 38 a §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan VYR:ssä johtokunnalla, jos hankkeelle myönnetään tukea enemmän kuin 200 000 euroa, ja muutoin 38 b §:n 3 momentin mukaan toimitusjohtajalla. Avustusten myöntämistä koskevat päätökset valmistelisivat ja esittelisivät VYR:n palvelukseen 38 b §:n mukaisesti nimitetyt työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet. Nykyisin päätökset esitellään 53 e §:n nojalla hallinnollisesti työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Avustusten myöntämistä koskevassa päätöksessä tulisi olla tarvittavat lisäehdot, esim. velvollisuus julkaista tutkimus, jollei tähän ole joltain osin estettä laissa säädetyn salassapitovelvoitteen takia, sekä viranomaisen, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten oikeudesta hyödyntää tutkimuksen tuloksia ottaen huomioon EU:n valtionavustussääntely ja erityisesti T&K&I-tiedonanto. Lisäksi tutkimusorganisaatiot voivat tehdä tarvittavia tarkentavia sopimuksia ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten kanssa muun muassa tutkimushankkeiden tuloksena syntyvien immateriaalioikeuksien käyttöoikeuksiin liittyen. Käytännössä avustuspäätökset tehtäisiin kerran vuodessa ja enintään sen mukaan kuin erillisvarallisuutta on käytettävissä. Olennaista on, että tutkimusohjelmakauden aikana varmistetaan tutkimusohjelman tavoitteiden täyttyminen, mutta painopisteet voivat vuositasolla vaihdella.

Pykälän 2 momentin lopussa olisi lisäksi vastaava rajoitus kuin nykyisin on pykälän 2 momentin lopussa. Avustusta ei voitaisi jatkossakaan myöntää sellaisille hankkeille, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin avustuksen maksamisesta. Avustus maksettaisiin hakemuksesta jälkikäteen hankkeen edistymisen ja toteutuneiden, maksettujen kustannusten perusteella. Maksatusta koskeva hakemus toimitettaisiin nykyiseen tapaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Maksatusta koskevat päätökset valmistelisivat ja esittelisivät VYR:n palvelukseen 38 b §:n mukaisesti nimitetyt työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet. Päätösvalta asiassa oli 38 b §:n 3 momentin mukaan toimitusjohtajalla.

53 e §. *Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely.* Pykälässä selvennettäisiin YEL:n säännösten suhdetta valtionavustuslakiin. Pykälän otsikko olisi nykyistä yleisemmässä muodossa.

Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaus valtionavustuslakiin. Valtionavustuslain mukaan valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Valtionavustuslakia sovelletaan valtion talousarvioon otetusta määrärahasta tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varoista myönnettävään valtionavustukseen. Jos muussa laissa on valtionavustuslaista poikkeavia säännöksiä, niitä noudatetaan valtionavustuslain sijasta. YEL 7 a luvussa on hyvin vähän täydentävää sääntelyä suhteessa valtionavustuslakiin. Avustusten myöntämistä koskevaa sääntelyä olisi 53 a ja 53 d §:ssä. YEL 7 a luvun mukaiseen avustukseen sovellettaisiin siten lisäksi, mitä valtionavustuslaissa säädetään mm. sen hakemisesta, myöntämisestä, käytöstä ja sen valvonnasta sekä palauttamisesta ja takaisinperinnästä.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin VYR:n ja työ- ja elinkeinoministeriön välinen toimivallanjako valtionavustuslaissa säädettyjen valtionapuviranomaisen tehtävien osalta. Valtionavustuslain 4 §:n 1 kohdan mukaan valtionapuviranomaisella tarkoitetaan sitä

HE 178/2020 vp

viranomaista, jonka tehtäviin kyseistä valtionavustusta koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat. VYR tekisi valtionavustuslaissa tarkoitetut päätökset, jotka koskevat valtionavustuksen myöntämistä, maksatusta ja takaisinperintää, sekä hoitaisi valtioapuviranomaisen päätösten muutoksenhakuun liittyvät asiat. Muilta osin työ- ja elinkeinoministeriö hoitaisi valtionavustuslaissa valtionapuviranomaiselle säädetty tehtävät. VYR:n johtokunnan ja toimitusjohtajan toimivallan jaosta rahaston vastuulle kuuluvien, valtionavustuslain soveltamisalaan kuuluvien tehtävien osalta säädettäisiin 38 a §:n 1 momentissa ja 38 b §:n 3 momentissa.

75 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1–4 ja 6 momentti ovat sellaisia kuin ne ovat hallituksen esityksessä laeiksi ydinenergialain, turvallisuusselvityslain 21 §:n ja kaivoslain muuttamisesta (HE 8/2020 vp). Ehdotukset pykälän 5 ja 7 momentin muuttamisesta on laadittu ottaen lähtökohdaksi mainitun esityksen 75 §:n 5 ja 7 momentti.

Pykälän 5 momenttia täydennettäisiin. VYR:n päätökseen, joka koskee 53 b §:ssä tarkoitetun maksun perimistä ydinlaitosluvan haltijalta tai jätehuoltovelvolliselta, saisi vaatia oikaisua. Lisäksi momentissa säädettäisiin edelleen valtionavustuslain soveltamisesta VYR:n 53 d §:n nojalla tekemään päätökseen.

Pykälän 7 momenttia muutettaisiin ottaen huomioon 7 ja 7 a luvun säännöksiin ehdotetut muutokset.

82 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälän 5 kohta kumottaisiin, koska VYR:n lainaustoimintaa koskevasta asetuksenantovaltuudesta säädettäisiin kokonaisuudessaan 52 a §:n 5 momentissa.

7.2 Laki Finanssivalvonnasta

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n 6 momenttia täydennettäisiin. Finanssivalvonnan valvottavana olisi myös VYR:n sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattaminen. Lisäksi lain 71 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 11 f kohta, jonka mukaan Finanssivalvonnalla olisi oikeus salassapitosääntöjen estämättä luovuttaa tietoja työ- ja elinkeinoministeriölle sen YEL 7 luvussa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

7.3 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta

Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohta muutettaisiin siten, että se olisi yhteensopiva Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n 6 kohtaan ehdotetun muutoksen kanssa ja VYR olisi velvollinen suorittamaan valvontamaksun. Lain 4 §:n 1 momentti muutettaisiin siten, että VYR:n suhteelliseen valvontamaksuun sovellettaisiin samoja perusteita kuin valtion eläkerahaston, Keva-nimisen eläkelaitoksen ja kirkon eläkerahaston suhteelliseen valvontamaksuun. Vastaavasti 5 §:n 1 momentin mukaan VYR:n perusmaksu olisi samansuuruinen kuin valtion eläkerahaston, Keva-nimisen eläkelaitoksen ja kirkon eläkerahaston.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

YEA:een on tarpeen tehdä joitakin lähinnä säädösteknisiä korjauksia. YEL:iin ehdotettujen muutosten takia YEA 101 §:n 1 momentti olisi kumottava sekä 88 §:n 3 momentti, 102 §:n 1 momentti ja 104 § muutettava.

Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettuun valtioneuvoston asetukseen olisi myös tarpeen tehdä joitakin lähinnä säädösteknisiä korjauksia. YEL:ssä säädettäisiin esityksen mukaan tarkemmin

johtokunnasta, jolloin asetuksen 3–5 ja 7 § olisi kumottava. YEL 41 §:ään ehdotetun muutoksen vuoksi asetuksen 10 §:n 1 momentti olisi kumottava. Asetuksen 8 §:ää olisi tarvittaessa tarpeen täydentää muun muassa toimitusjohtajan kelpoisuusvaatimuksilla. YEL:a esitetään muutettavaksi siten, että 7 a luvun mukaiset erillisvarallisuudet yhdistettäisiin, jolloin asetuksen 1 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 10 §:n 2 momentti olisi vastaavasti muutettava. VYR:n henkilöstöä koskevan sääntelyn uudistaminen 38 b §:n 1 momentin mukaisesti edellyttäisi, että asetuksen 9 §:n 2 momenttiin tehdään säädöstekninen korjaus. Samalla asetuksen 11 §:n 1 momenttiin voitaisiin tehdä muun lainsäädännön muuttumisen takia tarvittavat korjaukset.

Esitys sisältää lisäksi useita asetuksenantovaltuuksia, esimerkiksi 38 §:n 3 momentissa rahaston tehtävistä, 38 a §:n 5 momentissa johtokunnan tehtävistä, 38 b §:n 4 momentissa kulujen korvaamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle, 38 c §:n 7 momentissa sisäpiiri-ilmoituksesta, 38 d §:n 3 momentissa sisäpiirirekisteristä sekä 52 c §:n 6 momentissa suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden kattamisessa noudatettavasta menettelystä, joihin liittyen ei vielä ole tunnistettu täydentävää sääntelytarvetta. VYR:n varojen arvostamisesta annettaisiin 41 §:n 5 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella, jos esimerkiksi varojen arvostamisen tai noteerauksen tekevää lähettä tai ajankohtaa olisi tarpeen tarkentaa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehtoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momentti olisi kumottava, koska esityksen mukaisesti VYR ei enää myöntäisi valtiolle lainaa, vaan sijoittaisi varautumisrahaston varoista vähintään 20 prosenttia valtion velkasitoumuksiin. Samasta syystä asetuksen 2 §:n 1 momentissa oleva viittaus valtioon olisi tarpeeton. Koska lainat jätehuoltovelvollisille olisi esityksen mukaisesti jatkossa tarkoitus myöntää kolmeksi vuodeksi, tulisi tämä ottaa huomioon asetuksen 2 §:n 1 momentin korkosäännöksessä.

Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:ään olisi tarpeen tehdä selventävä tekninen korjaus.

Työ- ja elinkeinoministeriö antaisi tarvittaessa rahaston hallinnon järjestämistä, rahaston talouden hoitoa ja rahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä. Finanssivalvonta antaisi tarvittavia tarkentavia määräyksiä VYR:n sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvien riskienhallinnan järjestämisestä, riskienhallinnasta ja menettelytavoista, sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta sekä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

9 Voimaantulo

9.1 Lakien voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

9.2 Laki ydinenergialain muuttamisesta

Ydinenergialain muuttamisesta annetun lain 43 §:n 2 momenttia sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022. Lain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukainen päätös liittyy YEA 88 §:n 2 momentin mukaiseen aikatauluun, ja sen vuoksi vuonna 2021 päätökset tehtäisiin vielä lain voimaantullessa voimassa olleen säännöksen mukaisesti. Koska vuonna 2020 ja 2021 vastuumäärät vahvistettaisiin asianomaiselle kalenterivuodelle, vuonna 2022 43 §:n 2 momentin 1 kohtaa sovellettaisiin siten, että vastuumäärät vahvistettaisiin ainoastaan vuodelle 2022. Vuodesta 2025 alkaen 43 §:n 2 momentin 1 kohtaa sovellettaisiin täysimääräisesti, ja tällöin

päätökset tehtäisiin vastaavina vuosina, jolloin jätehuoltokaavioita täydennetään YEA 88 §:n 2 momentin nojalla. Koska lain 43 §:n 2 momentin 2 kohta vastaisi tämän lain voimaantullessa voimassa ollutta 43 §:n 2 momenttia, säännöksen soveltaminen jatkuisi, kun kyse on toiminnan alku- tai loppuvaiheessa olevasta jätehuoltovelvollisesta tai säännöksen soveltamiseen on muu perusteltu syy.

Ydinenergialain muuttamisesta annetun lain 52 a–c §:ää sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022. Jätehuoltovelvollisten takaisinlainausta koskevat päätökset vuoden 2021 osalta tehtäisiin vuoden 2021 keväällä. Siirtymäsäännöksen mukaan lainaustoimintaa koskevaa 52 a §:ää sovellettaisiin vuodesta 2022 alkaen, mutta vuonna 2022 jätehuoltovelvollisille myönnettävien lainojen laina-aika olisi kolmen vuoden sijasta yksi vuosi ja vasta vuodesta 2023 alkaen 52 a §:ää sovellettaisiin täysimääräisesti. Tällöin uuden 43 §:n 2 momentin 1 kohdan ja 52 a §:n 1 momentin mukainen päätöksenteko olisi ajallisesti sovitettu yhteen.

VYR:n varautumisrahaston varojen lainaustoimintaa koskevan 52 a §:n kanssa tulisivat samanaikaisesti voimaan vuoden 2022 alusta myös muut sijoitustoimintaa koskevat 52 b ja 52 c §:n säännökset. Varautumisrahaston varojen 52 b §:n mukainen aktiivisemman sijoitustoiminnan aloittaminen edellyttää toimenpiteitä, mm. johtokunnan päätöstä sijoitussuunnitelmasta ja uuden sijoitusneuvottelukunnan asettamista. Vasta aktiivisemman sijoitustoiminnan alkaessa on tarpeen ryhtyä soveltamaan sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista koskevaa 52 c §:ää, ja esim. 52 c §:n 1 momentin mukaista suojaosuutta vaadittaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2022. Uuden vuoden 2022 alussa voimaantulevan 52 a §:n 5 momentissa säädetään kattavasti varautumisrahaston lainaustoimintaa koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Vastaavasti ydinenergialain 82 §:n 5 kohtaa sovellettaisiin vuoden 2021 loppuun sellaisena kuin se on ydinenergialain muuttamisesta annetun lain tullessa voimaan, ja vuoden 2022 alusta lukien lainaustoimintaa koskeva asetuksenantovaltuus olisi kokonaisuudessaan 52 a §:n 5 momentissa.

VYR:n vuoden 2021 tilinpäätöksessä varat arvostettaisiin uuden 41 §:n 4 momentin mukaisesti. Arvion mukaan Suomen valtion velkasitoumusten arvostaminen päivän päätösarvon mukaiseen noteeraukseen johtaisi vuoden 2021 tilinpäätöksessä todennäköisesti voitolliseen tulokseen. Nykyisin ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun. Selvyyden vuoksi siirtymäsäännöksessä todettaisiin, että mahdollinen voitto vuodelta 2021 tulisi käyttää vuoden 2022 alusta voimaan tulevassa 52 c §:ssä tarkoitetun suojaosuuden kattamiseen.

Ydinenergialain muuttamisesta annetun lain 7 a luvun 53 a–53 e §:ää sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023, ja samoin näihin liittyvää muutettua 75 §:n 5 momenttia. Lain 53 a–53 e §:ää sovellettaisiin vuonna 2021 ja 2022 sellaisina kuin ne ovat ydinenergialain muuttamisesta annetun lain tullessa voimaan. Erillisvarallisuudet yhdistettäisiin 1 päivästä tammikuuta 2023. Lisäksi ydinenergialain muuttamisesta annetun lain 75 §:n 7 momentin päätöksen täytäntöönpanoa koskevaa säännöstä sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2022 ja, siltä osin kuin se koskee uutta 53 b §:ää, 1 päivästä tammikuuta 2023.

VYR:lle olisi nimitettävä uusi johtokunta viipymättä ydinenergialain muuttamisesta annetun lain tultua voimaan. Uutta johtokuntaa nimitettäessä olisi otettava huomioon johtokunnan tehtävien muuttuminen ja aktiivisen sijoitustoiminnan aloittaminen sekä erityisesti uusi 38 a §:n 2 momentin mukainen vaatimus siitä, että johtokunnassa on riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus. Nykyinen johtokunta jatkaisi, kunnes uusi johtokunta on nimitetty. Uuden johtokunnan puheenjohtajan ja muiden jäsenten tulisi tehdä sisäpiiri-ilmoitus 38 c §:n mukaisesti eli viimeistään 14 vuorokauden kuluessa nimitystä koskevasta päätöksestä.

VYR:n toimitusjohtaja ja muu henkilökunta olisi määrättävä 38 b §:n 1 momentin mukaisesti viipymättä ydinenergiain muuttamisesta annetun lain tultua voimaan. Toimitusjohtajaa ja tämän sijaista määrättäessä olisi otettava huomioon toimitusjohtajan tehtävien muuttuminen ja vastuiden laajeneminen sekä aktiivisen sijoitustoiminnan aloittaminen. Toimitusjohtaja ja muu henkilökunta jatkaisivat, kunnes uusi toimitusjohtaja ja muu henkilökunta olisi määrätty tehtäviin 38 b §:n 1 momentin mukaisesti. Toimitusjohtajan ja 38 c §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön tulisi tehdä sisäpiiri-ilmoitus 38 c §:n mukaisesti eli viimeistään 14 vuorokauden kuluessa tehtävään määräämisestä.

Lisäksi siirtymäsäännöksen mukaan 38 c §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilön tulisi tehdä sisäpiiri-ilmoitus kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

9.3 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta tulisi voimaan kesken vuotta. Sen vuoksi valvontamaksu perittäisiin voimaantulovuonna siirtymäsäännöksen mukaan siinä suhteessa kuin laki on voimaantulovuonna voimassa.

10 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys laeiksi ydinenergiain, turvallisuusselvityslain 21 §:n ja kaivoslain muuttamisesta (HE 8/2020 vp). Esitykseen ja samoin nyt annettavaan esitykseen sisältyy ehdotus ydinenergiain 75 §:n muuttamisesta.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

VYR on perustuslain 87 §:ssä tarkoitettu valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. VYR perustettiin 1 päivänä maaliskuuta 1988, jolloin YEL tuli voimaan. VYR:n varautumisrahaston rinnalle perustettiin 1 päivänä tammikuuta 2004 kaksi erillisvarallisuutta. Esityksen mukaan VYR:n varautumisrahaston ja erillisvarallisuuden käyttötarkoitukset pysyvät samana, eikä niihin ehdoteta perustuslain 87 §:ssä tarkoitettua muutosta. Varautumisrahaston tarkoituksena olisi edelleen varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin. Esityksen mukaan VYR:n hallintoa ja varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevaa YEL 7 luvun mukaista sääntelyä uudistettaisiin. Esityksen mukaan YEL 7 a luvun mukaiset erillisvarallisuudet yhdistettäisiin, mutta niiden käyttötarkoitus olisi edelleen ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvän asiantuntemuksen ja muun osaamisen varmistaminen. Esiitettyjä muutoksia voidaan perustuslain 87 §:n kannalta pitää lähinnä sisällöltään sanamuodon täsmennyksinä ja teknisinä korjauksina, joiden myötä VYR ei olennaisesti laajenisi (ks. PeVL 35/2017 vp). Ehdotettuja muutoksia ei voida pitää perustuslain 87 §:n kannalta ongelmallisina.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon toimielinten yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (ks. HE 1/1998 vp, s. 174/II). Myös toimielimen toimikauden mahdollisen määräaikaisuuden on katsottu kuuluvan yleisiin perusteisiin (PeVL 12/2004 vp). Ehdotus laiksi ydinenergiain muuttamisesta täyttää tämän vaatimuksen. VYR:n johtokunnan ja toimitusjohtajan tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, kuten jätehuoltovelvollisten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia päätöksiä. Esityksen mukaan nykyisin asetustasolla olevaa VYR:n hallintoa ja organisoimintaa koskevaa sääntelyä siirrettäisiin YEL:iin (ks. 1. lakiehdotuksen 38 a, 38 b ja 52 §).

HE 178/2020 vp

Esityksessä on myös muutoin otettu huomioon julkisen vallan käyttöön sekä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaisen hyvän hallinnon turvaamiseen liittyvät sääntelytarpeet. Koska VYR:n toimitusjohtaja käyttäisi päätöksiä tehdessään julkista valtaa, tämän tulisi olla virkasuhteinen (ks. 1. lakiehdotuksen 38 b §:n 1 momentti). Päätökset tehtäisiin esittelystä, mikä edistäisi asia- ja oikeuskysymysten selvittelyn riittävyttä ja päätöksen lainmukaisuuden selvittämistä (ks. 1. lakiehdotuksen 38 b §:n 3 momentti). Myös esittelijänä toimivat olisivat virkasuhteisia (ks. 1. lakiehdotuksen 38 b §:n 1 momentti). Perustuslain 118 §:ssä säädetään virkavastuusta.

Ydinlaitoksen haltija ja jätehuoltovelvollinen olisivat edelleen velvollisia maksamaan vuosittain maksut, joilla kerrytetään YEL 7 a luvun mukaista erillisvarallisuutta. Vuosien 2023–2025 maksuihin ei esitetä muutosta. Ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta kerättävien maksujen yhteismäärä alenisi vuosina 2026–2032. Lisäksi ydinlaitosten haltijoilta vuosina 2026–2032 kerättävän maksun rakennetta muutettaisiin siten, että se koostuisi perusmaksusta ja lämpötehon megawattien määrän perusteella laskettavasta osuudesta. Sääntelyä on arvioitava perustuslain 81 §:n 1 momentin kannalta. Valtion verosta säädetään sen mukaan lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee ilmetä yksiselitteisesti verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee myös olla sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrättäessä on sidottua (ks. esim. PeVL 48/2010 vp, PeVL 37/2009 vp ja PeVL 67/2002 vp). Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 53 b §:ssä säädettäisiin verovelvollisuuden perusteista ja piiristä sekä veron suuruuden perusteista yksiselitteisesti, ja 38 §:n 1 momentin mukaan VYR:n tehtävänä olisi 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen periminen. Verovelvollisen oikeusturvan kannalta oikeus hakea muutosta VYR:n päätökseen on keskeinen. YEL 75 § ehdotetaan vireillä olevan esityksen (HE 8/2020 vp) mukaan muutettavaksi siten, että pykälän 2 momentin mukaan sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019). Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 75 §:n 5 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan VYR:n 53 b §:n nojalla tekemään päätökseen olisi ensin mahdollista vaatia oikaisua. VYR:n harkintavalta olisi ehdotetun 53 b §:n nojalla sidottua. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen voidaan katsoa täyttävän verolaille asetetut vaatimukset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ydinenergiain (990/1987) 82 §:n 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 342/2008, *muutetaan* 37 §:n 6 ja 7 kohta, 38 §, 41 §:n 1 momentin 1 kohta, 42 §:n 2 momentti, 43 §:n 2 momentti, 45 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 51, 52, 53 a–53 e ja 75 §, sellaisina kuin niistä ovat, 38 § osaksi laeissa 1131/2003 ja 342/2008, 42 §:n 2 momentti ja 51 § laissa 1078/1996, 43 §:n 2 momentti laissa 410/2012, 52 § osaksi laeissa 1078/1996 ja 1077/1998, 53 a § osaksi laeissa 1131/2003, 676/2015 ja 905/2017, 53 b § osaksi laeissa 1131/2003 ja 676/2015, 53 c ja 53 e § laeissa 1131/2003 ja 342/2008, 53 d § laissa 905/2017 sekä 75 § laissa 1019/2015, sekä
lisätään 37 §:ään uusi 8–10 kohta, 41 §:ään uusi 4 ja 5 momentti sekä lakiin uusi 38 a–38 d ja 52 a–52 d § seuraavasti:

37 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

6) *kateosuudella* sitä varojen määrää, jonka Valtion ydinjätehuoltorahasto kulloinkin vahvistaa rahastossa olevan erotettuna käytettäväksi jätehuoltovelvollisen valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuoltoon;

7) *rahaston voitolla* sitä määrää, jolla Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä sekä sijoitustoiminnan voitto ylittää rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän;

8) *rahaston tappiolla* sitä määrää, jolla Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä sekä sijoitustoiminnan tappio alittaa rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän;

9) *suojaosuudella* sitä varojen määrää, joka lisätään jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen;

10) *täydentävällä suojaosuudella* jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteen perusteella laskettavaa määrää sellaisia vastaavia vakuuksia, joita rahasto voi vaatia tarvittaessa yllättävien ja ennakoimattomien sijoitustoimintaan liittyvien riskien varalta.

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hallinnoima Valtion ydinjätehuoltorahasto, jonka tehtävänä on huolehtia tämän luvun ja 7 a luvun mukaisesti määrättyjen maksujen perimisestä ja näin

HE 178/2020 vp

kerättyjen varojen hallinnoimisesta sekä hoitaa muut sille tässä luvussa ja 7 a luvussa säädetyt tehtävät. Rahaston toiminnassa noudatettavista hyvän hallinnon periaatteista säädetään hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä, rahaston talouden hoitoa ja rahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä. Ministeriöllä on oikeus saada rahastolta tarvitsemansa tiedot ja selvitykset.

Tarkempia säännöksiä rahaston tehtävistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

38 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on johtokunta, jonka tehtävä on:

- 1) huolehtia rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;
- 2) päättää rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittävistä ja laajakantoisista asioista;
- 3) johtaa ja valvoo rahaston sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset 52 §:n mukaisesti;
- 4) päättää niiden 48—50 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamisesta, joita ei ole säädetty valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi;
- 5) päättää avustuksen myöntämisestä tutkimus- ja infrastruktuurihankkeelle, jos tuen määrä ylittää 200 000 euroa, ja myönnetyn avustuksen takaisinperinnästä;
- 6) huolehtia rahaston kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä;
- 7) ratkaista rahaston päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine rahaston päätöksiä koskevissa valitusasioissa;
- 8) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle esitys rahaston vuotuiseksi talousarvioksi;
- 9) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;
- 10) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus sekä toimittaa se työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valtioneuvosto nimittää johtokunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä. Yksi jäsenistä on määrättävä työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä. Johtokunnassa tulee olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus ja muu johtokunnan tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellinen asiantuntemus. Finanssivalvonnan on annettava johtokuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksesta lausunto työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi vapauttaa johtokunnan jäsenen tehtävästään. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot sekä vahvistaa johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on läsnä. Läsnä olevista yhden on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

Johtokunnan puheenjohtajaan ja muihin jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Johtokunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 b §

Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta

Valtion ydinjätehuoltorahastolla on toimitusjohtaja, tämän sijainen ja esittelijöitä, joina toimivat työ- ja elinkeinoministeriön rahaston tehtäviin määräämät ministeriön virkamiehet. Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään toimitusjohtajasta. Rahaston tehtävissä voivat työskennellä myös valtion muun viraston palveluksessa olevat virkamiehet. Muun viraston virkamiehen määrää tehtävään työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä se virasto, jonka virkaan tai virkasuhteeseen virkamies on nimitetty.

Toimitusjohtaja hoitaa rahaston juoksevaa hallintoa johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä seuraa sijoitussalkun kehitystä ja ryhtyy sen osalta tarvittaessa toimiin. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että rahaston kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava johtokunnalle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen johtokunnan tehtävien hoitamiseksi.

Toimitusjohtaja ratkaisee rahastossa ratkaistavat asiat esittelystä, jollei päätösvalta kuulu johtokunnalle. Toimitusjohtaja saa kuitenkin ryhtyä rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittäviin ja laajakantoisiin toimiin ainoastaan tilanteessa, jossa johtokunnan päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta rahaston toiminnalle olennaista haittaa. Tällöin johtokunnalle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

Rahaston hallinnon järjestämisestä, henkilökunnasta ja kulujen korvaamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 c §

Sisäpiiri-ilmoitus

Valtion ydinjätehuoltorahaston sisäpiiriläinen on velvollinen ilmoittamaan 2 momentissa tarkoitetut tiedot 38 d §:ssä tarkoitettuun rahaston sisäpiirirekisteriin (*sisäpiiri-ilmoitus*). *Sisäpiiriläisellä* tarkoitetaan:

1) rahaston johtokunnan puheenjohtajaa ja muuta jäsentä, toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilöä, jolla on päävastuu rahaston tilintarkastuksesta;

2) muuta rahaston palveluksessa olevaa henkilöä, jolla on mahdollisuus vaikuttaa rahaston varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen tai joka muutoin saa säännöllisesti haltuunsa tällaisia osakkeita tai rahoitusvälineitä koskevaa sisäpiiritietoa.

Sisäpiiri-ilmoituksessa on mainittava:

1) vajaavaltainen, jonka edunvalvoja sisäpiiriläinen on;

2) yhteisö tai säätiö, jossa sisäpiiriläisellä tai 1 kohdassa tarkoitettulla vajaavaltaisella on suoraan tai välillisesti määräysvalta;

3) sisäpiiriläisen sekä 1 kohdassa tarkoitetun vajaavaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön omistamat säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevat osakkeet ja sellaiset rahoitusvälineet, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella.

Sisäpiiri-ilmoitukseen on sisällytettävä asianomaisen henkilön, yhteisön tai säätiön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot sekä osakkeita ja muita rahoitusvälineitä koskevat tiedot.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa siltä osin kuin ne koskevat asunto-osakeyhtiötä, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 28 luvun 2 §:ssä tarkoitettua keskinäistä kiinteistöosakeyhtiötä, aatteellista tai taloudellista yhdistystä taikka voittoa tavoittelematonta yhteisöä. Jos yhteisö käy säännöllisesti kauppaa rahoitusvälineellä, sitä koskevat tiedot on kuitenkin ilmoitettava.

Sisäpiiri-ilmoitus on tehtävä neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty tai määrätty 1 momentissa tarkoitettuun tehtävään. Sisäpiiriläisen on tehtävässä ollessaan seitsemän päivän kuluessa ilmoitettava rahastolle:

HE 178/2020 vp

1) 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuilla osakkeilla ja rahoitusvälineillä tehdyt hankinnat ja luovutukset, jos omistuksen muutos on vähintään 5 000 euroa;

2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitettut tässä pykälässä tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuvat muutokset.

Jos 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettut osakkeet tai rahoitusvälineet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, rahasto voi järjestää menettelyn, jossa tiedot saadaan arvo-osuusjärjestelmästä. Tällöin ei erillistä sisäpiiri-ilmoitusta tarvitse tehdä.

Sisäpiiri-ilmoituksesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 d §

Sisäpiirirekisteri

Valtion ydinjätehuoltorahaston on markkinoiden väärinkäytön ehkäisemiseksi pidettävä sisäpiiri-ilmoituksista rekisteriä (*sisäpiirirekisteri*), josta ilmenevät kunkin sisäpiiriläisen kohdalla sisäpiiriläisen, 38 c §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettun vajaavaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitettun yhteisön tai säätiön omistamat sanotussa momentissa tarkoitettut osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset. Jos tiedot saadaan 38 c §:n 6 momentin mukaisesti, sisäpiirirekisteri voidaan tältä osin muodostaa arvo-osuusjärjestelmästä saatavista tiedoista.

Sisäpiirirekisteriin merkityt tiedot on säilytettävä viisi vuotta tiedon merkitsemisestä. Jokaisella on oikeus saada kulujen korvaamista vastaan otteita ja jäljennöksiä rekisterin tiedoista. Tietojensaantioikeus ei kuitenkaan koske luonnollisen henkilön henkilötunnusta eikä osoitetta eikä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimeä.

Sisäpiirirekisteristä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

41 §

Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus

Rahasto-osuuteen on luettava:

1) jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistettu rahasto-osuus, jossa rahasto-osuutta vastaava osuus Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista arvostetaan 4 momentin mukaisesti;

Valtion ydinjätehuoltorahastoon sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988). Rahaston varat arvostetaan kuitenkin kirjanpidossa ja sen yhteydessä järjestettävässä muussa seurannassa, tilinpäätöksessä ja laskentatoimessa seuraavasti:

1) lainat jätehuoltovelvollisille tai näiden omistajille nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon;

2) euromääräiset rahavarat nimellisarvoon ja muu valuutta Euroopan Keskuspankin julkaisemaan valuuttakurssiin;

3) julkisen kaupankäynnin kohteena viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla Suomessa tai ulkomailla olevat osakkeet ja muut rahoitusinstrumentit, joukkovelkakirjalainat ja muut velallisen sitoumuksesta annetut arvopaperit sekä sijoitusrahasto-osuudet markkina-arvoon;

4) muu kuin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu varallisuus kirjanpitoarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen arvostamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä

Jos kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuus, tämä ylijäämä on palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä siltä osin kuin se ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahastolla jätehuoltovelvolliselta olevaa saatavaa saadaan käyttää samalle jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi jätehuoltovelvolliselle annetun lainan ehtojen mukaisesti.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö:

1) vahvistaa kolmen vuoden välein asianomaisen kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraaville kolmelle vuodelle, kuluvan ja kahta sitä edeltävän kalenterivuoden vastuumäärät sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kolmelle vuodelle; tai

2) voi jätehuoltovelvollisen toiminnan alku- tai loppuvaiheessa tai muusta perustellusta syystä 1 kohdasta poiketen kunkin kalenterivuoden lopussa vahvistaa jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraavalle vuodelle ja kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän sekä tehdä päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle.

45 §

Vakuudet

Vakuudeksi työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä vain:

1) vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;

51 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio

Valtion ydinjätehuoltorahaston kalenterivuoden voitolla hyvitetään tai tappiolla veloitetaan kalenterivuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuuksia ja kateosuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ja kateosuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina. Kalenterivuoden voitolla hyvitetään kuitenkin rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahasto voi rahasto-osuuksien hyvittämisen sijasta vähentää saman jätehuoltovelvollisen 42 §:n 1 momentin mukaan maksettavaksi tulevasta ydinjätehuoltomaksusta. Suhdelukuja laskettaessa vähennetään kunkin ajankohdan rahasto-osuudesta tai kateosuudesta kyseisen jätehuoltovelvollisen rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta tuona ajankohtana vielä maksamatta oleva korko.

52 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen

46

Johtokunnan tehtävänä on Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen sijoitustoimintaan liittyen:

- 1) päättää lainojen myöntämisestä ja irtisanomisesta, tarvittaessa vakuuksien muuttamisesta rahaksi sekä lainoja koskevista yksityiskohtaisista ehdoista;
- 2) päättää sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista;
- 3) päättää sijoitustoiminnassa käytettävistä sijoitusmuodoista;
- 4) päättää sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin ja niiden tuottotavoitteista;
- 5) hyväksyä vuosittain rahaston varojen sijoitussuunnitelma, jossa tulee erityisesti ottaa huomioon rahaston luonne ja sijoitustoiminnan vaatimukset sekä työ- ja elinkeinoministeriön 38 §:n 2 momentin nojalla antamat määräykset;
- 6) päättää varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavista periaatteista;
- 7) päättää varainhoitajista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja tuottavista tahoista sekä näiden kanssa laadittavista sopimuksista;
- 8) päättää tarvittaessa täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta ja sen määrästä kunkin jätehuoltovelvollisen osalta sekä siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta;
- 9) hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista.

Lisäksi johtokunnan tehtävänä on vahvistaa periaatteet siitä, miten rahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella (*omistajaohjauksen periaatteet*). Omistajaohjauksen periaatteissa on kuvattava yleisellä tasolla näiden kohdeyhteisöjen osalta omistajaohjauksen liittyminen sijoitusstrategiaan, menettelytavat kohdeyhteisöjen toiminnan seuraamiseksi sijoitusstrategian kannalta merkityksellisissä asioissa, menettelytavat äänioikeuden ja muiden osakkeisiin liittyvien oikeuksien käyttämiseksi kohdeyhteisöissä sekä miten rahasto käy vuoropuhelua kohdeyhteisöjen, niiden muiden osakkeenomistajien ja sidosryhmien kanssa. Rahaston on julkistettava omistajaohjauksen periaatteet tai selvitys siitä, miksi tästä julkistamisesta poiketaan osittain tai kokonaan.

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on sijoitusneuvottelukunta, joka valmistelee neuvoantavasti johtokunnalle rahaston sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavia periaatteita sekä suosituksia sijoitustoiminnan kehittämiseksi, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin, varainhoitopalveluista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluista. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi neuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen jätehuoltovelvollisia. Neuvottelukunnan jäsenillä tulee olla hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä Finanssivalvonnan on annettava lausunto sijoitusneuvottelukuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot.

52 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaaminen

Sellaisella jätehuoltovelvollisella, jonka rahastotavoite on vahvistettu seuraavalle kolmelle vuodelle, on oikeus saada Valtion ydinjätehuoltorahastosta turvaavia vakuuksia vastaan lainaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jätehuoltovelvollisen tulee ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä viimeistään rahaston ilmoittamana määräpäivänä. Jätehuoltovelvollisella saa olla rahastolta lainassa enintään 60 prosenttia siitä määrästä, joka saadaan vähentämällä asianomaiselle jätehuoltovelvolliselle vahvistetusta rahastotavoitteesta jätehuoltovelvollisen osuus rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta kalenterivuoden aikana arvion mukaan aiheutuvat kustannukset. Jos seuraavalle kolmelle vuodelle vahvistetut rahastotavoitteet

HE 178/2020 vp

poikkeavat määrältään toisistaan, käytetään määrältään pienintä rahastotavoitetta. Jos varoja on lainattu 48 §:n 2 momentin nojalla, jätehuoltovelvollisen lainausoikeus vähenee vastaavalla määrällä.

Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää jätehuoltovelvollisen 1 momentissa tarkoitettua oikeutta siltä osin kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määräämällä tavalla.

Vähintään 20 prosenttia rahaston siitä varallisuudesta, joka saadaan laskemalla yhteen jätehuoltovelvollisten 1 momentin mukaisessa laskelmassa käytetyt rahastotavoitteet ja 43 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti vahvistetut rahastotavoitteet sekä vähentämällä tästä summasta rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta kalenterivuoden aikana arvion mukaan aiheutuvat kustannukset, on valtion käytettävissä ja voidaan sijoittaa Suomen valtion velkasitoumuksiin tai valtion talousarviossa siirtää rahastosta määrääjäksi valtiovarastoon. Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, talousarvioon on vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 4 momentissa säädettyä lainan korkoa määrältään vastaavan korvauksen maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettynä valtiovarastoon. Vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täyttyminen tulee varmistaa kalenterivuosittain 1 päivän huhtikuuta tilanteen mukaan.

Annettaessa rahastosta 1 tai 2 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan viitekorkoon. Rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa sovellettavaan viitekorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin varojen lainaamisesta, sovellettavasta lainan viitekorosta ja siihen lisättävästä korkomarginaalista ja muista lainojen yleisistä ehdoista sekä valtiovarastoon siirrosta.

52 b §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta

Valtion ydinjätehuoltorahaston on sijoitettava vähintään 20 prosenttia 52 a §:n 3 momentissa tarkoitettua rahaston varallisuudesta muutoin kuin 52 a §:n mukaisesti ja tällöin huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuudessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että rahaston maksuvalmius on rahaston toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täyttyminen tulee varmistaa kalenterivuosittain 1 päivän huhtikuuta tilanteen mukaan.

Rahaston varoja ei kuitenkaan saa sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin välineisiin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estä rahaston varojen sijoittamista sellaisiin sijoitusrahastolain (213/2019) 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus edellä tarkoitettujen yritysten välineisiin on vähäinen.

52 c §

Suojaaminen sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä

Jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen lisätään kolmen prosentin suojaosuus. Suojaosuus katetaan ensisijaisesti 42 §:ssä tarkoitettulla ylijäämällä ja 51 §:ssä tarkoitettulla voitolla. Lisäksi jätehuoltovelvollisen on luovutettava Valtion ydinjätehuoltorahastolle 45 §:ssä säädetty ehdot täyttyviä vakuuksia siten, että maaliskuun viimeisenä päivänä vakuuksien yhteismäärä vastaa suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä

ja voitto eivät kata sitä. Vastaavasti ne jätehuoltovelvollisen aiemmin luovuttamat vakuudet, joita ei enää tarvita suojaosuuden kattamiseen, on palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

Rahaston on seurattava riittävän tehokkaasti rahaston varojen arvon kehitystä. Jos jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus alenee jonain ajankohtana kalenterivuoden aikana enemmän kuin viisi prosenttia verrattuna kalenterivuoden rahastotavoitteeseen, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta.

Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus saa vuosineljänneksen lopussa olla enintään kolme prosenttia alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos aleneminen on tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella.

Jos rahasto toteaa sijoitustoimintaan liittyviä yllättäviä ja ennakoimattomia tappioriskejä taikka sellaista markkinahintoihin liittyvää poikkeuksellista vaihtelua tai epävarmuutta, joka on lisännyt tai voi lisätä hintojen vaihtelua, rahasto voi vaatia jätehuoltovelvollisia luovuttamaan rahastolle täydentävää suojaosuutta varten vakuuksia kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Näiden vakuuksien tulee täyttää 45 §:ssä säädetyt ehdot ja niiden yhteismäärän tulee vastata kahta prosenttia kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Rahaston on palautettava täydentävään suojaosuuteen luovutetut vakuudet jätehuoltovelvolliselle, kun rahasto arvioi, että niihin ei enää ole tarvetta.

Rahasto vahvistaa jätehuoltovelvollisella kulloinkin rahastossa olevan suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden. Niiden laskemiseen sovelletaan, mitä 41 §:ssä säädetään rahasto-osuuden laskemisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden kattamisesta noudatettavasta menettelystä.

52 d §

Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta

Finanssivalvonta valvoo Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamista ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista. Finanssivalvonta on velvollinen ilmoittamaan valvonnassa havaitsemistaan puutteista työ- ja elinkeinoministeriölle. Valvonnasta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008).

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvien riskienhallinnan järjestämisestä, sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta sekä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

Valvontamaksusta säädetään Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetussa laissa (879/2008).

53 a §

Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen

HE 178/2020 vp

kehittymistä sekä varmistaa, että viranomaisten, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muuta osaamista. Lisäksi rahasto voi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten sekä mainittuja tavoitteita edistävää korkea-asteen koulutustoimintaa varten.

53 b §

Ydinlaitoksen haltijalta ja jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut

Toiminnanharjoittaja, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön tai jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen mutta ei vielä lupaa laitoksen käyttöön taikka jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka suuruus määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös taikka rakentamis- tai käyttö lupa, toiminnanharjoittaja on maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan vuoden osalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun maksun määrä on:

1) vuosina 2023–2025 (*maksukausi 1*) 390 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta;

2) vuosina 2026–2032 (*maksukausi 2*)

a) kultakin 1 momentin mukaan maksuvelvolliselta toiminnanharjoittajalta 320 000 euroa; sekä

b) 285 euroa kultakin 1 kohdassa tarkoitetulta lämpötehon megawatilta.

Toiminnanharjoittaja, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka määrä on 0,10 prosenttia maksukaudella 1 ja 0,09 prosenttia maksukaudella 2 asianomaista maksuvuotta edeltävälle vuodelle kohdistetusta vastuumäärästä.

Kun asianomainen maksukausi on päättynyt, käyttämättä jääneet varat on palautettava maksajille näiden maksamien maksujen suhteessa.

53 c §

Erillisvarallisuus

Edellä 53 b §:n 1–3 momentin mukaisesti kerätyt maksut muodostavat erillisvarallisuuden, joka on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Erillisvarallisuutta vähentävät:

- 1) myönnetty avustukset siltä osin kuin ne on maksettu;
- 2) maksuvelvollisille 53 b §:n 4 momentin mukaisesti palautetut varat;
- 3) sen tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuneet kulut;
- 4) avustuspäätösten valmistelusta sekä avustusta saaneiden hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuva kulut.

Erillisvarallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

HE 178/2020 vp

- 1) siitä saadut satunnaiset tuotot;
- 2) myönnetyt avustukset siltä osin kuin rahasto on perinyt ne takaisin;
- 3) myönnetyt avustukset siltä osin kuin ne ovat jääneet käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

53 d §

Avustusten myöntäminen ja maksaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan erillisvarallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu jo tehdyillä avustuspäätöksillä eikä siihen sisälly rahastolle syntyneitä saatavia.

Rahasto päättää hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:ssä säädettyjä tavoitteita. Etusija annetaan hankkeille, joiden arvioidaan tuottavan laajalajaisesti hyödynnettävää tutkimustietoa. Avustusta ei kuitenkaan voida myöntää sellaisille hankkeille, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun. Avustushakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön.

Avustus maksetaan hakemuksesta jälkikäteen hankkeen edistymisen ja toteutuneiden, maksettujen kustannusten perusteella. Hakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön.

53 e §

Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely

Avustukseen sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

Valtion ydinjätehuoltorahasto tekee valtionavustuslaissa tarkoitetut päätökset, jotka koskevat valtionavustuksen myöntämistä, maksatusta ja takaisinperintää, sekä hoitaa valtioapuviranomaisen päätösten muutoksenhakuun liittyvät asiat. Muilta osin työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa valtionavustuslaissa valtionapuviranomaiselle säädetty tehtävät.

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimelta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Muutoksenhakuun sovelletaan mainittua lakia kuitenkin vain, jollei Euratom-sopimuksesta muuta johdu.

Valtioneuvoston 11 §:n nojalla tekemään periaatepäätökseen ja 46 §:n nojalla tekemään päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Valitusoikeuteen valtioneuvoston päätöksestä, joka koskee 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja johon sovelletaan kaivoslakia, sovelletaan kuitenkin, mitä valitusoikeudesta kaivoslain 165 §:ssä säädetään.

Valtion ydinjätehuoltorahaston päätökseen, joka koskee 53 b §:ssä tarkoitetun maksun perimistä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhakuun Valtion ydinjätehuoltorahaston 53 d §:n nojalla tekemään päätökseen sovelletaan valtionavustuslain 34 ja 35 §:ää.

HE 178/2020 vp

Muutoksenhaussa Valtion ydinjätehuoltorahaston päätökseen on rahaston ennen oikaisuvaatimuksen ratkaisemista tai vastineen antamista valitusasiassa pyydetty lausunto työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä 52 a §:n 1—3 momentissa, 52 b, 52 c ja 53 b §:ssä säädettyä asiaa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Edellä 65 §:n nojalla annetussa päätöksessä voidaan määrätä, että se voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 43 §:n 2 momenttia ja 52 a–c §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022, 53 a–53 e §:ää ja 75 §:n 5 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2023 sekä 75 §:n 7 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2022 ja, siltä osin kuin se koskee 53 b §:ää, 1 päivästä tammikuuta 2023. Tällä lailla kumottavaa 82 §:n 5 kohtaa sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2021. Vuonna 2022 vastuumäärä vahvistetaan tämän lain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vain kuluvan kalenterivuoden osalta ja jätehuoltovelvolliselle tämän lain 52 a §:n mukaisesti myönnetyn lainan laina-aika on yksi vuosi. Jos Valtion ydinjätehuoltorahaston tulos vuonna 2021 on voitollinen, voitolla hyvitetään rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää vuonna 2022 suojaosuuteen tarvittavan määrän.

Valtion ydinjätehuoltorahaston nykyinen johtokunta jatkaa, kunnes uusi johtokunta on nimitetty tämän lain 38 a §:n mukaisesti. Vastaavasti rahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta jatkavat, kunnes uusi toimitusjohtaja ja muu henkilökunta on määrätty tämän lain 38 b §:n mukaisesti.

Tämän lain 38 c §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilön tulee tehdä 38 c §:ssä tarkoitettu sisäpiiri-ilmoitus kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1442/2016, sekä
lisätään 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 752/2012, 611/2014, 651/2014, 1198/2014, 505/2015, 520/2016, 1442/2016, 446/2017, 1071/2017, 402/2018, 574/2019 ja 569/2020, uusi 11 f kohta seuraavasti:

4 §

Valvottavat

Finanssivalvonta valvoo valtion eläkerahaston ja Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista, Keva-nimisen eläkelaitoksen rahoitustoiminnan suunnittelua ja sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista sekä kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006), ydinenergialaissa (990/1987), Kevasta annetussa laissa (66/2016) ja kirkkolaissa (1054/1993).

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

11 f) työ- ja elinkeinoministeriölle sen ydinenergialain 7 luvussa säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 302/2019 sekä 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti laissa 1076/2017, seuraavasti:

1 §

Maksuvelvollinen

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvottava, 5 momentissa tarkoitettu ulkomaisen valvottavan sivuliike, 6 momentissa tarkoitettu rahasto ja eläkelaitos sekä 5 §:n 36 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan yritys, joka tarjoaa palveluja sivuliikettä perustamatta;

4 §

Suhteellinen valvontamaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Maksuperuste	Maksun määrä prosentteina maksuperusteesta
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettu talletuspankki	taseen loppusumma	0,0027
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu luottoyhteisö	taseen loppusumma	0,0027
maksulaitoslaissa tarkoitettu muu maksulaitos kuin sähkörahayhteisö	liikevaihto	0,24
maksulaitoslaissa tarkoitettu sähkörahayhteisö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vahinkovakuutusyhtiö	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu henkivakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyyhtiö	taseen loppusumma	0,0027

HE 178/2020 vp

työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettu työeläkevakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettu vakuutusyhdistys	taseen loppusumma x 4	0,0027
eläkesäätiölaissa tarkoitettu eläkesäätiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu eläkekassa	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu sairauskassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu muu vakuutuskassa kuin eläkekassa tai sairauskassa	taseen loppusumma	0,0027
maatalousyrittäjän eläkeläissa (1280/2006) tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos	taseen loppusumma	0,0027
merimieseläkeläissa (1290/2006) tarkoitettu Merimieseläkekassa	taseen loppusumma x 0,4	0,0027
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettu työttömyysvakuutusrahasto sekä Koulutusrahasto	taseen loppusumma	0,0027
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitettu työttömyyskassojen tukikassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006) tarkoitettu valtion eläkerahasto, ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettu Valtion ydinjätehuoltorahasto, Kevasta annetussa laissa (66/2016) tarkoitettu Keva-niminen eläkelaitos ja kirkkolaisissa (1054/1993) tarkoitettu kirkon eläkerahasto	taseen loppusumma x 0,4	0,0027
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0009
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0014
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0018
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	kolmannen maan luottolaitoksen	0,0027

HE 178/2020 vp

	sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	
muun kuin sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	liikevaihto	0,10
sellaisen sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	taseen loppusumma	0,0009
sijoitusrahastolaisissa tarkoitettu rahastoyhtiö	rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu rahastoyhtiölle, joka tarjoaa omaisuudenhoitoa tai sijoitusneuvontaa	omaisuudenhoidon ja sijoitusneuvonnan liikevaihto	0,32
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettua toimiluvan saanut vaihtoehtorahastojen hoitaja	vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, joka tarjoaa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua palvelua tai 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua liitännäispalvelua	näiden palvelutoimintojen liikevaihto	0,32
yhteisö, joka Suomessa toimiluvan nojalla sekä hallinnoi sijoitusrahastoa että hoitaa vaihtoehtorahastoa	Suomessa hallinnoitujen sijoitusrahastojen ja hoidettujen vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettu pörssi	liikevaihto	1,24 ja vähintään 50 000 euroa
sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu muu sijoituspalveluyritys kuin mainitun lain 6 luvun 1 §:n 3–6 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,32
sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n 3–5 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,10
työttömyyskassalaissa tarkoitettu työttömyyskassa	jäsenmaksutulo	0,63
ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,14
kolmannen maan sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,32

HE 178/2020 vp

sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka ei hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ulkomainen ETA-rahastoyhtiö, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, jonka hoitama vaihtoehtorahasto on sijoittautunut ETA-valtioon tai kolmanteen maahan	vaihtoehtorahastojen hoitajan ulkomailta hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0010
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka ei hoida Suomessa vaihtoehtorahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ETA-vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
kolmanteen maahan sijoittautuneen vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike	liikevaihto	0,32
kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliike	vakuutusmaksutulo	0,029

5 §

Suhteellista valvontamaksua maksavan perusmaksu

Edellä 4 §:ssä tarkoitetun suhteellisen valvontamaksun lisäksi maksettavan perusmaksun määrä euroina sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Perusmaksu euroina
liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitettu liikepankki, säästöpankkilaissa (1502/2001) tarkoitettu säästöpankkiosakeyhtiö sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista	6 420

HE 178/2020 vp

luottolaitoksista annetussa laissa (423/2013) tarkoitettu osuuspankkiosakeyhtiö	
muu luottolaitos	2 140
lisämaksu luottolaitokselle, jonka palkkiotuottojen määrä on suurempi kuin rahoituskate	9 630
maksulaitos	2 140
vakuutusyhtiö	6 420
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyhtiö	2 140
vakuutusyhdistys	1 070
eläkesäätiö ja eläkekassa	1 284
muu vakuutuskassa kuin eläkekassa	856
työttömyyskassa	6 420
Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa, työttömyysvakuutusrahasto ja Koulutusrahasto	6 420
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassojen tukikassa	1 284
valtion eläkerahasto, Valtion ydinjätehuoltorahasto, Keva-niminen eläkelaitos ja kirkon eläkerahasto	16 050
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	2 140
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	4 301
rahastoyhtiö	4 280

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtion ydinjätehuoltorahaston valvontamaksu peritään vuonna 2021 siinä suhteessa kuin laki on vuonna 2021 voimassa.

Helsingissä 15.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

1.

Laki

ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ydinenergiain (990/1987) 82 §:n 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 342/2008,
muutetaan 37 §:n 6 ja 7 kohta, 38 §, 41 §:n 1 momentin 1 kohta, 42 §:n 2 momentti, 43 §:n 2 momentti, 45 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 51, 52, 53 a–53 e ja 75 §,
sellaisina kuin niistä ovat, 38 § osaksi laeissa 1131/2003 ja 342/2008, 42 §:n 2 momentti ja 51 § laissa 1078/1996, 43 §:n 2 momentti laissa 410/2012, 52 § osaksi laeissa 1078/1996 ja 1077/1998, 53 a § osaksi laeissa 1131/2003, 676/2015 ja 905/2017, 53 b § osaksi laeissa 1131/2003 ja 676/2015, 53 c ja 53 e § laeissa 1131/2003 ja 342/2008, 53 d § laissa 905/2017 sekä 75 § laissa 1019/2015, sekä
lisätään 37 §:ään uusi 8–10 kohta, 41 §:ään uusi 4 ja 5 momentti sekä lakiin uusi 38 a–38 d ja 52 a–52 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

37 §

37 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

Tässä luvussa tarkoitetaan:

6) *kateosuudella* sitä varojen määrää, jonka valtion ydinjätehuoltorahasto kulloinkin vahvistaa rahastossa olevan erotettuna käytettäväksi jätehuoltovelvollisen valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuoltoon; *sekä*

7) *rahaston voitolla tai tappiolla* sitä määrää, jolla valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä ylittää *tai alittaa* rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän.

6) *kateosuudella* sitä varojen määrää, jonka Valtion ydinjätehuoltorahasto kulloinkin vahvistaa rahastossa olevan erotettuna käytettäväksi jätehuoltovelvollisen valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuoltoon;

7) *rahaston voitolla* sitä määrää, jolla Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä *sekä sijoitustoiminnan voitto* ylittää rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän;

8) *rahaston tappiolla* sitä määrää, jolla Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä *sekä*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sijoitustoiminnan tappio alittaa rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän;

9) suojaosuudella sitä varojen määrää, joka lisätään jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen;

10) täydentävällä suojaosuudella jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteen perusteella laskettavaa määrää sellaisia vastaavia vakuuksia, joita rahasto voi vaatia tarvittaessa yllättävien ja ennakoimattomien sijoitustoimintaan liittyvien riskien varalta.

38 §

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella kauppa- ja teollisuusministeriön alainen ja sen hoidossa oleva valtion ydinjätehuoltorahasto.

Edellä 1 momentissa säädettyjen tehtävien lisäksi Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on huolehtia 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen jakamisesta.

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hallinnoima Valtion ydinjätehuoltorahasto, jonka tehtävänä on huolehtia tämän luvun ja 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen hallinnoimisesta sekä hoitaa muut sille tässä luvussa ja 7 a luvussa säädetyt tehtävät. Rahaston toiminnassa noudatettavista hyvän hallinnon periaatteista säädetään hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä, rahaston talouden hoitoa ja rahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä. Ministeriöllä on oikeus saada rahastolta tarvitsemansa tiedot ja selvitykset.

Tarkempia säännöksiä rahaston tehtävistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

38 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on johtokunta, jonka tehtävä on:

1) huolehtia rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;

2) päättää rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittävistä ja laajakantoisista asioista;

3) johtaa ja valvoa rahaston sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset 52 §:n mukaisesti;

4) päättää niiden 48—50 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamisesta, joita ei ole säädetty valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi;

5) päättää avustuksen myöntämisestä tutkimus- ja infrastruktuurihankkeelle, jos tuen määrä ylittää 200 000 euroa, ja myönnetyn avustuksen takaisinperinnästä;

6) huolehtia rahaston kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä;

7) ratkaista rahaston päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine rahaston päätöksiä koskevissa valitusasioissa;

8) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle esitys rahaston vuotuiseksi talousarvioksi;

9) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;

10) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus sekä toimittaa se työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valtioneuvosto nimittää johtokunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä. Yksi jäsenistä on määrättävä työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä. Johtokunnassa tulee olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus ja muu johtokunnan tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellinen asiantuntemus. Finanssivalvonnan on annettava johtokuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksesta lausunto työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Työ-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ja elinkeinoministeriö voi vapauttaa johtokunnan jäsenen tehtävästään. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot sekä vahvistaa johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on läsnä. Läsnä olevista yhden on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

Johtokunnan puheenjohtajaan ja muihin jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Johtokunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 b §

*Valtion ydinjätehuoltorahaston
toimitusjohtaja ja muu henkilökunta*

Valtion ydinjätehuoltorahastolla on toimitusjohtaja, tämän sijainen ja esittelijöitä, joina toimivat työ- ja elinkeinoministeriön rahaston tehtäviin määräämät ministeriön virkamiehet. Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään toimitusjohtajasta. Rahaston tehtävissä voivat työskennellä myös valtion muun viraston palveluksessa olevat virkamiehet. Muun viraston virkamiehen määrää tehtävään työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä se virasto, jonka virkaan tai virkasuhteeseen virkamies on nimitetty.

Toimitusjohtaja hoitaa rahaston juoksevaa hallintoa johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä seuraa sijoitussalkun kehitystä ja ryhtyy sen osalta tarvittaessa toimiin. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että rahaston kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava

Voimassa oleva laki

Ehdotus

johtokunnalle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen johtokunnan tehtävien hoitamiseksi.

Toimitusjohtaja ratkaisee rahastossa ratkaistavat asiat esittelystä, jolle päätösvalta kuulu johtokunnalle. Toimitusjohtaja saa kuitenkin ryhtyä rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittäviin ja laajakantoisiin toimiin ainoastaan tilanteessa, jossa johtokunnan päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta rahaston toiminnalle olennaista haittaa. Tällöin johtokunnalle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

Rahaston hallinnon järjestämisestä, henkilökunnasta ja kulujen korvaamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 c §

Sisäpiiri-ilmoitus

Valtion ydinjätehuoltorahaston sisäpiiriläinen on velvollinen ilmoittamaan 2 momentissa tarkoitetut tiedot 38 d §:ssä tarkoitettuun rahaston sisäpiirirekisteriin (sisäpiiri-ilmoitus). Sisäpiiriläisellä tarkoitetaan:

1) rahaston johtokunnan puheenjohtajaa ja muuta jäsentä, toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilöä, jolla on päävastuu rahaston tilintarkastuksesta;

2) muuta rahaston palveluksessa olevaa henkilöä, jolla on mahdollisuus vaikuttaa rahaston varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen tai joka muutoin saa säännöllisesti haltuunsa tällaisia osakkeita tai rahoitusvälineitä koskevaa sisäpiirintietoa.

Sisäpiiri-ilmoituksessa on mainittava:

1) vajaavaltainen, jonka edunvalvoja sisäpiiriläinen on;

2) yhteisö tai säätiö, jossa sisäpiiriläisellä tai I kohdassa tarkoitetulla vajaavaltaisella on suoraan tai välillisesti määräysvalta;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) sisäpiiriläisen sekä 1 kohdassa tarkoitetun vajaanvaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön omistamat säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevat osakkeet ja sellaiset rahoitusvälineet, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella.

Sisäpiiri-ilmoitukseen on sisällytettävä asianomaisen henkilön, yhteisön tai säätiön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot sekä osakkeita ja muita rahoitusvälineitä koskevat tiedot.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa siltä osin kuin ne koskevat asunto-osakeyhtiötä, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 28 luvun 2 §:ssä tarkoitettua keskinäistä kiinteistöosakeyhtiötä, aatteellista tai taloudellista yhdistystä taikka voittoa tavoittelematonta yhteisöä. Jos yhteisö käy säännöllisesti kauppaa rahoitusvälineellä, sitä koskevat tiedot on kuitenkin ilmoitettava.

Sisäpiiri-ilmoitus on tehtävä neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty tai määrätty 1 momentissa tarkoitettuun tehtävään. Sisäpiiriläisen on tehtävässä ollessaan seitsemän päivän kuluessa ilmoitettava rahastolle:

1) 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuilla osakkeilla ja rahoitusvälineillä tehdyt hankinnat ja luovutukset, jos omistuksen muutos on vähintään 5 000 euroa;

2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitetut tässä pykälässä tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuvat muutokset.

Jos 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetut osakkeet tai rahoitusvälineet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, rahasto voi järjestää menettelyn, jossa tiedot saadaan arvo-osuusjärjestelmästä. Tällöin ei erillistä sisäpiiri-ilmoitusta tarvitse tehdä.

Sisäpiiri-ilmoituksesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 d §

Sisäpiirirekisteri

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Valtion ydinjätehuoltorahaston on markkinoiden väärinkäytön ehkäisemiseksi pidettävä sisäpiiri-ilmoituksista rekisteriä (sisäpiirirekisteri), josta ilmenevät kunkin sisäpiiriläisen kohdalla sisäpiiriläisen, 38 c §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun vajaanvaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön omistamat sanotussa momentissa tarkoitetut osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset. Jos tiedot saadaan 38 c §:n 6 momentin mukaisesti, sisäpiirirekisteri voidaan tältä osin muodostaa arvo-osuusjärjestelmästä saatavista tiedoista.

Sisäpiirirekisteriin merkityt tiedot on säilytettävä viisi vuotta tiedon merkitsemisestä. Jokaisella on oikeus saada kulujen korvaamista vastaan otteita ja jäljennöksiä rekisterin tiedoista. Tietojensaantioikeus ei kuitenkaan koske luonnollisen henkilön henkilötunnusta eikä osoitetta eikä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimeä.

Sisäpiirirekisteristä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

41 §

Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus

Rahasto-osuuteen on luettava:
1) jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistettu rahasto-osuus;

41 §

Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus

Rahasto-osuuteen on luettava:
1) jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistettu rahasto-osuus, jossa rahasto-osuutta vastaava osuus Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista arvostetaan 4 momentin mukaisesti;

Valtion ydinjätehuoltorahastoon sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988). Rahaston varat arvostetaan kuitenkin kirjanpidossa ja sen yhteydessä järjestettävässä muussa seurannassa, tilinpäätöksessä ja laskentatoimessa seuraavasti:

1) lainat jätehuoltovelvollisille tai näiden omistajille nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) euromääräiset rahavarat nimellisarvoon ja muu valuutta Euroopan Keskuspankin julkaisemaan valuuttakurssiin;

3) julkisen kaupankäynnin kohteena viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla Suomessa tai ulkomailla olevat osakkeet ja muut rahoitusinstrumentit, joukkovelkakirjalainat ja muut velallisen sitoumuksesta annetut arvopaperit sekä sijoitusrahasto-osuudet markkina-arvoon;

4) muu kuin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu varallisuus kirjanpitoarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen arvostamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

42 §

42 §

Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä

Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä

Jos kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuus, on tämä ylijäämä palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä. Rahastolla jätehuoltovelvolliselta olevaa saatavaa saadaan käyttää samalle jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi jätehuoltovelvolliselle annetun lainan ehtojen mukaisesti.

Jos kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuus, tämä ylijäämä on palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä *siltä osin kuin se ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän*. Rahastolla jätehuoltovelvolliselta olevaa saatavaa saadaan käyttää samalle jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi jätehuoltovelvolliselle annetun lainan ehtojen mukaisesti.

43 §

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle. Samalla ministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö:
1) vahvistaa kolmen vuoden välein asianomaisen kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraaville kolmelle vuodelle, kuluvan ja kahta sitä edeltävän kalenterivuoden

Voimassa oleva laki

vahvistaa rahastotavoitteen seuraavalle vuodelle. Ministeriö voi poiketa edellä tarkoitetusta aikataulusta, jos siihen on perusteltu syy.

Ehdotus

vastuumäärät sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kolmelle vuodelle; tai

2) voi jätehuoltovelvollisen toiminnan alkutai loppuvaiheessa tai muusta perustellusta syystä 1 kohdasta poiketen vahvistaa kunkin kalenterivuoden lopussa jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraavalle vuodelle ja kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän sekä tehdä päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle.

45 §

Vakuudet

Vakuudeksi kauppa- ja teollisuusministeriö voi hyväksyä vain:

1) vakuutusyhtiölain (1062/79) 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;

45 §

Vakuudet

Vakuudeksi työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä vain:

1) vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;

51 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio

Valtion ydinjätehuoltorahaston kalenterivuoden voitolla hyvitetään tai tappiolla veloitetaan kalenterivuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuuksia ja kateosuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ja kateosuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina. Suhdelukuja laskettaessa vähennetään kunkin ajanhetken rahasto-osuudesta tai kateosuudesta kyseisen jätehuoltovelvollisen rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta tuona ajanhetkenä vielä maksamatta oleva korko.

51 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio

Valtion ydinjätehuoltorahaston kalenterivuoden voitolla hyvitetään tai tappiolla veloitetaan kalenterivuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuuksia ja kateosuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ja kateosuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina. *Kalenterivuoden voitolla hyvitetään kuitenkin rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahasto voi rahasto-osuuksien hyvittämisen sijasta vähentää saman jätehuoltovelvollisen 42 §:n 1 momentin mukaan maksettavaksi tulevasta ydinjätehuoltomaksusta.* Suhdelukuja laskettaessa vähennetään kunkin ajankohdan rahasto-osuudesta tai kateosuudesta kyseisen jätehuoltovelvollisen rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tuona ajankohtana vielä maksamatta oleva korko.

52 §

52 §

*Valtion ydinjätehuoltorahaston varat**Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen*

Kullakin jätehuoltovelvollisella on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määräajaksi valtion ydinjätehuoltorahastosta. Jätehuoltovelvollisella rahastolta lainassa oleva määrä ei kuitenkaan saa ylittää 75 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta. Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää jätehuoltovelvollisen edellä tarkoitettua oikeutta siltä määrältä kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määräämällä tavalla.

Se määrä rahaston varoista, jota ei ole lainattu 1 momentin tai 48 §:n 2 momentin nojalla, on valtion käytettävissä ja voidaan valtion talousarviossa siirtää rahastosta määräajaksi valtiovarastoon. Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, on talousarvioon vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 4 momentissa säädettyä korkoa määrältään vastaavan korvauksen maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettynä valtiovarastoon.

Valtiolla on oikeus määräajaksi lainata se määrä rahaston varoista, jota ei ole lainattu 1 momentin tai 48 §:n 2 momentin nojalla tai jota ei ole siirretty valtiovarastoon 2 momentin nojalla. Valtion on lyhennettävä lainaansa pyyntöä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä aina, kun rahasto sitä pyytää vahvistetun ylijäämän palauttamiseksi jätehuoltovelvolliselle.

Annettaessa rahastosta 1 tai 3 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava

Johtokunnan tehtävänä on Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen sijoitustoimintaan liittyen:

1) päättää lainojen myöntämisestä ja irtisanomisesta, tarvittaessa vakuuksien muuttamisesta rahaksi sekä lainoja koskevista yksityiskohtaisista ehdoista;

2) päättää sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista;

3) päättää sijoitustoiminnassa käytettävistä sijoitusmuodoista;

4) päättää sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin ja niiden tuottotavoitteista;

5) hyväksyä vuosittain rahaston varojen sijoitussuunnitelma, jossa tulee erityisesti ottaa huomioon rahaston luonne ja sijoitustoiminnan vaatimukset sekä työ- ja elinkeinoministeriön 38 §:n 2 momentin nojalla antamat määräykset;

6) päättää varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavista periaatteista;

7) päättää varainhoitajista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja tuottavista tahoista sekä näiden kanssa laadittavista sopimuksista;

8) päättää tarvittaessa täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta ja sen määrästä kunkin jätehuoltovelvollisen osalta sekä siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta;

9) hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista.

Lisäksi johtokunnan tehtävänä on vahvistaa periaatteet siitä, miten rahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena

Voimassa oleva laki

markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon. Valtioneuvoston päätöksellä säädetään erikseen, mihin markkinakorkoon lainat sidotaan. Valtioneuvosto voi rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa päättää, että sovellettavaan markkinakorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

Jos rahaston varoja jää käyttämättä tavalla, josta 1–3 momentissa säädetään, on rahaston sijoitettava siten käyttämättä jääneet varat turvaavia vakuuksia vastaan muulla parhaan mahdollisen tuoton antavalla tavalla.

Jätehuoltovelvolliselle annettavien lainojen yleisistä ehdoista päättää asianomaisen ministeriön esityksestä valtioneuvosto. Samat ehdot koskevat soveltuvin osin myös 3 momentin nojalla annettuja lainoja.

Ehdotus

säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella (omistajaohjauksen periaatteet). Omistajaohjauksen periaatteissa on kuvattava yleisellä tasolla näiden kohdeyhteisöjen osalta omistajaohjauksen liittyminen sijoitusstrategiaan, menettelytavat kohdeyhteisöjen toiminnan seuraamiseksi sijoitusstrategian kannalta merkityksellisissä asioissa, menettelytavat äänioikeuden ja muiden osakkeisiin liittyvien oikeuksien käyttämiseksi kohdeyhteisöissä sekä miten rahasto käy vuoropuhelua kohdeyhteisöjen, niiden muiden osakkeenomistajien ja sidosryhmien kanssa. Rahaston on julkistettava omistajaohjauksen periaatteet tai selvitys siitä, miksi tästä julkistamisesta poiketaan osittain tai kokonaan.

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on sijoitusneuvottelukunta, joka valmistelee neuvoa-antavasti johtokunnalle rahaston sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavia periaatteita sekä suosituksia sijoitustoiminnan kehittämisestä, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin, varainhoitopalveluista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluista. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi neuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen jätehuoltovelvollisia. Neuvottelukunnan jäsenillä tulee olla hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä Finanssivalvonnan on annettava lausunto sijoitusneuvottelukuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot.

52 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaaminen

Sellaisella jätehuoltovelvollisella, jonka rahastotavoite on vahvistettu seuraavalle

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kolmelle vuodelle, on oikeus saada Valtion ydinjätehuoltorahastosta turvaavia vakuuksia vastaan lainaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jätehuoltovelvollisen tulee ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä viimeistään rahaston ilmoittamana määräpäivänä. Jätehuoltovelvollisella saa olla rahastolta lainassa enintään 60 prosenttia siitä määrästä, joka saadaan vähentämällä asianomaiselle jätehuoltovelvolliselle vahvistetusta rahastotavoitteesta jätehuoltovelvollisen osuus rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta kalenterivuoden aikana arvion mukaan aiheutuvat kustannukset. Jos seuraavalle kolmelle vuodelle vahvistetut rahastotavoitteet poikkeavat määrältään toisistaan, käytetään määrältään pienintä rahastotavoitetta. Jos varoja on lainattu 48 §:n 2 momentin nojalla, jätehuoltovelvollisen lainausoikeus vähenee vastaavalla määrällä.

Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää jätehuoltovelvollisen 1 momentissa tarkoitettua oikeutta siltä osin kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määräämällä tavalla.

Vähintään 20 prosenttia rahaston siitä varallisuudesta, joka saadaan laskemalla yhteen jätehuoltovelvollisten 1 momentin mukaisessa laskelmassa käytetyt rahastotavoitteet ja 43 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti vahvistetut rahastotavoitteet sekä vähentämällä tästä summasta rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta kalenterivuoden aikana arvion mukaan aiheutuvat kustannukset, on valtion käytettävissä ja voidaan sijoittaa Suomen valtion velkasitoumuksiin tai valtion talousarviossa siirtää rahastosta määrääjäksi valtiovarastoon. Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, talousarvioon on vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 4 momentissa säädettyä lainan korkoa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

määrältään vastaavan korvauksen maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettyinä valtiovarastoon. Vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täyttyminen tulee varmistaa kalenterivuositain 1 päivän huhtikuuta tilanteen mukaan.

Annettaessa rahastosta 1 tai 2 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan viitekorkoon. Rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa sovellettavaan viitekorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin varojen lainaamisesta, sovellettavasta lainan viitekorosta ja siihen lisättävästä korkomarginaalista ja muista lainojen yleisistä ehdoista sekä valtiovarastoon siirrosta.

52 b §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta

Valtion ydinjätehuoltorahaston on sijoitettava vähintään 20 prosenttia 52 a §:n 3 momentissa tarkoitetusta rahaston varallisuudesta muutoin kuin 52 a §:n mukaisesti ja tällöin huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuudessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että rahaston maksuvalmius on rahaston toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täyttyminen tulee varmistaa kalenterivuositain 1 päivän huhtikuuta tilanteen mukaan.

Rahaston varoja ei kuitenkaan saa sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin välineisiin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estä rahaston varojen sijoittamista sellaisiin sijoitusrahastolain (213/2019) 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus edellä tarkoitettujen yritysten välineisiin on vähäinen.

52 c §

Suojaaminen sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä

Jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen lisätään kolmen prosentin suojaosuus. Suojaosuus katetaan ensisijaisesti 42 §:ssä tarkoitettulla ylijäämällä ja 51 §:ssä tarkoitettulla voitolla. Lisäksi jätehuoltovelvollisen on luovutettava Valtion ydinjätehuoltorahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että maaliskuun viimeisenä päivänä vakuuksien yhteismäärä vastaa suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä ja voitto eivät kata sitä. Vastaavasti ne jätehuoltovelvollisen aiemmin luovuttamat vakuudet, joita ei enää tarvita suojaosuuden kattamiseen, on palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

Rahaston on seurattava riittävän tehokkaasti rahaston varojen arvon kehitystä. Jos jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus alenee jonain ajankohtana kalenterivuoden aikana enemmän kuin viisi prosenttia verrattuna kalenterivuoden rahastotavoitteeseen, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta.

Jätehuoltovelvollisen rahasto-osuus saa vuosineljänneksen lopussa olla enintään kolme prosenttia alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos aleneminen on tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella.

Jos rahasto toteaa sijoitustoimintaan liittyviä yllättäviä ja ennakoimattomia tappioriskejä taikka sellaista markkinahintoihin liittyvää poikkeuksellista vaihtelua tai epävarmuutta, joka on lisännyt tai voi lisätä hintojen vaihtelua, rahasto voi vaatia jätehuoltovelvollisia luovuttamaan rahastolle täydentävää suojaosuutta varten vakuuksia kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Näiden vakuuksien tulee täyttää 45 §:ssä säädetyt ehdot ja niiden yhteismäärän tulee vastata kahta prosenttia kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Rahaston on palautettava täydentävään suojaosuuteen luovutetut vakuudet jätehuoltovelvolliselle, kun rahasto arvioi, että niihin ei enää ole tarvetta.

Rahasto vahvistaa jätehuoltovelvollisella kulloinkin rahastossa olevan suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden. Niiden laskemiseen sovelletaan, mitä 41 §:ssä säädetään rahasto-osuuden laskemisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden kattamisesta noudatettavasta menettelystä.

52 d §

Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta

Finanssivalvonta valvoo Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamista ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista. Finanssivalvonta on velvollinen ilmoittamaan valvonnassa havaitsemistaan puutteista työ- ja elinkeinoministeriölle. Valvonnasta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvien riskienhallinnan järjestämisestä, sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta sekä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

Valvontamaksusta säädetään Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetussa laissa (879/2008).

53 a §

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen

Sen, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuuriin rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jos ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta ilmenee uusia seikkoja, joita ei ole ollut mahdollista ottaa ennalta huomioon, viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita käyttäen voidaan tarvittaessa viivytyksettä selvittää tällaisten seikkojen merkitystä. Sama velvollisuus on myös sillä, jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen mutta jolla ei vielä ole lupaa laitoksen käyttöön, sekä sillä, jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuoltorahastoon vuosittain maksu, joka on 570 euroa vuosina 2016–2020 ja 390 euroa vuosina 2021–2025 kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittymistä sekä varmistaa, että viranomaisten, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muuta osaamista. Lisäksi rahasto voi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten sekä mainittuja tavoitteita edistävää korkea-asteen koulutustoimintaa varten.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan edellä säädetty euromäärä säätää pienemmäksi.)

Edellä 2 momentin mukaisesti kerätyt maksut on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös taikka rakentamis- tai käyttö lupa, toiminnanharjoittaja on maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan vuoden osalta.

53 b §

Jätehuoltovelvolliselta kerättävä maksu

Edellä 5 §:ssä säädetyn yleisen periaatteen toteuttamiseksi sen, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin ja täydennyskoulutustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arviointiin.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuoltorahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 0,13 prosenttia vuosina 2016–2020 ja 0,10 prosenttia vuosina 2021–2025 edellä 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä.

Edellä 2 momentin mukaisesti kerätyt maksut on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

53 b §

Ydinlaitoksen haltijalta ja jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut

Toiminnanharjoittaja, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön tai jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen mutta ei vielä lupaa laitoksen käyttöön taikka jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka suuruus määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös taikka rakentamis- tai käyttö lupa, toiminnanharjoittaja on maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan vuoden osalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun maksun määrä on:

1) vuosina 2023–2025 (maksukausi 1) 390 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamishupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta;

2) vuosina 2026–2032 (maksukausi 2):

a) kultakin 1 momentin mukaan maksuvelvolliselta toiminnanharjoittajalta 320 000 euroa; sekä

b) 285 euroa kultakin 1 kohdassa tarkoitettulta lämpötehon megawatilta.

Toiminnanharjoittaja, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka määrä on 0,10 prosenttia maksukaudella 1 ja 0,09 prosenttia maksukaudella 2 asianomaista maksuvuotta edeltävälle vuodelle kohdistetusta vastuumäärästä.

Kun asianomainen maksukausi on päättynyt, käyttämättä jääneet varat on palautettava maksajille näiden maksamien maksujen suhteessa.

53 c §

53 c §

Erillisvarallisuudet

Erillisvarallisuus

Edellä 53 a ja 53 b §:n mukaisesti muodostunutta kahta erillisvarallisuutta vähentävät:

1) ne varat, joiden jakamisesta kyseisestä erillisvarallisuudesta on tehty päätös ja jotka on maksettu;

2) maksuvelvollisille 53 e §:n 4 momentin mukaisesti palautetut varat;

3) kyseisen erillisvarallisuuden tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut; sekä

Edellä 53 b §:n 1–3 momentin mukaisesti kerätyt maksut muodostavat erillisvarallisuuden, joka on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Erillisvarallisuutta vähentävät:

1) myönnetyt avustukset siltä osin kuin ne on maksettu;

2) maksuvelvollisille 53 b §:n 4 momentin mukaisesti palautetut varat;

3) sen tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuneet kulut;

Voimassa oleva laki

4) tutkimushankkeiden rahoittamispäätösten valmistelusta sekä hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut.

Edellä 53 a ja 53 b §:n mukaisesti muodostunutta kahta erillisvarallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

1) kyseisen erillisvarallisuuden satunnaiset tuotot; sekä

2) ne tutkimushankkeiden rahoittamiseen jaetut varat, jotka rahasto on päättänyt periä takaisin.

Tutkimustoiminnan rahoittamiseen jaettavissa on kumpikin erillisvarallisuus, siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 d §:n 1 momentin tarkoittamin tutkimushankkeiden rahoittamispäätöksiin ja kuin siihen ei sisälly rahastolle syntyneitä saatavia. Jos rahoittamispäätöksiin sidottuja varoja jää käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat voidaan käyttää tutkimustoiminnan rahoittamiseen seuraavana vuonna.

53 d §

Tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tässä pykälässä tarkoitettuja hankkeita siten, että:

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla mainitun pykälän 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla mainitun pykälän 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Ehdotus

4) *avustuspäätösten valmistelusta sekä avustusta saaneiden hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut.*

Erillisvarallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

1) *siitä saadut satunnaiset tuotot;*

2) *myönnetyt avustukset siltä osin kuin rahasto on perinyt ne takaisin;*

3) *myönnetyt avustukset siltä osin kuin ne ovat jääneet käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi.*

53 d §

Avustusten myöntäminen ja maksaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan erillisvarallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu jo tehdyillä avustuspäätöksillä eikä siihen sisälly rahastolle syntyneitä saatavia.

Rahasto päättää hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:ssä säädettyjä tavoitteita. Etusija annetaan hankkeille, joiden arvioidaan tuottavan laaja-alaisesti hyödynnettävää tutkimustietoa. Avustusta ei kuitenkaan voida myöntää sellaisille hankkeille, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun

Voimassa oleva laki

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa.

Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden tulee edistää 53 a §:n 1 momentin ja 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan valmiuksia.

Täydennyskoulustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

53 e §

Tutkimusrahoituksen hakeminen, myöntäminen ja takaisinperintä

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee rahastolle esityksen edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen jakamisesta hankkeiden rahoittamiseen. Ministeriön on ennen esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskuksen lausunto.

Tutkimusrahoitusta myönnetään hakemuksesta. Hakemus osoitetaan kauppa- ja teollisuusministeriölle. Tutkimusrahoituksen hakemista ja myöntämistä koskevaan menettelyyn sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

Tutkimushankkeille myönnetyn rahoituksen takaisinperintään sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään. Esityksen myönnetyn rahoituksen takaisinperinnästä rahastolle tekee kauppa- ja teollisuusministeriö.

Jos kauppa- ja teollisuusministeriö esittää, että 53 a tai 53 b §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden tarkoituksen kannalta ei ole perusteltua käyttää kaikkia 53 c §:n 3 momentin mukaan jaettavissa olevia varoja edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden rahoittamiseen, rahaston tulee jättää vastaava osa varoista jakamatta.

Ehdotus

ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun. Avustushakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön.

Avustus maksetaan hakemuksesta jälkikäteen hankkeen edistymisen ja toteutuneiden, maksettujen kustannusten perusteella. Hakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön.

53 e §

Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely

Avustukseen sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

Valtion ydinjätehuoltorahasto tekee valtionavustuslaissa tarkoitettuja päätökset, jotka koskevat valtionavustuksen myöntämistä, maksatusta ja takaisinperintää, sekä hoitaa valtioapuviranomaisen päätösten muutoksenhakuun liittyvät asiat. Muilta osin työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa valtionavustuslaissa valtionapuviranomaiselle säädetty tehtävät.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jakamatta jääneet varat on palautettava maksajille maksujen suhteessa.

Varojen jakamista ja palauttamista sekä tutkimusrahoituksen hakemista ja takaisinperintää koskevista menettelyistä säädetään tarvittaessa tarkemmin kauppaja teollisuusministeriön asetuksella.

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Valtioneuvoston 11 §:n nojalla tekemään periaatepäätökseen ja 46 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutosta valtioneuvoston, työ- ja elinkeinoministeriön tai Säteilyturvakeskuksen muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei Euratom-sopimuksesta muuta johdu. Valitusoikeuteen valtioneuvoston päätöksestä, joka koskee 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja johon sovelletaan kaivoslakia, sovelletaan vastaavasti, mitä valitusoikeudesta kaivoslain 165 §:ssä säädetään.

Muutosta Valtion ydinjätehuoltorahaston 53 a §:n 2 momentin ja 53 b §:n 2 momentin nojalla tekemään maksun määräämistä koskevaan päätökseen sekä 53 e §:n 4 momentin nojalla tekemään varojen palauttamista koskevaan päätökseen sekä 53 e § 3 momentin nojalla tekemään rahoituksen takaisinperintää koskevaan päätökseen haetaan siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Tämän lain 53 d §:n nojalla tehtyyn hankkeen rahoittamista koskevaan rahaston päätökseen sovelletaan, mitä valtioneuvoston 34 ja 35 §:ssä säädetään. Ennen oikaisuvaatimuksen ratkaisemista tai vastineen antamista valitusasiassa on rahaston pyydettyä lausunto työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimelta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Muutoksenhakuun sovelletaan mainittua lakia kuitenkin vain, jollei Euratom-sopimuksesta muuta johdu.

Valtioneuvoston 11 §:n nojalla tekemään periaatepäätökseen ja 46 §:n nojalla tekemään päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Valitusoikeuteen valtioneuvoston päätöksestä, joka koskee 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja johon sovelletaan kaivoslakia, sovelletaan kuitenkin, mitä valitusoikeudesta kaivoslain 165 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston ydinjätehuoltorahaston päätökseen, joka koskee 53 b §:ssä tarkoitettua maksun perimistä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhakuun Valtion ydinjätehuoltorahaston 53 d §:n nojalla tekemään päätökseen sovelletaan valtioneuvoston 34 ja 35 §:ää.

Muutoksenhausta Valtion ydinjätehuoltorahaston päätökseen on rahaston ennen oikaisuvaatimuksen ratkaisemista tai vastineen antamista valitusasiassa pyydettyä lausunto työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 52 §:n 1–3 ja 5 momentin, 53 a §:n 2 momentin, 53 b §:n 2 momentin, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä 65 §:n nojalla annettu päätös, jos siinä on niin määrätty, voidaan panna valituksesta huolimatta täytäntöön.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä 52 a §:n 1–3 momentissa, 52 b, 52 c ja 53 b §:ssä säädettyä asiaa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Edellä 65 §:n nojalla annetussa päätöksessä voidaan määrätä, että se voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

82 §

82 §

Asetuksenantovaltuus

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

5) *Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamisesta ja valtiovarastoon siirrosta 52 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti;*

5) *(kumotaan)*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Lain 43 §:n 2 momenttia ja 52 a–c §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022, 53 a–53 e §:ää ja 75 §:n 5 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2023 sekä 75 §:n 7 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2022 ja, siltä osin kuin se koskee 53 b §:ää, 1 päivästä tammikuuta 2023. Tällä lailla kumottavaa 82 §:n 5 kohtaa sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2021. Vuonna 2022 vastuumäärä vahvistetaan tämän lain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vain kuluvan kalenterivuoden osalta ja jätehuoltovelvolliselle tämän lain 52 a §:n mukaisesti myönnetyn lainan laina-aika on yksi vuosi. Jos Valtion ydinjätehuoltorahaston tulos vuonna 2021 on voitollinen, voitolla hyvitetään rahasto-osuuksia vain siltä osin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuin voitto ylittää vuonna 2022 suojaosuuteen tarvittavan määrän.

Valtion ydinjätehuoltorahaston nykyinen johtokunta jatkaa, kunnes uusi johtokunta on nimitetty tämän lain 38 a §:n mukaisesti. Vastaavasti rahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta jatkavat, kunnes uusi toimitusjohtaja ja muu henkilökunta on määrätty tämän lain 38 b §:n mukaisesti.

Tämän lain 38 c §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilön tulee tehdä 38 c §:ssä tarkoitettu sisäpiiri-ilmoitus kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki**Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1442/2016, sekä

lisätään 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 752/2012, 611/2014, 651/2014, 1198/2014, 505/2015, 520/2016, 1442/2016, 446/2017, 1071/2017, 402/2018, 574/2019 ja 569/2020, uusi 11 f kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

*Valvottavat**Valvottavat*

Finanssivalvonta valvoo valtion eläkerahaston sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista, Kevanimisen eläkelaitoksen rahoitustoiminnan suunnittelua ja sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista sekä kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006), Kevasta annetussa laissa (66/2016) ja kirkkolaissa (1054/1993).

Finanssivalvonta valvoo valtion eläkerahaston ja Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista, Kevanimisen eläkelaitoksen rahoitustoiminnan suunnittelua ja sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista sekä kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006), *ydinenergialaissa* (990/1987), Kevasta annetussa laissa (66/2016) ja kirkkolaissa (1054/1993).

71 §

71 §

*Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja**Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja*

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

HE 178/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 f) työ- ja elinkeinoministeriölle sen ydinenergiain 7 luvussa säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 302/2019 sekä 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti laissa 1076/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Maksuvelvollinen

Maksuvelvollinen

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvottava, 5 momentissa tarkoitettu ulkomaisen valvottavan sivuliike, 6 momentissa tarkoitettu eläkerahasto ja eläkelaitos sekä 5 §:n 36 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan yritys, joka tarjoaa palveluja sivuliikettä perustamatta;

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvottava, 5 momentissa tarkoitettu ulkomaisen valvottavan sivuliike, 6 momentissa tarkoitettu rahasto ja eläkelaitos sekä 5 §:n 36 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan yritys, joka tarjoaa palveluja sivuliikettä perustamatta;

4 §

4 §

Suhteellinen valvontamaksu

Suhteellinen valvontamaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Maksuperuste	Maksun määrä prosentteina maksuperusteesta
------------------	--------------	--

HE 178/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

luottolaitostoinnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettu talletuspankki	taseen loppusumma	0,0027
luottolaitostoinnasta annetussa laissa tarkoitettu luottoyhteisö	taseen loppusumma	0,0027
maksulaitoslaissa tarkoitettu muu maksulaitos kuin sähkörahayhteisö	liikevaihto	0,24
maksulaitoslaissa tarkoitettu sähkörahayhteisö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vahinkovakuutusyhtiö	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu henkivakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettu työeläkevakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettu vakuutusyhdistys	taseen loppusumma x 4	0,0027
eläkesäätiölaissa tarkoitettu eläkesäätiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuslaskelmaissa tarkoitettu eläkekassa	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuslaskelmaissa tarkoitettu sairauskassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutuslaskelmaissa tarkoitettu muu vakuutuslaskelma kuin eläkekassa tai sairauskassa	taseen loppusumma	0,0027
maalaisyrittäjien eläkeläislaissa (1280/2006) tarkoitettu Maalaisyrittäjien eläkelaitos	taseen loppusumma	0,0027
merimieseläkeläislaissa (1290/2006) tarkoitettu Merimieseläkekassa	taseen loppusumma x 0,4	0,0027
työttömyysetuustien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettu työttömyysvakuutusrahasto sekä Koulutusrahasto	taseen loppusumma	0,0027
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitettu työttömyyskassojen tukikassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006) tarkoitettu valtion eläkerahasto, ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettu Valtion ydinjätehuoltorahasto, Kevasta annetussa laissa (66/2016) tarkoitettu Kevaniminen eläkelaitos ja kirkkolaissa (1054/1993) tarkoitettu kirkon eläkerahasto	taseen loppusumma x 0,4	0,0027
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen	0,0009

HE 178/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

	laskennallisen taseen loppusumma	
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0014
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0018
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	kolmannen maan luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0027
muun kuin sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	liikevaihto	0,10
sellaisen sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	taseen loppusumma	0,0009
sijoitusrahastolaissa tarkoitettu rahastoyhtiö	rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu rahastoyhtiölle, joka tarjoaa omaisuudenhoitoa tai sijoitusneuvontaa	omaisuudenhoidon ja sijoitusneuvonnan liikevaihto	0,32
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettun toimiluvan saanut vaihtoehtorahastojen hoitaja	vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, joka tarjoaa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua palvelua tai 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua liitännäispalvelua	näiden palvelutoimintojen liikevaihto	0,32
yhteisö, joka Suomessa toimiluvan nojalla sekä hallinnoi sijoitusrahastoa että hoitaa vaihtoehtorahastoa	Suomessa hallinnoitujen sijoitusrahastojen ja hoidettujen vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettu pörssi	liikevaihto	1,24 ja vähintään 50 000 euroa
sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu muu sijoituspalveluyritys kuin mainitun lain	liikevaihto	0,32

HE 178/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luvun 1 §:n 3–6 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys		
sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n 3–5 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,10
työttömyyskassalaissa tarkoitettu työttömyyskassa	jäsenmaksutulo	0,63
ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,14
kolmannen maan sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,32
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka ei hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallintoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ulkomainen ETA-rahastoyhtiö, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallintoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, jonka hoitama vaihtoehtorahasto on sijoittautunut ETA-valtioon tai kolmanteen maahan	vaihtoehtorahastojen hoitajan ulkomailla hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0010
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka ei hoida Suomessa vaihtoehtorahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ETA-vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
kolmanteen maahan sijoittautuneen vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike	liikevaihto	0,32
kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliike	vakuutusmaksutulo	0,029

HE 178/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Suhteellista valvontamaksua maksavan perusmaksu

Suhteellista valvontamaksua maksavan perusmaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Edellä 4 §:ssä tarkoitetun suhteellisen valvontamaksun lisäksi maksettavan perusmaksun määrä euroina sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Perusmaksu euroina
liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitettu liikepankki, säästöpankkilaissa (1502/2001) tarkoitettu säästöpankkiosakeyhtiö sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (423/2013) tarkoitettu osuuspankkiosakeyhtiö	6 420
muu luottolaitos	2 140
lisämaksu luottolaitokselle, jonka palkkiotuottojen määrä on suurempi kuin rahoituskate	9 630
maksulaitos	2 140
vakuutusyhtiö	6 420
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyhtiö	2 140
vakuutusyhdistys	1 070
eläkesäätiö ja eläkekassa	1 284
muu vakuutuskassa kuin eläkekassa	856
työttömyyskassa	6 420
Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa, työttömyysvakuutusrahasto ja Koulutusrahasto	6 420
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassojen tukikassa	1 284
valtion eläkerahasto, <i>Valtion ydinjätehuolto-rahasto</i> , Keva-niminen eläkelaitos ja kirkon eläkerahasto	16 050
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	2 140
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	4 301
rahastoyhtiö	4 280

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Valtion ydinjätehuolto-rahaston valvontamaksu peritään vuonna 2021 siinä suhteessa kuin laki on vuonna 2021 voimassa.

HE 178/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus
